

*România este patria noastră și a tuturor românilor.
E România celor de demult și-a celor de mai apoi
E patria celor dispăruți și a celor ce va să vie.*

Barbu Ștefănescu Delavrancea

DACOROMANIA, NR. 109/2023

MIHAI VITEAZUL - SIMBOL PENTRU ROMÂNII DIN TRANSILVANIA

Mihai Viteazul este un personaj istoric deosebit în raport cu Sigismund Bathory contemporanul său și care s-a autointitulat principe al Ardealului, Țării Românești și al Moldovei, visându-se ca un „Restitutor Dacie”, adică restaurator al Daciei. El și perioada în care trăia a fost una „umanistică”, care a imitat antichitatea, iar atunci în antichitate, pământul nostru nu se numea România, se numea Dacia, iar cu tendința lor de a se arhaiza pământul Ungariei se numea Panonia, pământul Bulgariei se numea Moesia.

Există o deosebire fundamentală între ideea de restituire a Daciei de către Bathory și Mihai Viteazul, deoarece Mihai Viteazul a fost un domnitor român, peste români, iar Bathory un domnitor străin peste români, aceasta este o deosebire fundamentală pe care au remarcat-o oamenii în aceea perioadă.

În prezent oamenii, mult mai avansați în cultură, în dorința de a epata, de a surprinde sau pur și simplu

din ignoranță, afirmă că Mihai Viteazul a fost un condotier (conducător militar), un aventurier fără a remarcă că el a avut o conștiință românească extraordinară, până la urmă nu sângele contează, ci

educația, iar educația lui a fost aceea de român atât cât era în acele timpuri important să fi român. Mihai Viteazul are un merit deosebit deoarece mergând din Țara Românească și având conștiință de român, a încercat să facă din Transilvania o a doua Țară Românească, în Moldova nu a avut nevoie, ea era deja o țară românească, domnitorii ei o numeau Valahia, iar Țara Românească se numea cealaltă Falahie pentru moldoveni. Polonezii numeau Țara Românească Basarabia, iar Moldovei îi spuneau Volohia.

Intrarea lui Mihai Vodă în Transilvania, chiar dacă nu a vrut să o transforme într-o România, a creat cadrul prielnic manifestării

românilor din Ardeal pentru unire. Atunci când prezente oștile de mercenari ale domnitorului în

Transilvania în octombrie 1599, au izbucnit în Principat, unele mișcări ale românilor din localități și sate, declanșând o răscoală a valahilor.

Un cronicar maghiar Ștefan Szamoskori (1570-1612) istoric și umanist la curtea princiară de la Alba Iulia, a scris în una din lucrările sale o frază memorabilă: „S-au ridicat valahii, la luptă mânați de încrederea că au un domnitor din neamul lor.” Această frază nu a spus-o un român ci un străin observator care a văzut că românii au dobândit încredere și forță, știindu-se că pentru prima oară la Alba Iulia, uns ca domnitor, românii îi ziceau Crai din neamul lor. Odată urcat pe tron Mihai, în măsurile generale pe care le-ar fi luat oricare conducător politic și militar, el a pus și sentimentele lui de român astfel:

- A declarat limba română limbă oficială în Transilvania, egală cu celelalte pentru prima oară în istorie;

- A dat drept la pășunat turmelor din satele românești din hotarul satelor ungurești și săsești;

- I-a ridicat pe preoții români din iobăgie, făcându-i oameni liberi, scutindu-i de robotă. Preoții catolici, pastorii protestanți erau oameni liberi;

- A ridicat ortodoxia la rangul credințelor recunoscute, fără a interzice activitatea creștină a celorlalte.

- A făcut biserică mitropolitană românească ortodoxă în Cetatea de la Alba Iulia, așezând Mitropolia Transilvaniei sub oblăduirea Mitropoliei Țării Românești, așa cum fusese pe vremea voievodului Mircea cel Bătrân cu Biserica Ugro-Vlahică

Mihai Viteazul a mai fost un domnitor cu o dimensiune europeană, el era considerat ca un Mesia al Creștinătății, fiind așteptat la Constantinopol să-l elibereze de sub dominația păgânilor otomani. El și-a pus această țărișoară a lui în slujba creștinătății, și aproape ca Ștefan cel Mare, care a spus că Moldova este poarta creștinătății și el a gândit în același fel, încercând să formeze o forță puternică, lăsând în urma lui un testament intitulat foarte sugestiv, „Dorințele lui Mihai Vodă - Măria Sa Domnul Ardealului, Moldovei și a Țării Românești, de la înălțarea sa împăratul Râmului. Acestea sunt dorințele Măriei Sale.”

La Iași când a ajuns în luna mai 1600, unde a avut puțin de lucru, doar vreo tei săptămâni până a supus Moldova, iar în luna iulie în același an se intitulează domn al Țării Românești, al Ardealului și a Toată Țara Moldovei.

A mai realizat ceva și anume Sigiliul Domnesc, cu stema celor trei țări române, prin simbolurile acvilei

muntenă, cu crucea creștină în cioc, bourul Moldovei, și doi lei pe cele șapte coline, simbolul Transilvaniei. Toate acestea erau planuri de unire a neamurilor românești, de Unire pentru formarea unei noi Dacii puternice cu care să apere valorile civilizației Europene împotriva asalturilor care veneau de la Sud.

Portretul lui se regăsește în biserici din Transilvania, el fiind adorat ca un sfânt, fiind ctitor de biserici, insuflând conștiința că Transilvania poate devenii și politic românească.

Românii din Transilvania ocupau 2/3 din populație, iar ungurii, sașii și secuii reprezentau cealaltă treime.

După moartea domnitorului în 9 august 1601, s-a spus așa de către stăpânirea maghiară: „Toate legăturile cu țările valahe trebe rupte, și niciodată slujitori de ai domnitorilor români și care se numesc călugări și care au pregătit tainica lucrare a lui Mihai Valahul, să nu mai treacă munții din Țara Românească și Moldova, creând mișcare și vânzoleală în țară.”

Mihai Viteazul este acuzat că ar fi făcut unirea celor trei țări, prin tainica lucrare a preoților săi.

Ctitor în Scheii Brașovului la Biserica „Sf. Nicolae”, domnitorul așezat în jilț a primit pe negustorii brașoveni și meșteșugarii români ortodocși cu mult drag și bunăvoință.

Toate aceste fapte ale marelui domnitor Mihai Viteazul trebuie spuse, făcute cunoscute, altfel devenim ignoranți și nepăsători față de istoria românilor și a României.

Bibliografie:

- Academician Ioan Aurel Pop; într-o prezentare cu istoricii - pe tema „Mihai Viteazul un simbol (7 aprilie 2018);
- Prezentare în emisiunea tv. „100 de adevăruri istorice” - „Mihai Viteazul în Transilvania”. Prezentare: Academician Ioan Aurel Pop (3 aprilie 2018).

Col. (rtg.) Nicolae PARASCHIVESCU

Jurist-teolog Dragomir VLONGA

Mihai Viteazul se întoarce în Cetatea Alba Iulia

Caravana patriotismului european tolerant - în inima Transilvaniei

Printr-un proiect de lege inițiat de poetul și jurnalistul Laurian Stăncescu, Mihai Viteazu a fost declarat prin lege Martir și Erou al Națiunii Romane, fiind celebrat la data de 27 Mai. Această dată (27 Mai 1600) a fost Ziua Primei Mari Uniri, când Moldova a fost alipită oficial celorlalte două mari provincii românești pe care Mihai Viteazu le unise deja, la 1 noiembrie 1599, după bătălia de la Șelimbăr, prin intrarea triumfală în Alba Iulia (Miron Manega)

27 Mai 2023, ora 15,00, în Cetatea Voivodală din Alba Iulia, în fața statuii ecvestre a primului întregitor de Țară și Voievod al tuturor românilor geto-daci - Mihai Voievod Viteazul, Departamentul pentru Transilvania al Partidului Umanist Social Liberal - coordonat de Ra1uca Bugnar și Secția de Cultură și Istorie Națională și Universală din cadrul Departamentului pentru Transilvania - coordonată de Laurian Stăncescu. organizează Ceremonia Zilei Naționale „Mihai Viteazul - Martir și Erou al Națiunii Române” (Decret Prezidențial și Lege a Statului Român).

Coorganizatori: Asociația Cultural-Istorică Testamentul lui Avram Iancu - Președinte dr. Mădălina Fărcaș și Asociația Culturală Mihai Eminescu - Președinte Laurian Stăncescu.

Evenimentul se înscrie în IDEEA Națională - Renașterea României prin Patriotism, Identitate, Cultură, Istorie, Ortodoxie, Educație, Învățământ, Diplomatie!

Evenimentul va fi înnoobilat de prezentarea cărții „Scrisori către Raiuri - Mihai Viteazul” - un Letopiseț al vieții și faptelor sale istorice și evocările marilor personalități ale Evului Mediu despre fascinanta și copleșitoare sa personalitate. Autori - dr. Mădălina Fărcaș și Laurian Stăncescu!

Părintele protosinghel Teoctist Moldovanu, starețul Mănăstirii Plăviceni, va fi prezent să povestească odiseea găsirii osemintelor Voievodului ... într-o groapă din incinta Sfintei Mănăstiri Plăviceni, ctitorie a Doamnei Stanca, soția Martirului și Mucenicului Mihai Voievod Viteazul!

Invitați patrioți vor îmbogăți corola de lumină și revelație a acestei celebrări.

Presa va fi prezentă pentru a consemna Cronica vieții postume a tragicului Voievod - care străbate fără cap de patru secole ... hazardul Istoriei!

Vom conferi Distincția Națională „Sigiliul lui Mihai Voievod”!

Mulțumim Trustului de Presă Intact și Publicației Mesagerul Hunedorean ... pentru susținerea și promovarea Patrimoniului spiritual al Națiunii Române!

Laurian STĂNCESCU

Scriitor, jurnalist și istoric literar

Câteva referințe istorice privitoare la personalitatea lui Mihai Viteazul

„Mihai Viteazul este ... drept un domnitor român profund credincios, un apărător al crucii și al Bisericii strămoșești! (Preafericitul Părinte Patriarh Daniel)

„Dacă a fost vreodată un principe în lume demn de glorie pentru acțiuni eroice, acesta este signor Mihai, principele Valahiei” (Descrierea lui Mihai Viteazul apărută în Cronica de la Roma)

„Nu pot să nu vă comunic că din zi în zi crește teama atât în pieptul cât și în sufletul fiecăruia, din cauza mării valori pe care o demonstrează în aceste părți ale Europei acest nou Alexandru (cel Mare), căruia îi spune Mihai Voievodu” (Edward Barton. agent englez la Istanbul, 7 noiembrie 1595)

„A fost un bărbat vestit și ales prin naștere, cât și prin statura lui mândră. De asemenea, era vrednic de lauda cea mai mare, prin virtuțile cele mai alese, prin marea sa evlavie către Dumnezeu, prin iubirea de țară, prin bunăvoința față de cei deopotrivă cu el, în sfârșit față de toți, prin dreptate, adevăr, statornicie, mărinimie și deprinderea altor virtuți de acest fel. Pe lângă acestea, era drag tuturor celor buni pentru darurile înalte ale sufletului lui nobil cu adevărat, pornit chiar prin fire să săvârșească isprăvi grele, ca și prin cuvântul sau, care, de câte ori era nevoie și chiar fără pregătire dinainte, îi ieșea din gură blând și înțelept.” (Henric al IV-lea, regele Franței, în „Scurta și adevărata descriere a faptelor săvârșite de Io Mihai, Domnul Țării Românești”, Gorlitz, 1599, de Baltazar Walter Silezianul)

„Mihai Viteazul, rob al lui Dumnezeu și Sfânt”. (Sf. Paisie de la Neamț)

„De la 1600, nici un român n-a mai putut gândi Unirea fără uriașa lui personalitate, fără paloșul sau securea lui ridicată spre cerul dreptății, fără chipul lui de curată și desăvârșită poezie tragică”. (Nicolae Iorga)

„Viața sa duhovnicească, intensă și pilduitoare, plină de evlavie, eroismul faptelor sale de arme, marea sa contribuție la sprijinirea misiunii - pastorale a Bisericii noastre, precum și la apărarea Creștinătății și a Europei în vremuri întunecate, îi conferă Voievodului Mihai Viteazul îndreptățirea de a fi făcute toate demersurile pentru canonizarea sa” (Părintele Mitropolit Nifon)

„Unul dintre argumente de care ține cont Biserica Ortodoxă: un sfânt nu este declarat că așa vrea vladicu' sau că așa vrea patriarhu' sau ca așa vrea papa. Nu! Un sfânt în Biserica Ortodoxă este declarat Sfânt, dacă vrea poporul, dacă cere poporul, dacă-l crede (sfânt)... Dacă poporul zice: asta-i Sfânt, poporul nu greșește!” (PS Justinian Chira)

(consemnate de Laurian Stăncescu)

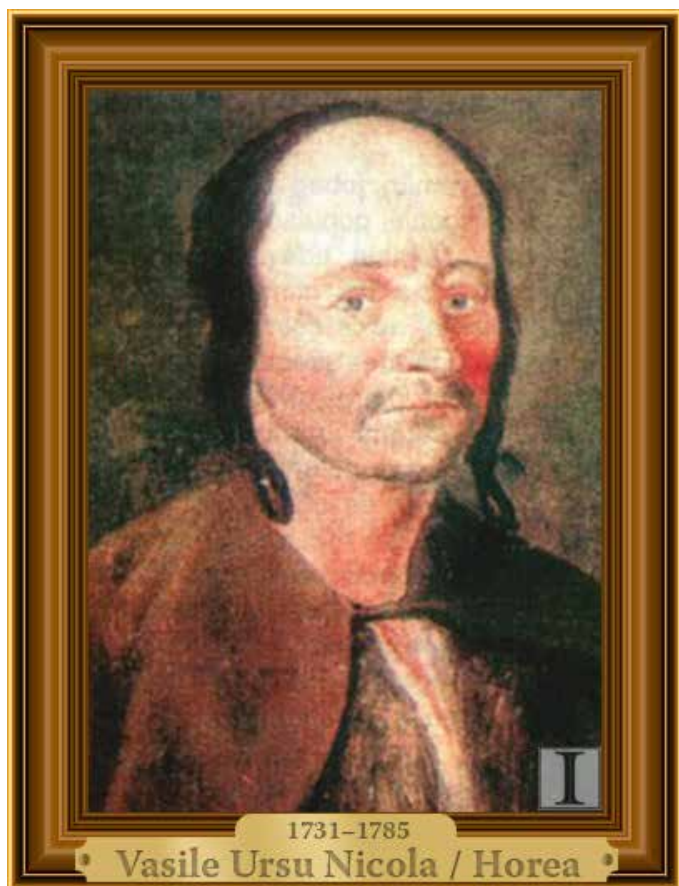
Articol preluat din ziarul „Certitudinea”, nr. 137/2023

Mihai Viteazul celebrat la Alba Iulia

Demersuri întreprinse pentru canonizarea lui Horea, conducătorul Răscoalei și Revoluției din 1784 din Transilvania

Prețuirea țării și a poporului român, misiunea de istoric și faptul că sunt ardelean din Țara Moșilor, m-au îndemnat să studiez un eveniment crucial al istoriei noastre: pregătirea și desfășurarea Răscoalei și Revoluției din 1784-1785 conduse de Horea. Pe această bază am publicat în anul 2020 lucrarea *Transilvania, vatra neamului românesc. Horea – jertfa românilor ardeleni pentru țară, neam și credință în 1784-1785*, prefătată cu o Binecuvântare a Preotului Marian Sava.

Din această vastă carte rezultă clar că liderul Răscoalei – al cărui nume, potrivit Testamentului său, este Vasile Nicula Urs, supranumit Horea – ar putea fi canonizat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ca sfânt martir.

Dăruindu-i un exemplar din cartea mea, precum și studiul *Argumentele pentru canonizarea lui Horea*,

semnat de un corp profesoral universitar, m-am adresat Preafericitului Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu rugămintea de a analiza studiul (mai sus amintit) și dacă îl va considera valabil și pertinent, să îl supună atenției Sfântului Sinod în vederea canonizării lui Horea.

În răspunsul primit la 5 martie 2021, Cancelaria Sfântului Sinod a Patriarhiei Române scrie: „Cu privire la cele solicitate, vă comunicăm, domnule profesor, faptul că, în practica Bisericii Ortodoxe, canonizarea unui sfânt reprezintă un proces anevoios, de durată, care nu se face în pripă sau sub emoții de moment”. În același răspuns se mai menționează: „De curând, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât inițierea demersurilor de canonizare a unor mărturisitori și mari duhovnici misionari români din timpul comunismului, în anul 2025, cu prilejul împlinirii a 140 de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române (1885) și a 100 de ani de la înființarea Patriarhiei Române (1925). În acest context „cererea dumneavoastră va fi avută în vedere la un moment ulterior”.

În vara anului 2022, cu prilejul apariției celei de-a doua ediții a cărții, cu titlul puțin schimbat față de prima ediție: *Transilvania și Horea, Cloșca și Crișan în istoria românilor*, m-am adresat din nou Preafericitului Părinte Patriarh DANIEL, cu aceeași rugămintă, oferindu-i un exemplar și din această ediție.

La această nouă rugămintă Patriarhia Română, în 21 iunie 2022, mi-a dat următorul răspuns: „Vă aducem la cunoștință că, potrivit procedurilor statutare ale Bisericii Ortodoxe Române, inițiativa canonizării trebuie asumată mai întâi de Sinodul Mitropolitan, în cazul de față Sinoadele Mitropolitane din Ardeal, pe baza evlaviei populare față de Horea (subl.n.). Astfel, conform dispozițiilor art.113, alin.3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sinodul Mitropolitan „analizează și avizează solicitările venite de la

eparhiile sufragane privind canonizarea de sfinți, proiectele de texte liturgice și icoane pentru cinstirea acestora și înaintează Sfântului Sinod propunerile sale”.

Ca urmare a acestor precizări, în 28 februarie 2023, m-am deplasat în comuna Albac, locul în care s-a născut Horea și unde a avut loc marcarea a 238 de ani de la execuția lui Horea, Cloșca și Crișan. Aici m-am adresat domnului primar Tiberiu Todea și Părintelui paroh Gavril Trifa, în legătură cu canonizarea lui Horea. Amândoi s-au bucurat de această inițiativă. Aceeași propunere am adresat-o apoi și primarilor din localitățile Horea – Marin Nicola, Scărișoara – Cristian-Vasile Costea, Câmpeni – Dan Cristian Pasca, Abrud – Cristian Alexandru Albu și Zlatna – Silviu Ponoran, cu toții promițând susținere pentru demersul nostru. Ca urmare, împreună cu domniile lor, am inițiat acțiunea de strângere de semnături, care să exprime evlavie populară a credincioșilor ortodocși din aceste localități rurale și urbane și care, însoțite de un memoriu, să fie înaintate Arhiepiscopiei Alba Iulia, respectiv Înaltpreasfințitului Părinte Irineu.

În zilele următoare m-am adresat cu aceeași solicitare și primarilor din comunele Ciucea, Călățele și Negrești din județul Cluj, precum și primarului din comuna Cizer din județul Sălaj, care, asemenea preoților parohi și profesorilor din aceste localități, au primit cu bucurie această inițiativă.

Această nobilă preocupare este susținută cu căldură și de Societatea Culturală Avram Iancu din România, al cărei președinte este profesorul Tiberiu Groza, precum și de filialele sale locale din Transilvania și Banat.

La baza solicitării noastre pentru canonizarea lui Horea se află mai multe argumente, la care ne vom referi în cele ce urmează:

Horea, regele Daciei¹, prezentat în presa vremii de către autoritățile maghiare, împăratul vostru sau regele vostru², s-a jertfit pentru credința creștin-ortodoxă și pentru poporul român. Ultimele sale cuvinte, înainte de a fi ucis prin zdrobire cu roata la Alba Iulia, au fost: Eu mor pentru națiunea mea!³ Să nu uităm nici faptul că Horea a fost încununat în batjocură de către soldații secuiei, care-l duceau spre Alba Iulia – după arestarea sa și a lui Cloșca în 27 decembrie 1784 – cu o coroană de nuiel⁴ (asemenea Mântuitorului Iisus Hristos), apoi, din porunca împăratului habsburg Iosif al II-lea, în 28 februarie 1785 a fost ucis de către autoritățile austriece și maghiare la Alba Iulia pe o cruce orizontală în formă de X (crucea Sfântului Apostol Andrei), după care trupul lui a fost sfărțec

și împărțit în cele patru zări, adică în chipul crucii⁵.

Astfel, Horea a devenit MARTIR în Transilvania anul 1785, la 71 de ani după jertfa Sfinților Brâncoveni din Țara Românească. Așa îl evocă marii cărturari, de la Nicolae Densușianu și Ioan Lupaș la David Prodan și Ioan Fruma și apoi până-n contemporaneitate de la Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române⁶ la Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române⁷.

Personal am simțit o mare satisfacție când Parlamentul României a adoptat Legea nr 138/21 iulie 2020, prin care Horea, Cloșca și Crișan au fost declarați „martiri și eroi ai națiunii române pentru rolul, curajul, eroismul și sacrificiul lor din timpul răscoalei țărănești din anul 1784”⁸.

Martirii, conform Dicționarului Limbii Române, sunt: 1. persoane care au avut de îndurat suferințe, suplicii, chinuri îngrozitoare sau moartea pentru ideile și convingerile lor; 2. mucenici, adică persoane care au avut de îndurat suferințe, chinuri îngrozitoare sau moartea, apărând ideile creștinismului. Horea a devenit sfânt prin martiriul său.

Una dintre primele manifestări ale EVLAVIEI POPULARE, cu alte cuvinte admirație și cinstire față de Horea, s-a concretizat prin înfățișarea chipului acestuia pe arcada de deasupra altarului Bisericii cu Lună din Oradea. Chipul lui a fost „ascuns”, printr-o manieră picturală bizantină, sub chipul Mântuitorului Hristos. Construcția acestui lăcaș de cult a început chiar în anul 1784, când s-a desfășurat revoluția condusă de Horea, iar pictura a fost realizată între anii 1811-1820.

Expresia evlaviei populare față de Horea o găsim în baladele, poeziile și cântecele din lirica populară și cultă a unor cunoscuți poeți români din epoca modernă și contemporană, care îl cinstesc pe Horea. Dintre ei menționăm pe Mihail Eminescu, cu poezia sa Horia (– Nalți suntem noi munții – zise-un vechi Carpat – / Dar el e mai mare, că ni-i împărat.), Vasile Alecsandri, Șt. O. Iosif, Octavian Goga, Nicolae Nicoară-Horea, cu poezia sa Dor de Horia (Mi-e dor de chipul tău adevărat, / Mântuitorule de neam și Țară, / Nu cel din lanțuri prins și înrămat / Cu care ochii noștri se-nvățară.), Aron Cotruș, cu poezia Horia (de jos / te-ai ridicat, pietros, viforos, / pentru moți, / pentru cei săraci și goi, pentru toți... / Și-ai despiciat în două istoria, / țaran de cremene / cum n-a fost altul să-ți semene, Horia! ...), Adrian Păunescu, Zorica Lațcu Teodosia și mulți alții. Lor li s-au adăugat și poeți din Țara Moșilor, cu poezii de aceeași valoare: Ion

Mărgineanu, Barbu Todea, dar și Petru Galiș din comuna Cizer, județul Sălaj⁹.

Aceeași evlavie o găsim și în cântecele populare ale unor vestiți interpreți din Ardeal: Nicolae Furdui Iancu, Veta Biriș, Mirela Mănescu și mulți alții.

Faptul că portretul său ne e redat în sculpturi, picturi, obiecte de artizanat, că în locurile în care s-a născut, a trăit și a luptat pentru desființarea iobăgiei, pentru o lume mai bună și mai dreaptă, s-au construit case memoriale (Albac – județul Alba, Ciucea – județul Cluj), monumente, busturi, plăci comemorative, că în casele multor români – mai ales din Ardeal și Banat – se află la loc de cinste chipul său, că multe sate și comune din țara noastră, situate în județele Alba, Arad, Botoșani, Brașov, Constanța, Ilfov, Neamț și Teleorman, dar și în Serbia (Voivodina) din Banatul sârbesc îi poartă cu mândrie numele, este o dovadă clară a evlaviei populare. Totodată multe școli, străzi, izvoare și văi din satele și orașele noastre îi poartă cu drag numele, că faptele lui ne sunt prezentate în zeci de cărți de istorie și romane (dintre care amintim pe cele ale lui Liviu Rebreanu - Crăișorul Horia, Vlaicu Bârna - Când era Horia împărat, I. D. Mușat - Horea Rex Daciae), iar numele lui, purtat azi de mii și mii de români din toate zonele țării, constituie iar o mărturie a evlaviei populare pentru Horea.

Ecoul răscoalei lui Horea a ajuns până în Europa. Din Franța viitorul revoluționar francez Jacques Brissot, membru al grupării girondine, îi scria împăratului Iosif al II-lea, cerând dreptul la autodeterminare al poporului român¹⁰.

La toate acestea adăugăm reliefarea personalității sale, cu prilejul marcării unui număr de ani de la uciderea sa, când se oficiază parastase, se depun coroane de flori la monumentele și busturile sale, prilej cu care istorici, preoți și oficialități locale evocă în fața mulțimilor de oameni viața și lupta sa pentru dezrobirea socială și națională, urmate de programe artistice și simpozioane.

Răscoala condusă de Horea, devenită ulterior revoluție¹¹, a avut, pe lângă caracterul național-social și unul confesional¹², întrucât nobilii maghiari erau constrânși să treacă de la catolicism la ortodoxie prin botez, iar fiicele lor să se cunune cu fiii iobagilor români, pe de o parte, iar pe de altă parte, românii din mai multe sate, ce fuseseră siliți anterior să accepte „unirea cu Roma”, au revenit la ortodoxie¹³. Istoricul David Prodan, în volumul al II-lea al lucrării sale intitulată Răscoala lui Horea, afirmă că la răscoală au participat 167 de preoți, iar potrivit unor noi

descoperiri, Cloșca însuși a fost preot ortodox.

Românii s-au jertfit pentru credință și neam, atât de-a lungul istoriei, cât și în timpul Răscoalei și Revoluției din 1784-1785. Jertfa lui Horea și sacrificiile tuturor românilor au izvorât dintr-o credință puternică într-o „lege strămoșească”: „vă dăm holdele noastre, vă dăm brațele noastre, vă dăm trupul nostru, dar nu vă dăm credința noastră”¹⁴. Astfel, Horea a murit mărturisind Ortodoxia.

Legea strămoșească, respectiv credința creștin-ortodoxă, era însă împletită cu dragostea de neam: Eu mor pentru națiune mea, a strigat Horea¹⁵. În Evanghelia Judecării de apoi, Mântuitorul revelează că orice faptă a omului săvârșită față de aproapele său (fie bună, fie rea) se răsfrânge și asupra Sa: ...întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut¹⁶. Murind pentru neam, Horea a murit pentru Hristos, întrucât există o prezență tainică a lui Hristos în frații Săi prea mici¹⁷, pe de o parte; pe de altă parte, poporul român s-a născut creștin, iar valahii ardeleni, identificându-se cu ortodoxia, erau considerați schismatici de către maghiarii catolici. Dacă neamul românesc s-a identificat cu ortodoxia, atunci jertfa lui Horea a însemnat nu numai apărarea neamului, ci și a credinței acestuia. Deci, jertfindu-se pentru națiunea sa, Horea se jertfea și pentru credința neamului său; iar din neamul său făceau parte nu numai contemporanii, ci și străbunii, dar mai ales urmașii care i-au păstrat memoria și i-au urmat exemplul.

Este locul să amintim și un alt aspect deosebit de însemnat pentru canonizarea lui Horea: Niciun omor sau jefuire nu i se poate atribui personal lui Horea. El le-a evitat. Nicio dovadă nu există că vreun ungur ar fi fost executat din ordinul special al lui Horea. Participarea lui directă la jefuiri și omoruri nu este dovedită. Dimpotrivă, sunt nenumărate cazuri când martorii arată că își datorau viața intervenției directe a lui Horea. Un bun creștin niciodată nu va săvârși o asemenea faptă. Și Horea a fost un foarte bun creștin. De aceea subliniem încă o dată: Horea n-a fost un ucigaș. El a fost inițiatorul și conducătorul răscoalei și revoluției din 1784¹⁸, al cărei obiectiv principal a fost desființarea iobăgiei în care se aflau de sute de ani românii din Ardeal și Transilvania.

Această teză este susținută și de cunoscutul istoric, jurist, filolog și om politic Alexandru Papiu Ilarian, membru al Academiei Române, care în octombrie 1865 afirma: „Nu, Horea nu era hoț și ucigaș (subl. n.); el era un mare țaran, o rară figură în istoria dezvoltării omenești, una din acele inimi mari care

sunt capabile a cuprinde singure în sine toate durerile seculare ale unui popor și toate suvenirurile lui și toate patimile lui cele legitime. Răpit de suvenirurile trecutului, de durerile prezentului, de patima cea dulce a libertății, de ura tiraniei, apucă arma în mână, toți cei asupriți îl urmează cu însuflețire și se aruncă asupra străinului apăsător, cu mai multă patimă decât inteligență. [...] Minte și inima lui cu atât e mai mare, cu cât a știut să se înalțe la ideile umanității și părăsit, sau cel puțin, neajutat de cei mai de frunte ai nației, însoțit numai de țărani, a avut curajul de a se sacrifica pe sine pentru aceste idei. Eu mă închin cu umilință și cu respect memoriei acestui mare țaran și nemuritor român”¹⁹.

În final mai subliniem faptul că Horea a fost asemenea Mântuitorului Iisus Hristos, un excelent dulgher, construind împreună cu ortacii săi două lăcașuri de cult. Mai întâi Biserica din Albac, cum o numește Octavian Goga, în care a fost cantor și epitrop, începută în 25 mai 1752, aflată actualmente în localitatea Olănești -Vâlcea, iar apoi în 1773, monumentala biserică din Cizer, județul Sălaj, aflată în prezent la Muzeul etnografic al Transilvaniei „Romulus Vuia” din Cluj-Napoca.

Iată de ce facem apel la românii ortodocși din Ardeal să facă dovada admirației și cinstirii lor

față de faptele lui Horea și să se înscrie în demersul nostru, semnând tabelele pentru canonizarea lui Horea, pe care primăriile și preoții parohi le vor trimite apoi, fie Arhiepiscopiei Ortodoxe din Alba Iulia, Înaltpreasfințitului Părinte Irineu – în cazul localităților din județul Alba, fie Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, în cazul localităților din județul Cluj, fie Episcopiei Sălajului, Preasfințitului Părinte Petroniu, în cazul comunei Cizer din județul Sălaj – care, la rândul lor, după ce le vor analiza și aviza, le vor trimite Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Înaltpreasfințitului Părinte Andrei care, sperăm, să le avizeze favorabil, după care cu toții le vor supune atenției Preasfințitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Sfântului Sinod al acestei înalte instituții.

Întreaga acțiune ar fi bine să o încheiem până în luna septembrie, 2023!

Pentru alte informații vă puteți adresa semnatarului acestui articol prin e-mail manu_123321@yahoo.com.

Prof. dr. Ioan TODEA

Note Bibliografice

1. Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan, *Istoria Transilvaniei*, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Editura Eikon, Cluj Napoca, 2013, p.166
2. Nicolae Densușianu, *Revoluțiunea lui Horea în Transilvania și Ungaria 1784-1785*, Tipografia „Românul”, București, 1884, p.419.
3. Mircea Dogaru, *Necunoscuții „Horea”, „Cloșca” și „Crișan”*, Editura Glykon & Fortuna, București, 2003, p. 52; Ioan I. Todea, Manuela I. Anghel, *Transilvania și Horea, Cloșca și Crișan în istoria românilor*, Casă de Editură Dokia, Cluj-Napoca, 2021, p.330.
4. Nicolae Densușianu, op.cit., p.419.
5. Ștefan Pascu, *Războiul țăranilor din 1784 de sub conducerea lui Horea, Cloșca și Crișan*, București, 1957, p.48.
6. Daniel Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Să păstrăm și să cultivăm darul unității naționale ca simbol al demnității poporului*, <https://patriarhia.ro/patriarhul-daniel-indeamna-la-comemorarea-eroilor-neamului-9065.html>
7. Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan, op.cit., p.166.
8. *Vezi Legea nr. 138/2020 pentru declararea personajelor istorice, Horea, Cloșca și Crișan martiri și eroi ai națiunii române în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 647/22 iulie 2020, promulgată de președintele României prin Decret nr. 398 din 21 iulie 2020.*
9. *Vezi mai pe larg acest subiect în lucrarea Transilvania și Horea, Cloșca și Crișan în istoria românilor, ai cărei autori sunt Ioan I. Todea și Manuela I. Anghel, op.cit., p.447-491.*
10. Cf. Mihai Manea, Adrian Pascu, Bogdan Teodorescu, *Istoria Românilor din cele mai vechi timpuri până la Revoluția din 1821*, manual pentru clasa a XI-a, Editura didactică și pedagogică, R.A., București-1998, p. 380; și cf. Leonore Loft, *Răscoala țărănească din Transilvania din anul 1784*, Brissot și dreptul la revoltă: o notă

de cercetare, art. în *Revista de Studii Istorice Franceze*, 1991. În prima notă a articolului este menționat faptul că scrisoarea a fost publicată la Dublin, anonimă.;

11. Ioan I. Todea, Manuela I. Anghel, op.cit., p.270-281; G. D. Iescu, Adina Berciu-Drăghicescu, *Introducere în știința istorică și în științele auxiliare ale istoriei, surse info-documentare*, Editura Universității din București, 2005, p.39-41.
12. Pr. Marian Sava, *Cloșca, Preotul Martir*, în *Tribuna Învățământului*, 20 noiembrie 2021, <https://tribunainvatamantului.ro/Cloșca-preotul-martir/>. *Vezi și Valahia Dacia Nemuritoare*, Publicație patriotică, din lunile iulie-decembrie 2022.
13. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol.2, EIBMBOR, București, 1981, p.382; David Prodan, *Răscoala lui Horea*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p.536; Dr. Ioan Lupaș, *Revoluția lui Horia*, Cartea Românească S.A., București, 1924, p. 81 și 82; Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan, op.cit., p.154.
14. Părintele Iustin Părvu, *Ce a făcut străinătatea din bietul român?*, în *Atitudini nr.16*, aprilie 2011, <https://ortodoxia.me/Parintele-iustin-parvu-ce-a-facut-strainatatea-din-bietul-roman/>
15. Cf. Ștefan Pascu, op.cit., p.50.
16. Mt. 25, 40.
17. Cf. Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Taina Crăciunului este taina iubirii milostive și smerite a lui Dumnezeu*, Pastorală de Crăciun, 2012.
18. Ioan I. Todea, Manuela I. Anghel, op.cit., p.290.
19. Al. Papiu Ilarian, *Tezaur de monumente istorice pentru România*, adunate, publicate cu prefață și note ilustrate de [autor], Tom III, București, 1864, p. 304.

MONUMENTUL martirilor români din cartierul Lipovenii Bălgradului, uciși în timpul Revoluției Române din Transilvania – 1848/1849

Având în vedere importanța evenimentelor desfășurate și pe meleagurile Albei - „Revoluția Română din 1848/1849” precum și la solicitarea enoriașilor din cartierul Lipoveni, readucem în pagini, articolul publicat în revista Dacoromania nr. 45 din anul 2009, când s-a construit și sfințit în „progadia” cimitirului Bisericii Ortodoxe „Adormirea Maicii Domnului” monumentul martirilor români din cartierul Lipoveni-Alba.

În această perioadă, se împlinesc 160 de ani de când în Europa de la Atlantic la Marea Neagră, au avut loc procese revoluționare de diferite proporții, care s-au desfășurat în Franța, Italia, Elveția, Germania, Imperiul Habsburgic, Polonia precum și în Țările Române.

Revoluția română din Transilvania de la 1848/1849 a avut o importanță deosebită în istoria neamului românesc, și mai ales pentru istoria județului nostru.

Pentru noi, locuitori ai acestui județ și ai municipiului Alba Iulia, importanța este cu atât mai mare, cu cât evenimentele principale care s-au petrecut în perioada anilor 1848/1849 au fost și pe meleagurile Albei. Aproape toate localitățile județului Alba au participat și au fost implicate într-un fel sau altul în această revoluție. Documentele timpului, consemnează faptul că în localitățile județului nostru au fost uciși 970 de români civili nevinovați (copii, femei, vârstnici și adulți) pe care noi îi considerăm martiri ai neamului românesc.

După Ocna Mureș cu cei 125 de martiri, a urmat Alba Iulia cu cei 100 de martiri (cu suburbiile actuale); orașul Aiud cu 53 de martiri; comuna Șard cu 44; Abrud cu 39; Zlatna 36; Teiuș 32; Gombut 31; Aiudul de Sus 29; Noșlac 26; Sebeș 25; Stremț 23; Sâncrai 20; Cricău 18, Igheu 18; Bărbant 18; Geomal 17; Livezile 17; Lopadea Veche 16; Cuci 16; Țelna 14; Pătrânjani 13; Micești 13; Poiana 13; Mihălț 25; Presaca 13; Alecuș 12; Sântimbru 11; Petrilaca 11; Miraslău 10; Vințu de Jos 10 etc.

Din documentele existente, rezultă clar că în orașul nostru au avut loc un număr însemnat de crime monstruoase împotriva românilor nevinovați, pașnici, din cartierele curat românești, Lipoveni și Maieri.

Din documentele „CETĂȚII” prezentate de către regretatul prof. Nicolae Josan și Liliana Popa, în cartea Cetatea Alba Iulia în timpul Revoluției din anii 1848-1849, completate ulterior de către istoricul, prof. dr. Gheorghe Anghel, rezultă fără echivoc eforturile deosebite desfășurate de insurgenții unguri, pentru cucerirea acesteia.

Rezistența celor asediați, la care au participat în mare măsură și românii de pe meleagurile Albei, nu a putut fi înfrântă. Generalul Bem a somat Consiliul militar de conducere al Cetății, de a preda fortăreața încă din 10 martie 1849. Asediul cetății, a început în ziua de 25 martie 1849, fiind încercuită de 8000 de insurgenți maghiari. Ulterior asediatorii și-au concentrat la Bărbant și Partoș un „corp de asediu” care cuprindea cca. 15.000 de insurgenți.

Generalul Bem, comandantul insurgenților la data de 5 aprilie 1849, a trimis un „parlamentar” pentru a soma din nou pe comandantul militar al cetății să se predea sub amenințarea de măsuri „neîndurătoare”.

După ședința consiliului militar al cetății, răspunsul dat, a fost demn și clar: „garnizoana nu se va abate cu nici un fir de păr de la decizia exprimată cu fermitate deja de mai înainte, de a apăra Cetatea până la ultimul om”.

Cetatea Alba Iulia, împreună cu cetatea naturală a Munților Apuseni, cu toate măsurile deosebite luate, nu au putut fi cucerite de insurgenții unguri.

După ultimul atac nereușit asupra cetății, din ziua de 24 iunie (stil vechi, 9 iulie, stil nou), insurgenții unguri în mare disperare și din dorință de răzbunare, au săvârșit un adevărat masacru asupra românilor civili, nevinovați din Alba Iulia, dintre care majoritatea au fost omorâți la ordinul comandantului gărzii maghiare Fogorosy Iöny, el însuși fiind localnic, albaiulian.

Între cei 57 de martiri identificați până în prezent în orașul Alba Iulia (fără suburbiile adăugate ulterior) au fost: 4 copii, 10 femei și 43 adulți și bătrâni. Din aceștia, 49 de martiri (majoritatea) au fost români din cartierul Lipoveni, grup format din 4 copii, 6 femei și 39 adulți și bătrâni.

Numele lor de familie: Câmpean, Muntean, Mărginean, Limbean, Vințan, Cetean, Berghian, Dăian, Totoian, Ordean, Bărbăntan, Păcurar, Bugneriu etc. confirmă cele menționate mai sus, fiind familii curat românești care sigur și-au avut originea de la denumirea satelor din jurul Albei: Câmpeni, Limba, Vinț, Cetea, Berghin, Daia, Totoi, Oarda, Straja, Hăpria.

Calitățile deosebite ale românilor, de cetățeni corecți și harnici, au fost recunoscute de Curtea de la Viena, încă din perioada lucrărilor de construire a cetății tip VAUBAN din Alba Iulia, iar „grația împărătească s-a revărsat asupra lor, făcându-i „libertini” după ce au participat efectiv timp de 24 de ani la construcția fortăreței.

În zona actualei biserici „Adormirea Maicii Domnului” a funcționat pe atunci și una din cele trei cărămidării necesare construirii cetății care se afla în apropierea cursului vechi al râului Ampoi (vezi azi strada Ampoiului și a Iazului).

Trebuie să amintim faptul că după căderea Transilvaniei sub stăpânirea Imperiului Habsburgic după pacea de la Carlowitz (26 iun. 1699), Alba Iulia, care a fost capitala Principatului Transilvaniei, iar anterior și capitala Daciei, a decăzut cumplit în toate domeniile de activitate. Orașul Sibiu a devenit centrul principal, deoarece populația majoritară a fost formată din coloniști sași și germani aduși din Apus. Printre măsurile draconice luate imediat de Dieta Transilvaniei (românii deși erau majoritatea populației nu erau considerați decât ca „tolerați”) în anul 1714, a fixat regimul de obligații al țăranimii față de stăpânii de pământ astfel: „iobagii sânt obligați să presteze săptămânal o robotă de 4 zile, iar jelerii de 3 zile”.

Românii din acest cartier – Lipoveni – s-au grupat în jurul acestei biserici strămoșești la începutul sec. 18-lea, după ce au fost alungați din zona actuală a străzii Vasile Alecsandri, prevăzută pentru glacisul cetății, deși această zonă nu s-a folosit niciodată, în acest scop. Cu aceeași „justificare” s-a dăruit și cea mai veche biserică ortodoxă a românilor, existentă în orașul de jos, odată cu clădirile vechii Mitropolii Ortodoxe a Bălgradului precum și noua clădire construită de primul unificator al neamului românesc, domnitorul Țării Românești, Mihai Viteazul (1597-1599), devenită și Arhiepiscopia Ortodoxă a Țării Ardealului, luate de către grecocatolici cu sprijinul Primatului Catolic unguresc de la Estergon (Strigoni) și a Curții procatolice de la Viena. De fapt „justificarea” dată privind demolarea bisericilor ortodoxe strămoșești din Alba Iulia, „pentru construirea cetății” preluată de fapt și de unii istorici până în zilele noastre reprezintă o minciună, așa după

Biserica "Adormirea Maicii Domnului" din Lipoveni

cum de altfel rezultă din evenimentele desfășurate ulterior care au fost bine consemnate în decursul timpului în diverse documente, confirmată de evoluția ulterioară, reală a evenimentelor.

Clădirile Mitropoliei Ortodoxe a Bălgradului și Arhiepiscopiei Țării Ardealului, împreună cu tipografia mitropoliei, a tuturor documentelor istorice (f. importante) a odoarelor bisericești, cu toate proprietățile existente au fost luate de greco-catolici după trădarea credinței străbune de către mitropolitul ortodox Athanasie Anghel devenit imediat episcop unit cu sprijinul Primatului Catolic din Ungaria și al Curții de la Viena.

Martirii din cartierul Lipoveni, care au fost arestați, torturați, decapitați și împușcați, au fost duși și îngropați de țiganii din Alba Iulia într-o groapă comună din grădina comandantului gărzii ungurești din Alba Iulia – Fogoroși Iony. Numărul celor uciși în Alba Iulia a fost mult mai mare, adăugându-se și cei uciși în satele din apropierea orașului: Bărbănt, Micești, Partoș, Pâclișa etc., date ce rezultă din rapoartele preoților din registrele cu evidența morților din cele patru parohii românești existente în orașul de jos – Alba Iulia.

Slujba de parastas oficiată de preotul Urdă Ștefan și pr. Hrițac Gheorghe.

Până în prezent nu se cunoaște în întregime situația centralizată a românilor maltratați, decapitați, spânzurați și împușcați de rebelii unguri în timpul Revoluției române din Transilvania 1848/1849 și nici a distrugerilor de localități prin devastări, incendieri etc., deși Curtea de la Viena, prin noul guvernator al Transilvaniei, gen. Ludwig Wolgemuth (1849 – 1851), a dat ordin de a se cerceta și a se întocmi situații cât mai complete pentru a se cunoaște în întregime, consecințele dezastruoase ale acestei revoluții maghiare.

Considerăm că acest eveniment deosebit de important pentru Istoria Națională, având în vedere mai ales documentele existente în instituțiile de specialitate de la Viena, Budapesta etc., ele trebuie să fie teme de cercetare pentru lucrări ale specialiștilor și ale studenților de la facultățile de istorie, cu prioritate ale celor din Transilvania, printr-o largă conlucrare a acestora.

Fundația „Alba Iulia 1918 pentru unitatea și integritatea României” pentru cinstirea și în memoria martirilor români, uciși de rebelii unguri în Revoluția de la 1848/1849, a organizat începând cu anul 2003, momente evocatoare cu slujbe de pomenire cu parastas la Biserica Ortodoxă de la Mihalț, unde a avut loc primul masacru al țăranilor români, precum și la bisericile din cartierele orașului de jos din Alba Iulia, unde au avut loc astfel de acțiuni monstruoase. De asemenea, fundația noastră a depus la Consiliul Municipal Alba Iulia o documentație cu rugămintea de a se analiza posibilitățile construirii unui monument al orașului, potrivit importanței evenimentului, precum și a numărului însemnat al martirilor.

Locul ales și aprobat de Consiliul Municipal Alba Iulia pentru amplasarea acestui monument este cel mai potrivit și se află și în apropierea locului masacrului.

Fundația „Alba Iulia 1918 pentru unitatea și integritatea României”, la împlinirea a 160 de ani

de la monstruoasele acțiuni săvârșite de insurgenții unguri asupra cetățenilor civili, nevinovați, din cartierul Lipoveni, a reușit să construiască în memoria acestor martiri, un monument care a fost dezvelit și sfințit duminică 12 iulie 2009 după o slujbă de parastas oficiată de preotul Urdă Ștefan și pr. Hrițac Ghe., la care, pe lângă enoriașii bisericii, au luat parte oficialități din partea Prefecturii Alba Iulia, prof. I. Bâscă și d-nul Tuhuț Cornel, ai Primăriei și a Consiliului Municipal Alba Iulia, d-nul viceprimar, ing. Paul Voicu, Bărdaș Horea, Popa Pavel și prof. Puican Ioan, col.(r) Miron Vasile împreună cu ing. Mircea Abdrudean, ing. I. Pocan din partea Cultului Eroilor precum și reprezentanți ai unor ONG și instituții locale, care au depus și coroane cu flori la monumentul martirilor.

Amplasarea acestui monument istoric, la Biserica Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului”, care este, de asemenea, un monument istoric religios (biserica provine din cea mai veche biserică românească ortodoxă din Orașul de Jos din Alba Iulia), se adaugă la monumentul Sf. Sofronie construit recent, tot de fundația noastră, în amintirea organizării Sinodului Național Bisericesc, la această biserică de călugărul Sofronie, împreună cu alți preoți și țărani români ortodocși din Ardeal (Mărginimea Sibiului, Apuseni, Zărand, Valea Mureșului Superior etc.) în perioada 14-18 februarie 1761, și care a avut o importanță istorică deosebită până în zilele noastre pentru existența neamului românesc din Transilvania. Prezentarea istoriei evenimentului și justificarea construirii monumentului martirilor a fost susținută de către prof. Ioan Pleșa, ec. Ioan Străjan și scriitorul Ion Mărgineanu.

Construirea acestui monument la locul normal de veci al acestor martiri, reprezintă o reparație morală, deoarece, după 160 de ani, au fost aduși simbolic, în memoria noastră cu numele și prenumele prin paginile

Ec. Mirela, student Vlad, ec. Ioan, arh. Neluțu - cele trei generații ale familiei Străjan.

Liviu Berki ajutat de Olteanu I., Cernea Marius, ing. Vali Pașca, Gavrilă Ioan, Lazăr Ioan și Stoia Nicolae.

cărții de marmură albă fixată nu întâmplător pe o „stâncă” de granit.

La această ceremonie s-a desfășurat slujba religioasă strămoșească, de care au fost privați acești martiri, la data când au fost aruncați în mod barbar într-o groapă comună din grădina comandantului gărzii maghiare Fogorosy Iöny.

Realizarea monumentului martirilor de la 1848/1849, din acest cartier, la Biserica „Adormirea Maicii Domnului”, față de posibilitățile financiare și materiale, s-a efectuat cu mari greutăți și numai datorită sprijinului acordat de către unele persoane, familii și conducători ai unor societăți particulare, cărora le mulțumim și pe această cale, rămânându-le profund recunoscători. Îi menționăm în continuare:

Cele trei generații ale familiei Străjan (din Lipoveni) care și-au adus contribuția principală la realizarea acestui monument:

Ideea construirii și amplasării monumentului martirilor de la 1848/1849 în cartierul Lipoveni aparține ec. Ioan Străjan care din anul 2003 (după datele cercetate și constatate la filialele Arhivele

Naționale din Alba Iulia), s-a preocupat de cele necesare realizării monumentului;

Schița cu forma monumentului aparține lui Vlad Străjan, student la Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București.

Sprijinul principal, moral, financiar precum și în privința intervențiilor la diferiți reprezentanți ai unor societăți de specialitate, pentru a se realiza acest monument a aparținut familiei ec. Mirela și arh. Neluțu Străjan.

Eforturile deosebite, privind transformarea acestui bloc de granit, într-un monument istoric de valoare, precum și amplasarea lui au aparținut d-lui Liviu Berki ajutat de Olteanu I., Cernea Marius, ing. Vali Pașca, Gavrilă Ioan, Lazăr Ioan și Stoia Nicolae.

În aceeași măsură mulțumim pentru sprijinul financiar acordat până în prezent de către:

- Parohia Ortodoxă “Adormirea Maicii Domnului” pr. Ștefan Urdă și episcop, prof. Nicolae Mărginean.
- fam. dr. Mariana și ing. Bărdaș Marcel de la Constanța (născut în Lipoveni)
- fam. prof. Elisabeta și prof. Nicu Mărginean
- fam. dr. Emilia și dr. Mircea Ludoșan
- fam. procuror Nicolae Doțiu
- fam. ec. Steluța și ec. Ananie Gârbovean
- fam. Ileana și Simion Stanciu
- ing. I. Pocan
- fam. ing. Alexandru Duca
- prof. Minodora Jurcă
- ec. Maria Ghenescu
- fam. Marinică Gheorghe
- Tripșa Tudorel.

În mod deosebit, mulțumim patronilor și reprezentanților unor societăți care ne-au sprijinit sub diverse forme (utilaje, mijloace de transport, diverse scule și materiale) după cum urmează:

- ing. Luca Anversa – S.C. POMPONIO S.R.L.
- ing. Limbean Cosmin – S.C. POMPONIU S.R.L.
- ing. Pichio Nazareno – SIT INDUSTRIAL Sebeș
- ing. Florean Aron de la CMC Baia-Mare
- ing. Todea Gheorghe de la STARTCONSTRUCT S.R.L.
- ing. Furdui Iustin Vasile împreună cu S.C. ALBA CONS SRL
- d-șoara Gina Pădurean de la S.C. ALBA CONS SRL
- ing. Dan Nemeș de la S.C. VOX SRL
- ing. Pleșa Călin de la S.C. MATEX SRL

Pentru recunoașterea adevărului ISTORIC, PRIVIND O PARTE DIN EVENIMENTELE TRAGICE PETRECUTE PE MELEAGURILE ALBEI, în perioada Revoluției Române din 1848/1849 redăm în continuare documentele respective.

Etapele dezvelirii Monumentului

Sfințirea Monumentului

Discursul dl. prof. dr. Pleșa Ioan

Discursul dl. ec. Ioan Străjan

Discursul scriitorului Ion Mărgineanu

Situația românilor maltratați, decapitați, spânzurați și împușcați de "rebeli unguri" în Alba Iulia în timpul "Revoluției Române din Transilvania 1848-1849"

Parohia ortodoxă Alba Iulia - centru

Dosar 148 / 1814-1880 - Registru pag. 80, 81 și 82 de la Arhivele Naționale filiala Alba Iulia

Nr.	Data morții	Numele și prenumele	Vârsta	Modul de ucidere
1	19.04.1849	Păcurariu Anica	40	A fost împușcată de rebelii unguri în timp ce împlinta pari de vie în Valea Popii
2	29.04.1849	Florea Iosif	76	A fost dus de unguri la Bărabanț și împușcat în Gilău. Neîngropat în Alba Iulia.
3	29.04.1849	Florea Gheorghe	17	Împușcat odată cu tatăl său Iosif - Deto ca mai sus
4	25.06.1849	Ordean Nicolae	42	Împușcat de unguri în grădina Klinesii. În grădina Fogoroși l-au îngropat țigani.
5	25.06.1849	Câmpian Ioan	40	Împușcat de unguri în grădina lui "Hodorogea". Îngropat în progadie.
6	25.06.1849	Câmpian Nicolae	16	Împușcat de rebelii unguri cu tatăl său.
7	25.06.1849	Andrei Limbean	82	A fost împușcat de rebeli unguri după ce l-au chinuit, l-au tăiat și apoi l-au împușcat. L-au îngropat lângă drum în grădina lui Yany Fogoroși.
8	25.06.1849	Bercariu Ioasif	50	Mergând către casă l-au prins rebelii unguri, l-au dus în grădina lui cpt. Fogoroși unde l-au tăiat iar ulterior l-au împușcat.
9	25.06.1849	Bota Manoilă	29	A fost tăiat cu socrul său Iosif și împușcat în grădina lui Fogoroși.
10	25.06.1849	Bercariu George	36	A fost luat noaptea din curtea lui Varoy.
11	25.06.1849	Dadeș Tănase	54	A fost luat de la un vecin și dus în grădina lui Fogoroși. Acolo a fost împușcat și îngropat.
12	25.06.1849	Câmpean Vasile	29	De acasă l-au dus și în grădina vecinului și l-au împușcat.
13	25.06.1849	Mărginean Nicolae	37	L-au luat de acasă și l-au dus în grădina cpt. Fogoroși unde l-au împușcat. A fost îngropat de țigani.
14	25.06.1849	Dudaș Nicolae	30	L-au luat de la casa "sinatorului" KRONEZ ELMAN, ducându-l în grădina lui Fogoroși unde l-au împușcat.
15	25.06.1849	Miclea Petru	40	De acasă l-au dus în "ulice" și l-au împușcat.
16	25.06.1849	Mărginean Nicolae	61	De acasă l-au dus în grădina Jager unde i-au tăiat capul.
17	25.06.1849	Mărginean Samoilă	43	De acasă l-au dus în grădina Fogoroșy. Acolo i-au tăiat grumazul (gâtul).
18	25.06.1849	Cirlea Mihail	25	Mergând pe uliță a fost împușcat de rebelii unguri. A fost îngropat în progadie.
19	25.06.1849	Adam Gligor	58	Într-o grădină l-au împușcat, de unde văzându-l, l-au dus un fecior al său și l-au îngropat.
20	25.06.1849	Berghian Maria	57	Ducându-se la o unguroaică anume: BLOHOACA în gârliciul pivniței au împușcat-o.
21	07.07.1849	Ribila Dionisie	41	În capul orașului de jos l-au împușcat. Acolo l-au îngropat.
22	07.07.1849	Ribila Ion	16	L-au aflat tăiat în cap, de a rămas mut și a murit de supărare.
23	25.07.1849	Solomon Samoilă	37	L-au arestat rebelii unguri și l-au dus în grădina Fogoroșy și acolo l-au împușcat

Situația românilor maltratați, decapitați, spânzurați și împușcați de "rebeli unguri" în Alba Iulia în timpul "Revoluției Române din Transilvania 1848-1849"
Parohia greco-catolică Lipoveni Alba Carolina

Nr.	Numele și prenumele	Vârsta	Modul de ucidere
1	Boncea Maria - muierea lui Oancea Nicolae	45	Fu ucisă prin rebeli în Ulița Șurilor (Vasile Alecsandri) din ordinațiunea lui FOGORASI IONI din loco.
2	Luca Vasile	40	Însuratu. Fu ucisu în casa sa proprie totu din ordinațiunea lui FOGOROSI IÖNI. De acesta au rămasu una văduvă care s-a măritatu și una orfană mică și în mizerie.
3	Bercariu Georgiu	39	Însuratu. A servit ca soldatu împărătescu. Fu ucisu la grădina lui FOGOROSI IÖNI prin rebeli. De acesta a rămas una văduvă, tinără și harnică și doi orfani needucați de câte 6 și 4 ani care se afla în cea mai mizeră și ticăloasă stare. Nemica avându.
4	Bercariu Vasilie	47	Văduv. Fu ucisu în grădina lui Fogorosi Iöni prin rebeli unguri. De acesta a rămas un orfanu de 11 ani care în stare mizeră se află în Drâmbaru.
5	Mimilian Samoilă	46	Fu spânzurat de un meru (măr) în Lipoveni prin rebeli.
6	Solomon Samoilă	37	Soldat însuratu. Fu ucisu prin rebeli unguri în grădina lui Fogorosi Iöni. De acesta au rămasu una văduvă care a muritu de supărare și una orfană de doi ani care se află în cea mai mizeră și ticăloasă și trăiește din misericordie.
7	Bota Mamilu	23	Însuratu. Fu ucisu prin rebeli unguri în grădina lui Fogorosi Iöni. De acesta au rămasu una văduvă și una orfană posthuma de una săptămână cari se află în stare miseră și ticăloasă.
8 15	Berecariu Nicolae		June. Fu ucisu prin rebeli unguri în grădina lui Fogorosi Iöni.
9	Dumitru a lui Toader Orbu	45	Însuratu. Fu ucis de rebeli unguri. De acesta a răms una văduvă și doi orfani de câte trei și cinci ani care se află în stare mizeră și ticăloasă
10	Ioan Vintianu	45	Însuratu. Fu ucis prin rebeli unguri în propria curte. De acesta au rămas una văduvă care a murit de supărare și un orfan care se află în stare bunișoară.
11	Șerban Gheorghe	19	June. Fu măcelărit prin rebelu SALVABAAUER de aici.
12	Limbean Andreiu	50	Însuratu. Fu ucis prin rebeli unguri. De acesta au rămas una văduvă și un fiu june care se află în stare bunișoară.
13	Aldea Maria, muierea lui Suciu Onica	50	Fu ucisă prin rebeli venindu de la Fortăreață.
14	Ioan Mutu	39	Fu ucisu prin fiul cel mare a lui Samuel, de aici (Alba Iulia).
15	Neamțiu Dumitru	35	Însuratu. Fu ucisu prin rebelii unguri în grădina lui Fogorosi Iöni. De acesta au rămas una văduvă și doi orfani prunci care se află în cea mai miseră și ticăloasă stare.
16	Adam Ioan Nistor	60	Văduv. Fu ucisu prin rebellul BARKOTZ IANOS de aici (localnic).
17	Comșa Anișca	55	Văduvă. Fu ucisă prin rebeli unguri în piața publică. De acesta a rămasu una orfană neputincioasă și miseră de tot.

18	Rațiu Paraschiva muierea lui Rațiu Georgiu	30	Fu ucisă prin rebeli. De aceasta a rămasu bărbatu-su iei bătrânu și roibu pe care dânsul nutre (îngrijea).
19	Vințan Georgiu	30	Fu ucisu prin rebeli unguri în grădina lui Fogorosi IÖNI. De acesat a rămas una văduvă.
20	Manu Ioan Căprariu	50	Fu ucisu prin rebeli în grădina lui Fogorosi Iöni.
21	Dăianu Achimu	40	Văduv. Fu ucisu prin rebeli în grădina lui Fogorosi Iöni.
22	Todica Cziganu (țiganu)	40	Fu ucisu prin rebeli. E acesta a rămas o văduvă nenorocită.
23	David Petru Hospotoriu	51	Fu ucisu prin rebeli unguri în grădina lui Fogorosi Iöni.
24	Dăianu Andreiu	50	Văduv. Fu ucisu prin rebeli pe locul fortăreței.
25	Cârlea Nicolae	40	Pielaru. Fu ucisu prin rebeli în pădurea locală.
26	Cetean Petru	40	A fost omorât prin decapitare.

Notă: Afară de aceștia au fost uciși mai mulți români a căror nume însă nu se scriu pentru că au fost străini de Alba Iulia.
Datele au fost extrase din dosarul Nr. 105/1849 - CONSISTORIUL BLAJ - de la Arhivele Statului filiala Alba Iulia

Situația românilor maltratați, decapitați, spânzurați și împușcați de "rebeli unguri" în Alba Iulia în timpul "Revoluției Române din Transilvania 1848-1849"
Parohia greco-catolică din Maieri din Alba Carolina

Nr.	Numele și prenumele	Vârsta	Modul de ucidere
1.	Vasile Bărbănteanul	40	Însuratu. Fu mai înainte torturatu grozavu apoi spânzuratu și după aceea tăiatu în bucăți prin rebelii unguri pentru că s-au aflat la dânsul arma cu care s-a luptat în contra rebelilor. De acesta a rămas una văduvă bolnavă și neputincioasă și patru copii orfani din care celu mai mare este de 8 ani și care se află în cea mai miseră și ticăloasă stare. Nemica avându.
2.	Cosma Totoianu	41	Însuratu. Fu pușcatu și aruncatu pe Mureș prin rebelii unguri. Tot în loco. De acesta a rămas una văduvă și 2 orfani, de 12 și 18 ani care se află în stare ticăloasă și miseră și din cari cel mare, pe lângă acea că nu are nemica, este și neputinciosu și bolnavosu.
3.	Ioanu Groza	23	June. Fu ucisu prin rebeli pentru că s-au aflatu la dânsul arma cu care s-au luptat în contra rebelilor.
4.	Bugneriu - muierea lui Petru Bugneriu	45	Alergându să se scape la fortăreață (cetate) fu împușcat de rebeli în cale.
5.	Anna - muierea lui Horhatu Ioannu	33	Ducându mâncare la bărbatu care se scutisa, în șanțurile fortăreței fu împușcată prin rebeli, îngreacă (însărcinată) fiind.
6.	Anna Roșca	45	Fu ucisă prin bătaie tiran, după care sau ucisu prin rebeli și bărbatul ei.
7.	Adam Gligoriu		
8.	Maria - muierea lui Vasile Crișanu	36	Alergându-se la cetate ca să se scutească, fu ucisă prin rebeli în cale.

Alba Carolina în Maieri 9 februarie 1850.

Despre adevărul acestora garantează AUGUSTU TOMA ALBANI, VASILE ROȘIU - curatoriu, ROȘCA PETRU.

ec. Ioan STRĂJAN

25 Mai 2023 - Ziua „Înălțarea Domnului” și „Ziua Eroilor”.

Imagini de la comemorarea martirilor din cartierul Lipoveni-Alba de la Revoluția Română din 1848/1849 desfășurată la Biserica Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” din cartierul Lipoveni

105 ani de la Unirea Basarabiei cu România (27.03/9.04.1918)

Ziua Unirii Basarabiei cu România, este stabilită în fiecare an la 27 martie, fiind instituită de Parlamentul României, prin Legea nr. 36/2017 și promulgată de Președintele României.

Ziua de 27 martie 1918, este una din cele mai semnificative a istoriei poporului român, atunci după 106 ani de ocupație ruso-țaristă, prin pacea ruso-turcă de la București din 16/28 mai 1812, Rusia a anexat ținutul românesc dintre Prut și Nistru (Basarabia), a revenit în granițele ei firești, fiind prima provincie românească, care s-a unit cu țara mamă România. Acest act istoric a reprezentat un preambul pentru înfăptuirea României Mari, prin Unirea realizată la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia.

Legea nr. 36/2017, dă posibilitatea românilor de a demonstra că prețuim valorile românești de veacuri, istoria și pe cei care ni le-au lăsat moștenire.

Conform acestei legi, Guvernul României, autoritățile locale și centrale, vor lua măsuri ca pe 27 martie în fiecare an, să fie arborat drapelul României, de către autoritățile și instituțiile publice.

Ziua Unirii Basarabiei cu România, este marcată de autoritățile administrației centrale și

locale, organizațiile neguvernamentale, muzee, reprezentanțele României în străinătate, prin organizarea de evenimente și manifestări publice și cultural - științifice dedicate acestei sărbători. Autoritățile centrale și locale, pot sprijini material și logistic aceste manifestări.

Merită cu această ocazie a sărbătorii naționale, să fie evocate și amintite numele unor fruntași care au luptat pentru înfăptuirea Unirii Basarabiei cu România, din 27 martie 1918, printre acești fruntași se regăsesc: Vasile Stroescu, Paul Gore, Vladimir Herța, Pantelimon Halippa, Onișor Ghibu, Daniel Ciugureanu etc.

Din păcate, această Unire de la 27 martie 1918, a ținut până la 28 iunie 1940, atunci când Rusia a anexat din nou Basarabia, în baza pactului odios și secret Ribbentrop-Molotov.

Noi românii de azi și de mâine, împreună cu frații noștri de peste Prut, avem datoria să luptăm pentru refacerea istoriei și a înfăptui România Mare, România Dodoloață, prin revenirea Basarabiei la trupul mamei sale din care a fost ruptă, la România, vis la care nu trebuie să renunțăm.

Dragomir VLONGA

PARASTAS pentru Eroii Basarabeni ai Neamului, 1 aprilie 2023, care a avut loc la Catedrala Română Ortodoxă Sf. Maria Cleveland - Ohio - USA

Astăzi ne întâlnim din nou pentru a comemora pe toți eroii basarabeni, care, prin acțiunile lor curajoase au contribuit la actul istoric al *Unirii Basarabiei cu România*, acum 105 ani, la 27 martie 1918. Mă gândesc la întreaga pleiadă de patrioți, civili și militari, intelectuali și țărani, incluzându-i pe cei 86 de membri ai Sfatului Țării care au votat deschis și nominal Unirea Basarabiei cu România. Ne amintim cu pioșenie la acești eroi, ei reprezintă Generația Unirii. **Fruntașii Unioniști Basarabeni**, pe care-i pomenim nominal astăzi, sunt doar câțiva din Eroii Neamului care au luptat la 1917-1918 pentru Unirea Basarabiei cu România. I-am ales dintr-o lungă listă, nu pentru că aş vrea să-i clasific în legătură cu acțiunile lor din acei ani, căci toți și-au pus viața în pericol, ci pentru faptul că, copil fiind, le-am auzit numele pomenite de către rudele mele matern, iar unora dintre ei le-am cunoscut personal descendenții în casa părinților mei. De aceea pot vorbi din proprie experiență, părinții mei fiind și ei descendenții eroilor de atunci.

În fiecare an, când pregătesc Parastasul pentru Eroii Basarabeni ai Neamului, îmi vine în minte Ștefan Zweig și teoria sa privind „orele astrale ale omenirii”. Istoria este compusă din “lucruri oarecare, banale, cotidiene” spune el, iar “momentele sublime, de neuitat, sunt rare”. Eu cred că anul 1918 a fost un asemenea moment excepțional în Istoria Românilor. După milioane de momente aparent fără importanță, acumulate în timp, iată că în acest an se împlinesc vise născute cu secole în urmă, vise care până atunci păreau de nerealizat. Apare o generație de români care poate împlini aceste vise, iar în contextul mondial se crează împrejurări istorice propice: se destramă imperii, se eliberează națiuni și se formează noi state. Imi este foarte clar acum, în Basarabia anului 1917-1918, cu ajutorul intelectualilor din Ardeal, se făurește Istoria Românilor. Iar înaintașii mei au făcut parte din acel grup de intelectuali basarabeni de excepție: a „frunțașilor unioniști”. A fost generația bunicilor mei, care s-au aflat la

momentul potrivit, la locul potrivit: bunicul matern Dimitrie D. Bogos, frații săi Vladimir și Sergiu și sora lor Nina și bunicul patern Mihail A. Manuilov, intelectuali născuți în vechi familii de moldoveni trăitori de sute de ani pe pământul Moldovei dintre Prut și Nistru, parte din Moldova lui Ștefan cel Mare.

În acel an providențial s-a realizat unirea Românilor într-un singur stat unitar, Statul Național Unitar Modern Român, s-a împlinit Marea Unire. Împrejurări specifice fiecărui ținut, au făcut ca Basarabia să vină prima la Țara Mamă România la 27 martie/9 aprilie 1918, a urmat Bucovina la 15/28 noiembrie 1918 și în final Transilvania, Banatul, Crișana și Maramurașul la 18 noiembrie/1 decembrie 1918.

Lista patrioților basarabeni este mult mai mare, cuprinde câteva sute de persoane. Toți merită respectul și prețuirea noastră în aceeași măsură. Au fost cu toții martiri, căci toți au fost persecutați de regimul comunist, și, chiar dacă nu toți au fost omorâți în mod direct de NKVD-ul sovietic sau de Securitatea din România, au murit săraci, nu numai material, dar cu idealurile distruse. Mulți au dispărut fără urmă, nu se știe care le-a fost soarta, prin ce locuri străine au murit și în ce condiții.

Foarte puțini au reușit să ajungă la o vârstă mai înaintată, poate numai datorită unei sănătăți deosebit de robuste, astfel că s-au întors din locurile unde au fost deținuți: închisori din România sau Gulaguri sovietice. Aceștia sunt doar câteva persoane din câteva sute. Majoritatea lor a plătit cu viața eroismul de care au dat dovadă în anii 1917-1918.

În fiecare an la 27 martie, în România comunistă, părinții mei celebrau Parastasul pentru *Fruntașii Unioniști Basarabeni*, împreună cu toți urmașii acestor eroi. Se cunoșteau și erau prieteni încă din copilărie și manifestau între ei dragoste frățească și respect. Nu se gândeau la eventualele repercusiuni neplăcute ce puteau apare, ci doar că aveau datoria sfântă de a menține trează memoria înaintașilor lor. Era o plăcere să-i privești și a fost o onoare pentru mine că i-am cunoscut.

Începând cu anul Centenarului înfăptuirii României Mari, la Catedrala Română Ortodoxă Sfânta Maria din Cleveland am reluat tradiția instituită de părinții mei în România și inițiez, organizez și sponsorizez Memorialul pentru Eroii Basarabeni. Preotul paroh Remus Grama oficiază slujba de Parastas cu har și dedicație. Sper să continuăm tradiția și în anii următori.

În această perioadă deosebit de grea pentru Umanitate, gândurile și rugăciunile noastre se îndreaptă către populația Ucrainei, lovită de un război barbar. În același timp, trebuie să ne gândim și să ne rugăm pentru integritatea teritorială și administrativă a Moldovei dintre Prut și Nistru cât și pentru siguranța locuitorilor săi, căci este foarte posibil să aibe o soartă similară cu cea a Ucrainei.

Conducerea actuală a Republicii Moldova face eforturi ca, în pofida opoziției interne din partea fracțiunii pro ruse, să se alinieze către Europa, aceasta fiind garanția de suveranitate a țării și de bunăstare a locuitorilor ei. De curând, la 16 martie 2023, Parlamentul Rep. Moldova a avut o victorie deosebită, prin votarea „limbii române” ca limbă oficială de stat. Astfel a fost înlocuită denumirea de „limba moldovenească” în toată legislația țării și mai ales în Constituție.

Se recunoaște astfel că, limba moldovenească este doar un dialect, care se vorbește și în Moldova din dreapta Prutului, iar **Limba Română** este limba vorbită în toată România și în Rep. Moldova. Acesta este un pas către Unirea Republicii Moldova cu România, o soluție pașnică de a o ocroti și de a o înlătura din calea coteropitorilor ruși.

Limba noastră cea română, de Grigore Vieru

Sărut vatra și-al ei nume
Care veșnic ne adună,
Vatra ce-a născut pe lume
Limba noastră cea română.

Cânt a patriei ființă
Și-a ei rodnică țărână
Ce-a născut în suferință
Limba noastră cea română.

Pre pământ străvechi și magic
Numai dânsa ni-i stăpână:
Limba neamului meu dacic,
Limba noastră cea română.

În al limbilor tezaur
Pururea o să rămână
Lomba doinelor de aur,
Limba noastră cea română.

Fotografii din timpul slujbei de Parastas pentru Eroii Basarabeni ai Neamului, oficiată de preotul paroh Remus Grama, la 1 aprilie 2023

Arh. Marina NEGRILA
1 aprilie 2023,
Catedrala Română Ortodoxă
Sf. Maria, Cleveland, Ohio

Fruntașii Unioniști Basarabeni, eroi și martiri ai neamului românesc

Listă întocmită pentru pomenirea din 1 aprilie 2023, ce a avut loc la Catedrala Română Ortodoxă Sf. Maria din Cleveland, Ohio, SUA

Alexandru Baltaga (14 aprilie 1861-7 august 1941), preot, *deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918*. La 31 august 1940, când a fost arestat, avea 79 de ani. I s-au confiscat atunci 11 ordine și medalii. A decedat în urma terorii NK-VD-iste la Spitalul regional din orașul Kazan, la 7 august 1941.

Dimitrie Bogos (14 iunie 1889-14 mai 1946), avocat, militar, politician, publicist. Șef de Stat Major al Armatei Republicii Moldovenești; Director adjunct de Război și Marină în al doilea Consiliu al Directorilor Generali (guvernul Republicii Moldovenești, cabinetul lui Daniel Ciugureanu). Primar de Chișinău între anii 1932-1934. În 1941, maior în Armata Română condusă de generalul Ion Antonescu, a luat parte la eliberarea Basarabiei răpită de URSS în iunie 1940. A rămas activ în armată până la sfârșitul războiului, iar la 29 octombrie 1945 a fost desconcentrat. S-a întors la București epuizat și grav bolnav. A intrat în tratament la Clinica Medicală a Spitalului Colentina, condusă de profesorul dr. Nicolae Gh. Lupu, sub directă îngrijire și supraveghere a acestuia. Nu a mai putut fi salvat și a decedat la 14 mai 1946, la București. A fost înmormântat la cimitirul Mănăstirii Cernica, de lângă București.

În 1950, în timpul masivelor arestări operate de regimul comunist din România, Dimitrie Bogos a fost căutat de organele Securității, care nu s-au lăsat convinse de veridicitatea decesului său. Soția sa Isabella a fost somată să se prezinte la Procuratura Generală din București cu actul de deces, pentru a dovedi că el nu mai există.

Sergiu Bogos (1891-1976), economist, profesor, publicist; membru al Cercului Național al studenților și ostașilor români-basarabeni *Deșteptarea* din Kiev; participant la acțiuni pentru Unire; în perioada

decembrie 1917-martie 1918 îndeplinește funcția de curier între Sfatul Țării și Guvernul României din Iași. În 1941 participă la eliberarea Basarabiei răpită de URSS în iunie 1940. A fost înmormântat la cimitirul Mănăstirii Cernica, de lângă București.

Vladimir Bogos (1 aprilie 1893-25 mai 1950), medic, politician, publicist. Președintele Cercului Național al studenților și ostașilor români-basarabeni *Deșteptarea* din Kiev; conducătorul studenților moldoveni din 1917-1918; *deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918*. Participând, ca medic, la campania de eradicare a tifosului exantematic, se îmbolnăvește de această boală, care îi afectează inima. A decedat în urma unui atac de cord la 25 mai 1950, la Spitalul Filantropia din București. A fost înmormântat la cimitirul Mănăstirii Cernica, de lângă București.

Nina Bogos, căsătorită Cazacliu (1897-1921), medic. Este una din cele trei studente, care, la 13 ianuarie 1918, îmbrăcate în culorile naționale, au întâmpinat Armata Română, la intrarea în Chișinău. Era soră cu Dimitrie, Sergiu și Vlad Bogos, toți patru fiind copiii preotului **Dimitrie Bogos** din Boldurești, jud. Lăpușna.

Nicolae Bosie-Codreanu (20 iulie 1887-1963), inginer, *deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918*; Director General al Căilor Ferate, Poștelor, Telegrafului și Telefonului în primul Consiliu al Directorilor Generali (primul guvern al Republicii Moldovenești, cabinetul lui Pantelimon Erhan) și Director general pentru Lucrări Publice în al doilea Consiliu al Directorilor Generali (al doilea guvern al Republicii Moldovenești, cabinetul lui Daniel Ciugureanu).

Constantin Brăescu (21 ianuarie 1873-15 martie 1928), militar de carieră, Sfatului Țării l-a numit Comandant al Regimentului Moldovenesc de Cavalerie; Director General de Război și Marină în al doilea Consiliu al Directorilor Generali (al doilea

guvern al Republicii Moldovenești, cabinetul lui Daniel Ciugureanu) (a avut gradul de general).

Ion Buzdugan (9 martie 1887-27 ianuarie 1967), avocat, folclorist, poet, publicist și traducător român din Basarabia; *deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918*, secretar al Prezidiului Sfatului Țării;

Grigore Cazaciu (20 ianuarie 1892-24 decembrie 1959), avocat, *deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918*. Împreună cu Pan Halippa, a participat la toate cele trei Uniri ale provinciilor române din anul 1918: la Chișinău, la Cernăuți și la Alba Iulia. Fiul său, **Anatolie Cazaciu (20 martie 1926-28 iunie 2020)**, inginer constructor, a decedat în București în iunie 2020.

Vladimir Cazaciu (1890-1950), inginer, vice-președintele Cercului Național al studenților și ostașilor români-basarabeni *Deșteptarea* din Kiev; conducător al studenților moldoveni din 1917-1918; *deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918*;

Daniel Ciugureanu (9 decembrie 1885-5/6 mai 1950), medic, politician. Deputat în Sfatul Țării. În ianuarie 1918 a fost însărcinat cu formarea celui de al doilea guvern al Republicii Moldovenești, care a fost acceptat de Sfatul Țării la 16 ianuarie 1918, el ocupând funcția de Președinte al Consiliului Directorilor Generali (Prim-Ministru în guvernul Republicii Moldovenești). În calitatea sa de Prim-Ministru, *la 27 martie 1918 a salutat Unirea Basarabiei cu România*. În 1919-1920 face parte din delegația Basarabiei la Conferința de Pace de la Paris. După răpirea Basarabiei de către URSS în iunie 1940, aproximativ 120.000 de basarabeni și bucovineni s-au refugiat în capitala României și în alte locuri din țară. La București s-a înființat «Cercul Basarabenilor», având ca scop ajutorul material al refugiaților basarabeni și plasarea lor în câmpul muncii. Conducerea cercului avea următoarea componență: președinte de onoare – Ion Inculeț, președinte executiv – Daniel Ciugureanu, vicepreședinți – Gherman Pântea și Nicolae Bosie-Codreanu, membrii – Pantelimon Halippa, Ion Pelivan, Petru Cazacu și alții.

În noaptea de 5/6 mai 1950 a fost arestat de către organele Securității și decedează în aceeași noapte, în timpul transportului la închisoarea Sighet. Decesul lui s-a petrecut în condiții foarte suspecte, chiar în duba

care transporta deținuții politici. Poate a fost un atac de cord, unii fac supoziția că, el fiind medic, avea acces la pastile letale și e posibil să fi avut cu el o astfel de pastilă. Ambele variante sunt incerte, nu vom mai afla adevărul. Conform unui martor ocular, moartea a fost subită, iar corpul lui neînsuflăit a fost aruncat din mașină, la marginea drumului, de către gardienii care îi însoțeau. Versiunea oficială de atunci, este departe de realitate. Mormântul lui nu a fost găsit, dar în 1993, fiul său, inginerul **Gheorghe Ciugureanu**, a ridicat la Sighet o Troiță în memoria Martirului. Troița în memoria lui Daniel Ciugureanu se află alături de Troița în memoria altui Martir al neamului român, Iuliu Maniu. Tot în 1993, la cimitirul Mănăstirii Cernica, de lângă București, Gheorghe Ciugureanu a ridicat un Cenotaf (mormânt fără oseminte) pentru Daniel Ciugureanu. Cenotaful se află între mormintele lui Ion Pelivan și Pantelimon Halippa.

Ștefan Ciobanu (24 noiembrie 1883- 28 februarie 1950), filolog, istoric, profesor, academician; *deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918*, Director General de Instrucție Publică (în guvernul Republicii Moldovenești, cabinetul lui Pantelimon Erhan, cabinetul lui Daniel Ciugureanu, cabinetul lui Petre Cazacu).

Vasile Cijevski (1880-14 iulie 1931), studii în domeniul orientalisticii. *Deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918*. Președinte al Congresului Ostașilor Moldoveni. Între 27 octombrie 1917 și 21 noiembrie 1917 (deschiderea lucrărilor Sfatului Țării) a fost comisar militar al Basarabiei.

Teodosie Cojocar (3 mai 1879-23 ianuarie 1941), militar de carieră, Director General de Război și Marină în primul Consiliu al Directorilor Generali (guvernul Republicii Moldovenești, cabinetul lui Pantelimon Erhan). *Deputat în Sfatul Țării*. A fost unul dintre conducătorii militari din Sfatul Țării. Primar de Chișinău în anii 1919-1920. A fost arestat la 13 august 1940, fiind acuzat de săvârșirea unor crime, conform Codului Penal al RSS Ucraineană. Torturat de către autoritățile sovietice, a decedat la 23 ianuarie 1941 în închisoarea nr. 1 din Chișinău.

Ion Codreanu (Moș Codreanu) (14 aprilie 1879-15 februarie 1949), agricultor; *deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918*; în cadrul Sfatului Țării, a activat în Comisia a II-a Agrară; a fost membru al delegației basarabene la Conferința de

Pace de la Paris în anul 1919. La 25 iulie 1940 a fost arestat de către organele NKVD din Bălți, împreună cu alte 13 persoane și condamnat ca făcând parte din Blocul Moldovenesc și Sfatul Țării. Dintre cei arestați, numai el a supraviețuit datorită unui schimb de deținuți politici acceptat de guvernele român și sovietic, în mai 1941. Ion Codreanu a fost schimbat cu Ana Pauker (Ana Robinson), agentă a Komintern și unul din conducătorii PCR, în acel moment înmormântată la închisoarea din Dumbrăveni.

Ion Costin (1887-14 ianuarie 1940), avocat, publicist. A fost Director General de Interne, în Directoratul Republicii Moldovenești (guvernul Republicii Moldovenești, cabinetul Petre Cazacu). *Deputat în Sfatul Țării, la 27 martie 1918 a votat Unirea Basarabiei cu România.* A fost viceprimar și apoi primar de Chișinău între anii 1933-1937.

Anton Crihan (10 iulie 1893-9 ianuarie 1993), economist, politician, publicist; *deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918.* În 1917 participă la organizarea cohortelor moldovenești din Odessa; în 1917 a fost Director Adjunct la Agricultură în Consiliul Directorilor Generali (guvernul Republicii Moldovenești).

Vladimir Cristi (1880-1956), studii de Drept, studii de Agronomie; *deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918;* Director General de Interne în primul și al doilea Consiliu al Directorilor Generali (guvernul Republicii Moldovenești, cabinetul lui Pantelimon Erhan și cabinetul lui Daniel Ciugureanu). În 1944 se refugiază în Austria; încercând să-l contacteze pe Constantin Argetoianu, este arestat de NKVD. A fost deportat în URSS. Adus în România, a fost deținut la închisoarea Văcărești, unde a decedat.

Pantelimon Halippa (1 august 1883-10 aprilie 1979), studii de Fizică și Matematică, studii de Filologie, scriitor. Director al ziarului Cuvânt Moldovenesc, luptător pe tărâm național, a fost printre fondatorii Partidului Național Moldovenesc (martie 1917). A fost vice-președinte al Sfatului Țării de la înființarea acestuia la 21 noiembrie 1917, până la 25 septembrie 1918, apoi președinte al Sfatului Țării de la 25 septembrie 1918, până la 18 februarie 1919. *La 27 martie 1918 când se votează Unirea Basarabiei cu România, este președintele ședinței Sfatului Țării.* Împreună cu Grigore Cazacliu, a participat la toate cele trei Uniri ale provinciilor române din 1918: la Chișinău,

la Cernăuți și la Alba Iulia. A fost înmormântat la cimitirul Mănăstirii Cernica, de lângă București.

Fiul său, **Nicolae Radu Halipa (1920-1998)**, inginer constructor, a fost președintele Asociației Pro Basarabia și Bucovina din București.

Theofil Ioncu (22 iulie 1885-16 martie 1954), studii de Economie și de Finanțe. A fost printre fondatorii Partidului Național Moldovenesc în martie 1917, a fost președintele acestui partid. *Deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918,* Director General de Finanțe în Consiliul Directorilor Generali (guvernul Republicii Moldovenești, cabinetul lui Pantelimon Erhan și cabinetul lui Daniel Ciugureanu).

Ion Pelivan (1 aprilie 1876-25 ianuarie 1954), studii de Drept, politician, publicist. În timpul studenției este arestat ca membru activ al Cercului Național al studenților basarabeni de la Universitatea din Dorpat și deportat în nordul Rusiei. A fost printre fondatorii Partidului Național Moldovenesc în martie 1917. Blocul Moldovenesc l-a desemnat ca președinte al Sfatului Țării, dar maturitatea sa politică l-a făcut să renunțe în favoarea lui Ion Inculeț, candidat agreeat de minoritățile naționale; *deputat în Sfatul Țării a votat pentru Unire la 27 martie 1918.* Director General pentru Justiție în cabinetul lui Petre Cazacu și Director General pentru Afacerile Străine în Consiliul Directorilor Generali (guvernul Republicii Moldovenești, cabinetul Pantelimon Erhan și cabinetul lui Daniel Ciugureanu). În această calitate a participat La Conferința de la Paris (1919-1920) și la cea de la Geneva (1922). După instaurarea dictaturii comuniste este arestat și deținut la închisoarea din Sighet, unde a decedat. A fost reînhumat la cimitirul Mănăstirii Cernica, lângă București.

Mihail Manuilov (22 iulie 1886-aprilie 1935), avocat, căpitan în Regimentul Moldovenesc de Cavalerie al Armatei Moldovenești, care a asigurat paza Palatului Sfatului Țării.

Onisifor Ghibu (31 mai 1883-1972), studii de Istorie, Filologie, Filozofie. A colaborat la redactarea programului Partidului Național Moldovenesc. A fost propus ca delegat în Sfatul Țării și numele lui se găsește pe listele inițiale, dar mai târziu nu mai figurează

Întocmit de Arh. Marina Antonia NEGRILA

Ambasadorul Vasile (Basil) STOICA

Ilustru diplomat, scriitor și publicist de înaltă cultură

- cronologie -

- Vasile Stoica s-a născut la Avrig, la data de 1 ianuarie 1889, din părinții Maria și Gheorghe, țărani, buni gospodari.
- Școala elementară a frecventat-o în localitatea Avrig.
- În continuare a urmat cursurile Școlii Ortodoxe de la Brașov și Liceul Unguresc din Sibiu;
- În perioada anilor 1909-1913 a studiat la Facultatea de Litere de la Budapesta, cu specializări la Paris și București;
- Din anul 1909 a devenit membru al Partidului Național Român din Transilvania;
- În octombrie 1913 a devenit președintele Organizației culturale „Petru Maior” a studenților români din Budapesta;
- În perioada 1913-1914 (întors de la studii) a fost profesor la „Școala de Fete” a Astei din Sibiu. Cunoștea foarte bine limba franceză, engleză, italiană, germană și maghiară;
- În perioada (scurtă) august-septembrie 1914, a deținut funcția de redactor la publicația „Românul” de la Arad;
- Până la trecerea Carpaților, în România, V. Stoica a desfășurat o bogată activitate publicistică la publicațiile: „Gazeta de Transilvania”, „Tribuna”, „Românul”, „Luceafărul”, „Sămănătorul”, „Ramuri”, „Căsânzeana”, „Foaia interesantă”, „Drapelul” și „Lupta”;
- Odată cu începerea primului război mondial (1914), V. Stoica a fost mobilizat și ridicat la gradul de sublocotenent în armata austro-ungară;
- Fiind un luptător pentru unitatea neamului românesc și în favoarea puterilor Antantei, în toamna anului 1914 a trecut Carpații și a ajuns la București, la fel ca și alți patrioți ardeleni: Onisifor Ghibu, Octavian Goga, Vasile Lucaci, Ioan Rusu Abrudeanu, Alexandru Lapedatu, Octavian Tăzlăuanu etc.;
- În această perioadă, Vasile Stoica a acționat intens pe plan cultural-științific și a ținut conferințe la Ateneul Român, Sala Dales etc;
- În anul 1915 împreună cu Ioan Rusu Abrudeanu (din Abrud) a publicat „Habsburgii, ungurii și românii”, iar în anul 1916 „Suferințele din Ardeal”;
- La data de 1 noiembrie 1917, V. Stoica a fost condamnat la moarte în contumacie, de Curtea Marțială de la Cluj – austro-ungară pentru publicarea lucrărilor respective și trecerea Carpaților;
- Ajuns în SUA a pus bazele la „Liga Națională a Românilor din America – la Washington”;
- În perioada respectivă tânărul (28 de ani) V. Stoica a depus eforturi deosebite și a organizat întruniri filoromânești în centrele urbane mari din SUA, în colaborare cu importante ziare americane („American Post”, „New York Tribune”, etc.);
- În SUA, V. Stoica împreună cu patriotul pr. Vasile Lucaci (Satu Mare) și pr. Ion Moța (Orăștie) a avut și misiunea de a recruta voluntari români, din rândul celor 150 000, transilvăneni și bucovineni emigranți în SUA, care să lupte sub drapel american pe frontul Vest-European;
- În același timp V. Stoica a reușit să publice o serie de lucrări în limba engleză, prin care prezenta americanilor justetea cauzei românești, care au fost preluate și susținute de mari istorici și scriitori din SUA, precum Frank N. Simonds și Herbert Adams Gibbons;
- La data de 1 ianuarie 1918 a fost cooptat în rândurile Legației Regale a României din SUA, iar la data de 24 ianuarie 1918, președintele Consiliului de Miniștri Ion I.C. Brătianu la numit atașat diplomatic în SUA;
- La data de 5 iulie 1918, la Youngstown, în cadrul unui mare congres național românesc, reprezentanții a 182 de organizații și parohii românești, au hotărât formarea unei singure societăți, care să-i reprezinte pe toți românii din Statele Unite, cu denumirea de „Liga Națională a Românilor din USA”, iar pentru activitatea deosebită desfășurată pentru Unitatea Neamului Românesc, Vasile Stoica a fost ales președinte;
- În ziua de 18 ianuarie 1919, au început la Paris lucrările Conferinței de Pace, care au durat până la 21 ianuarie 1920. Pentru calitățile pe care le-a dovedit în perioada 1916-1920, președintele Consiliului de Miniștri Ion I.C. Brătianu, l-a solicitat și l-a inclus ca expert tehnic în delegația României la lucrările Conferinței de Pace de la Paris. Marele patriot transilvănean Vasile Stoica, cunoștea bine problemele istorice, economice, financiare și spirituale, mai ales în privința Transilvaniei.

• În aceeași perioadă (1919-1920) a făcut parte din comisiile trimise în SUA pentru buna organizare și funcționare a consulatelor românești de la Washington și Chicago și a înființat un consulat la Pittsburg;

• Pentru actele de vitejie din timpul războiului și pentru activitatea deosebită depusă pentru binele și unitatea neamului românesc, Vasile Stoica a fost decorat cu mai multe ordine și medalii: Medalia „Voluntar de război 1916-1920 în rang de Mare Ofițer”; „Virtutea militară”, iar pentru activitatea în diplomatie a fost onorat cu „Coroana Italiei în rang de Mare Ofițer” și ordinul cehoslovac „Leul Alb”;

• În luna februarie a anului 1921, Vasile Stoica s-a întors în țară iar marele om politic Take Ionescu l-a sfătuit să intre în diplomatie, dar, a rămas în perioada 1926-1929 în cadrul Ministerului Afacerilor Străine, când a îndeplinit diferite misiuni speciale, la Geneva, Londra, Bruxelles, Paris, Roma, Berlin etc. și a participat ca expert tehnic la diferite reuniuni ale Societății Națiunilor și Micii Înțelegeri;

• În perioada respectivă a redactat majoritatea memoriilor istorico-politice înaintate de guvernul român ca răspuns la atacurile ungurești împotriva României, cu privire la reforma agrară, cu bisericile și cu școlile maghiare din Transilvania și Banat;

• În perioada anilor 1930-1932 a fost ministru al României în Albania, după care a îndeplinit aceeași funcție în Bulgaria – 1932-1936;

• În anii 1936-1939 a fost ministru al României în Letonia și Lituania, iar în continuare în perioada 1939-1940 în Turcia;

• În vara anului 1940 Vasile Stoica a fost numit secretar de stat la Ministerul Propagandei Naționale într-o perioadă tragică pentru neamul Românesc.

În urma notelor ultimative din 26 și 27 iunie 1940 România a trebuit să cedeze Uniunii Sovietice, nu numai Basarabia ci și nordul Bucovinei și Ținutul Herței.

La data de 30 august 1940, România a fost obligată de asemenea să accepte dictatul de la Viena, prin care ceda Ungariei partea de nord-vest a Transilvaniei, iar la 7 septembrie 1940, România a cedat partea de sud a Dobrogei (Cadrilaterul);

• Marele patriot transilvănean s-a implicat mult în sprijinirea, pe toate căile posibile, a românilor din teritoriile Ardealului de nord, răpit de horthyști. În acest sens a susținut apariția unor publicații în străinătate, iar în 22 sept. 1941, a prezentat un referat privind realizarea unei hărți etnografice, a spațiului românesc, întrucât, ungurii au întocmit și răspândit o lucrare cartografică mincinoasă, care conținea falsuri grosolane, realizate de contele Pal Teleki, prin care se urmărea susținerea pretențiilor absurde ale horthyștilor asupra Transilvaniei;

• În perioada anilor 1943-1945 Vasile Stoica a avut o activitate intensă pentru pregătirea materialelor necesare

susținerii intereselor României la viitoarea Conferință de Pace. De asemenea fiind recunoscut ca un diplomat de excepție, a continuat întreveneri cu diplomații străini care își desfășurau activitatea la București, în folosul viitorului României;

• La data de 9 iulie 1946, Vasile Stoica a fost numit „trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al României în Olanda, cu acreditare și pentru Belgia, ca însărcinat cu afaceri”;

• În anul 1947 a fost rechemat în țară după care a urmat calvarul Patriotului Vasile Stoica. Apartamentul din București i-a fost rechiziționat de generalul Iacob Teclu de la Ministerul Apărării, casa de bani de la Legația română din Haga i-a fost spartă, fiindu-i confiscată aproximativ 35000 franci elvețieni, în situația în care în țară nu avea nici o sursă de venit. Intervenția efectuată la primul ministru Petru Groza, pe care-l cunoștea bine de 37 ani, a fost zădărnicită.

Întrucât nu a putut să plece legal din țară, în situația nou creată împreună cu familia, a încercat plecarea ilegală din țară la data de 31 martie 1948. fiind prins și închis până în anul 1955.

În decembrie 1958, Tribunalul Militar București l-a condamnat la 10 ani închisoare corecțională, învinuit că a manifestat o atitudine dușmănoasă față de țara sa.(?) Bunurile i-au fost confiscate, iar familia a fost evacuată din imobilul în care locuia.

• Patriotul român Vasile Stoica care a luptat întreaga viață pentru binele Neamului Românesc, a murit la data de 27 iulie 1959 în închisoarea de la Jilava.

Aceasta a fost soarta tristă a unei mari personalități a neamului românesc, pe lângă multe altele, care și-a slujit patria în toate împrejurările și care a contribuit la făurirea României Mari, și la apărarea drepturilor ei. Meritele sale în lupta pentru desăvârșirea unității naționale și consolidarea Statului

Național Unitar Român, au fost recunoscute în anul 1970, când, printr-o sentință a Judecătoriei București, patriotul Român Vasile Stoica a fost reabilitat.

Extrase din lucrarea prof. dr. Robert Stănciugel
„Ambasadorul Vasile Stoica ilustru diplomat, scriitor și
publicist de înaltă cultură” de
ec. Ion Străjan

Dedicație pentru Guvernul UDMR-PSD-PNL și parlamentari. Mărturii despre masacrele de la Ip și Trăznea

Dedicăm acest material informativ Guvernului UDMR-PSD-PNL, premierului, vicepremierilor precum și tuturor miniștrilor. Celor care dau ordonanță după ordonanță pentru ca doar urmașii românilor expulzați în 1940 din casele lor să nu primească cele cuvenite prin Legea 154/2021. Nu în ultimul rând parlamentarilor, mai ales celor care au contribuit la umilirea urmașilor românilor persecutați etnic și expulzați în toamna anului 1940 prin inițiative discriminatorii. Celor care acordă indemnizații doar minoritarilor nu și românilor din România. De ce ascundeți aceste realități crunte ale perioadei 1940-1945? Încă mai trăiesc dintre părinții noștri care au trăit acele orori. Știți că sunteți plătiți din impozitele poporului român deci și din cele ale urmașilor românilor expulzați în 1940 pe care îi discriminați de ani de zile?! Ce fel de oameni sunt cei care își bat joc de această categorie de români și nu vor egalitate în drepturi pentru români cu minoritarii?

„Anul 1940 reprezintă pentru români poate cea mai neagră filă de istorie. În numai câteva luni am pierdut o treime din țară, după cedarea Bucovinei și a Basarabiei de Nord către URSS (17 iunie), la 30 august pierdeam Ardealul prin odiosul Dictat de la Viena, ca numai după o săptămână, pe 7 septembrie, să fie cedat și Cadrilaterul bulgarilor.

Dintre toate, poate cea mai întipărită în memoria românilor va rămâne cedarea Ardealului, ca urmare a crimelor făptuite de armata horthystă, sprijinită de o

bună parte a etnicilor maghiari localnici. În doar 11 zile, criminalii horthysti au ucis aproximativ 1.000 de români.

Masacrele au început în 7 septembrie, când în localitatea bihoreană Mihai Bravu horthystii au ucis 22 de români și au continuat până pe 18 septembrie, când 58 de români au fost decapitați în centrul orașului Gheorgheni, județul Harghita. Însă cel mai afectat de teroarea horthystă a fost județul Sălaj, unde au fost masacrați 477 de români.

Cele mai lovite de soartă au fost localitățile Ip, cu 157 de martiri, și Trăznea, cu 87. Singura vină a acestor oameni a fost că s-au născut români. După 68 de ani de la Dictat, doi fii ai Sălajului care au supraviețuit măcelului, Gavril Bucovan și profesorul universitar doctor Ioan Puscas din cele două localități, au împărtășit cu echipa „Gardianul” amintirile acelor zile de groază, atunci când în preajma lor au fost secerati de armele horthystilor frații, părinții și apropiații lor, iar scăparea lor din acel iad a fost o adevărată minune a lui Dumnezeu.

Masacrul de la Ip, din curtea familiei Butcovan

Mărturiile lui Gavril Butcovan din Ip, singurul supraviețuitor de atunci, sunt cutremurătoare. Gavril Butcovan, în vârstă de 84 de ani acum 15 ani, a povestit echipei „Gardianul” clipele de groază prin care a trebuit să treacă la doar 16 ani. „În zorii zilei de 14 septembrie 1940, am fost trezit de zgometul asurzitor al focurilor de armă ce răzbăteau dinspre casele vecinilor noștri. Era în jur de ora 5, încă era întuneric, și mi-a cuprins o frică ce nu v-o pot descrie în cuvinte. Aveam doar 16 ani. În familie eram de tot 10 suflete. Părinții și 8 copii. Locuința era compusă din două camere. Eu, părinții și alți 5 frați dormeam într-o cameră, iar în camera mică, ceilalți doi frațiori.

L-am trezit pe tata, Mihai Butcovan, și i-am spus că sunt împușcați românii. Tata nu putea vorbi de emoție, pentru că bănuia ce ne asteaptă. Mama o alăpta pe surioara Paulina de 11 luni, iar parcă focurile de armă se înteteau cu fiecare minut ce trecea. Mama l-a rugat pe tata să se uite pe geam să vadă ce se întâmplă pe uliță, iar acesta i-a spus că vede oameni care se plimba agitați. Pentru o clipă mi-am aruncat și eu ochii pe fereastră. Strada era plină de militari horthysti și consăteni maghiari, deveniți părtași la masacru.

Mama, dupa ce a asezat-o pe fetiță în leagăn, i-a spus tatii să meargă să deschidă usa, ca să nu bată soldatii în poartă așa cum au făcut la vecini. Pe când tata a vrut să deschida usa, deja soldatii erau în curtea noastră. Unul dintre criminalii horthysti s-a răstit la el, spunându-i să iasă afară din casă.

La câteva secunde am auzit cinci bubuituri de armă. Atunci am știut că l-au împuscat pe tata. Imediat au năvălit în casă trei soldati, îndreptând puștile spre noi. S-au răstit și la noi, bineînțeles în ungureste, să iesim afară. Mama i-a întrebat, arătând spre leagăn, ca ce va întâmpla cu fetita, la care soldatii i-au răspuns că o s-o crească ei. Când am ieșit l-am văzut pe tata, care zăcea cu fata în jos lângă peretele casei.

M-am îndreptat înspre el, moment în care asasinii horthysti au tras în mine. Cuprins de groază m-am prăbusit lângă corpul neînsuflit al tatălui meu. Mi-am dat seama că sunt în viață, simțind o arsură puternică. Inima îmi bătea tare pentru că în momentele următoare am văzut cum criminalii i-au executat pe frații mei. În fața casei, la câțiva metri de mine, au ucis-o pe sora-mea, Maria, de 18 ani, care a fost împuscată în piept cu cartuse dum-dum. Fratele Mihai, de 8 ani, a fost împuscat în burtă, iar surioara Ana, de 5 anisori, care, disperată, striga «Unde esti maică?!», a fost secerată de gloantele criminalilor. Fratele Viorel, de 11 ani, a vrut să fugă spre grădină, însă soldatul care-l urmărea l-a împuscat în cap. Pe surioara Paulina, de doar 11 luni, «bravii» soldati unguri au sfărțecut-o cu baionetele în leagăn. Asupra mamei au tras, rănind-o, însă a apucat să se ascundă sub o căruță.

Cred și astăzi că șansa mea a fost aceea că nu m-am ridicat de lângă tata și am stat culcat cu fata la pământ, în timp ce călăii erau preocupați cu uciderea celorlalți membri ai familiei. Pe lângă mine și mama au mai scăpat cei doi frați ai mei, Ioan, de 12 ani, și Floarea, de 6 ani, care au dormit în camera mică, unde criminalii nu au mai căutat. Bănuiesc că în sinea lor credeau că au ucis întreaga familie după ce au tras în 7 persoane și au străpuns-o cu baioneta pe surioara Paulina”, ne-a mărturisit cu lacrimi în ochi Gavril Butcovan.

Mărturia acestuia continuă: „Doresc să vă mai spun că cruzimea cu care a fost comis acest genocid întrece orice închipuire. Bătăile și schingiuirile au început înainte de masacru cu 3-4 zile. Unii români au fost bătuti până ce și-au dat duhul. Lui Dumitru Sârca i-au tăiat mâinile, lui Dumitru Chis i-au scos ochii, iar lui Pavel Sârca i-au smuls unghiile de la mâini.

Nu pot să uit nici drama prin care a trecut Gheorghe Leonte și soția acestuia, care era în durerile facerii. Bărbatul a plecat după moașă, dar pe drum a avut ghinionul să se întâlnească cu echipa criminală. Acestia, sub amenințarea armelor, l-au întors din drum,

iar odată ajunși în curtea casei l-au împuscat. Sotiei i-au scos copilul din burtă cu baioneta. O altă tragedie s-a petrecut la cimitir cu Maria Sârca, de 40 de ani, și Maria Olla, de 15 ani. Cu toate că nu erau moarte și soldatii au văzut că acestea mai miscau, totuși au fost aruncate în groapa comună și îngropate de vii. Trebuie să reținem că în acea zi, de 14 septembrie 1940, orice român întâlnit pe stradă sau găsit acasă a fost împuscat.

Trebuie să vă mărturisesc adevărul până la capăt. Nu toți consătenii mei au pactizat cu criminalii horthysti. Au fost și maghiari care au sărit în apărarea familiilor de români, punându-și prin acest gest viața în pericol. Astfel au fost salvați din mâna ucigașă a horthystilor cel puțin 3 familii de români. Cu siguranță, dacă acțiunea criminală ar fi avut loc ziua, ar fi fost mult mai mulți care ar fi sărit în ajutorul nostru, al românilor, și în mod sigur numărul celor uciși era mult mai mic”, a încheiat cu glasul plin de durere Gavril Butcovan

La Trăzne, preotul a fost ars de viu

În data de 9 septembrie 1940, trupele horthyste au intrat în comuna Trăzne. Primele victime au fost copiii aflați cu vitele la păscut. După ocuparea satului, soldatii maghiari au dezlăntuit „asaltul”. Români și evrei au fost uciși cu focuri de mitraliere, străpuși cu baionetele, iar casele incendiate. În urma acestor incidente au murit 93 de persoane, dintre care 87 de români și 6 evrei. În presa vremii se relata despre cazul lui Nicolae Brumar, român ridicat din propria sa casă de trupele ungare și împuscat lângă o căpiță de fân, împreună cu soția și cele două fiice ale sale, după care au fost ciopârțiti cu baioneta. Un alt caz este cel al lui Vasile Mărgăruș. Acesta a fost străpuns cu baioneta în mai multe părți ale corpului și apoi împuscat în cap cu gloante model „dum-dum”. Preotul ortodox a ars în casa parohială, care a fost incendiată. În Trăzne se aflau și 9 soldati români reîntorși acasă și demobilizați. Acestia au fost împușcați cu efectele militare pe ei. Învățătorul și soția au încercat să se refugieze în comuna Pusta. Au fost prinși și aduși la Trăzne, unde au fost răstigniti pe usa bisericii și împușcați.

Măcelul văzut prin ochii unui copil de 8 ani

Despre masacrul de la Trăzne (foto) ne relatează unul dintre supraviețuitorii acelor timpuri, cel care a ajuns ulterior medic și un om de știință recunoscut de o lume întreagă, profesorul universitar doctor Ioan Pușcaș, care a trăit acele grozavii, fiind un copil de doar 8 ani. „Familia mea a supraviețuit acelor masacre petrecute în 1940 în comuna Trăzne. Arma soldaților honvezi a fost îndreptată către mine de trei ori. Ungurii au tras atunci cu tunul chiar și în biserică. Înainte de 1940, ungurii și românii trăiau în pace în comună.

Masacrul de la Trăzne a fost provocat de groful Bay Ferencz, neam cu Horthy. El i-a îndemnat pe

honvezi să ucidă românii pentru a acapara cât mai mult pământ. Pe noi ne-au salvat de la moarte câteva familii de maghiari. Când au intrat în casă, aveam la noi un consătean român care venise la tata cu calul pentru potcovit. El nu stia ungureste. L-au împuscat în fata noastră. Următorii eram noi. Tata, care vorbea perfect ungureste, a vrut să le demonstreze ca suntem unguri pentru a ne salva vietele. Nu au vrut să îl creadă. «Budos ola vagy!» (n.r. – esti un valah imputit!), strigau.

Norocul nostru era că tata avea la el certificatul de naștere al unui prieten, care era maghiar reformat. Când le-a arătat documentul, nu au cercetat dacă era într-adevăr al lui. Si-au cerut scuze că erau să împuste un ungur”, si-a amintit marele cercetător stiintific. „După aceea a venit un alt val de ucigasi. «Acum numai Janos ar putea să ne salveze», ne-a spus tata, Janos fiind cel mai bun prieten de-a lui din copilărie. Pentru că ardea aproape tot satul, ca o minune, a apărut Janos, care venise după o pompă și pentru a-l chema pe tata la stingerea focului. Când a vazut care este situatia la noi, a început sa strige la ei: «Carati-va, astia sunt de-ai nostri». Asa am fost salvati pentru a doua oara, iar prietenul lui tata ne-a dus, culmea, chiar in pivnita grofului si ne-a ascuns acolo.

Apoi l-a luat cu el pe tata, lăsându-ne pe noi la adăpost sigur. Însă am fost găsiți și acolo. O trupă de honvezi, împreună cu un frate de a-l unui ucenic de a-l lui tata, i-a adus și a confirmat că suntem români. Ne-au scos din pivnita. In spatele nostru, în sant, erau o grămadă de morti și raniti. Unul dintre soldati mi-a pus pusca la piept. Mi-am văzut moartea cu ochii. Nu stiu de unde am avut putere, dar am început să număr ungureste. Soldatul a rămas mirat, nu a apăsă pe trăgaci, iar eu continuam să număr, apoi am început să cant un cântec unguresc, care mi-a venit în minte. Nu stiu cât timp a trecut, arma lui era tintuită încă de pieptul meu, când au apărut două fete, ungueroaice, fiecele familiei Gall. Când au văzut ce se întâmplă, s-au năpustit asupra honvezilor, strigând: «Nu vă e rusine? Astia sunt de-ai nostri!» Apoi, ne-au luat de brat și ne-au dus la o altă familie maghiară, Fazakas. In bucătăria lor am stat până ce a venit tata. Am avut noroc că acest eveniment tragic s-a petrecut ziua. Dacă avea loc noaptea, ca și la Ip, numărul mortilor sigur era mult mai mare, pentru că acele persoane care ne-au ajutat nu aveau de unde să stie și să intervină...”, a conchis doctorul Puscas.

Ioan Puscas, «fire recalcitrantă, ostilă reeducării»

Perioada 1940-1944 nu a fost ușoară pentru românii din Trăzneu. „Eram elev. Pana în clasa a V-a am învățat în limba maghiară. Eram tot timpul premiant. In acest timp, groful venea des la tata, voia să mă înfieze. Imi promitea că mă trimite la școală la Budapesta. Ar fi putut promite orice, nu plecam cu el. După 1944, o parte din

unguri și groful au fugit. Ulterior, el a fost condamnat la moarte, în lipsă, și i-a fost confiscată toată averea”, ne-a povestit medicul.

În ziua de 10 septembrie 1940, în comuna Ciumărna, trupele horthyste au executat un alt grup de români. În comuna Suma, 11 români au fost omorâți în chinuri, ciopârțiți cu baionetele, trupurile lor fiind lăsate șase zile neîngropate pe marginile râului Bereteu.

Iertăm, dar nu uităm nimic

Claudiu Stere, Gardianul

(Romanien Global News)

La Carei, o localitate din România domnule premier și miniștri ai guvernului Ciucă, s-a ridicat singurul monument din țară dedicat memoriei românilor persecutați etnic și expulzați în 1940. Pentru că zona Carei și Satu Mare au fost dintre cele mai afectate de atrocitățile hortyste.

Vă așteptăm la data de 30 august 2023 ca să comemorăm data odiosului Dictat de la Viena așa cum mergeți la toți minoritarii care comemoarează date de tristă amintire pentru neamul lor.

Acordați un minim respect și pentru holocaustul românilor chiar dacă acesta nu este încă cuprins în manualele de istorie.

Pentru urmașii românilor persecutați etnic și expulzați în 1940 s-a servit OUG 130/2021 și OUG 168/2022 care specifică clar că indemnizațiile nu se plătesc pentru că s-ar destabiliza bugetul de stat dar s-a dat legea peste lege adică Legea 210/2022 prin care se întregește toată lista de urmași de minoritari care primesc indemnizații de la statul român. Singuri urmașii ai românilor persecutați etnic și expulzați în 1940 sunt cei care nu beneficiază de Legea 154/2021.

ing. Daniela CIUȚĂ,
președinte Asociația românilor
refugiați și expulzați în 1940, filiala
Carei

Preluare din „Buletin de Carei”, 16 mai 2023

Limba dacilor

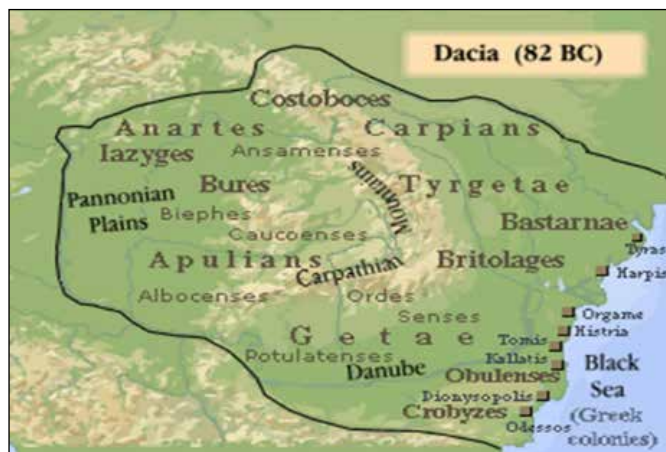
Fondul de cuvinte dacice din limba română

Perioada traco-getă

Există mai multe alte referiri despre strămoșii noștri daci și limba lor, notate de Platon, filozof din perioada cea mai înfloritoare a Greciei Antice, care este fondatorul Academiei de la Atena, elev a lui Socrate și profesor al lui Aristotel. El surprinde prin câteva notări despre traci, profunzimea gândirii lor și despre zeul lor, Zamolxe. Îl mai menționăm și pe Dionisie Peregrinul și alți învățați precum și arheologi și filologi ai vremii, aducând informații despre cultura dacilor.

Elementele autohtone, traco-dace din limba română, reprezintă domeniul cel mai puțin elucidat al istoriei limbii noastre. După mai bine de un secol de cercetări, suntem în continuare în domeniul ipotezelor, din cauza complexității pe care o presupune acest studiu. Au căutat răspunsuri lingviști și filologi renumiți ca Ariton Vraciu, Ioan Iosif Russu sau Bogdan Petriceicu Hașdeu. Potrivit istoricilor, circa 160 de cuvinte folosite în limba română provin sigur din fondul geto-dacic.

Oamenii de știință au identificat aceste cuvinte fosind un criteriu eliminativ, după cum ne informează lingvistul George Pruteanu.

Dacia în anul 82 î.e.n (Sursa: [//commons.wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org))

Astfel, cuvintele care au fost identificate ca fiind autohtone și arhaice, nu își au originea în niciuna

din limbile cu care limba română avea legătură: latina, greaca, slava, turca, maghiara. În al doilea rând, ele pot fi regăsite în limba albaneză, care ar fi avut origini comune cu cele ale tracilor. Cel mai sigur procedeu de a stabili care sunt cuvintele ce provin din limba traco-dacă este studierea concordanțelor dintre aceste cuvinte românești și cuvintele asemănătoare din albaneză. Această limbă este considerată cea mai apropiată de vechea tracă. Pe baza acestor concordanțe, s-a ajuns la un număr de aproximativ 80-90 de cuvinte, ca fiind certe din substrat dac și alte 40 considerate ca probabile din substrat. De remarcat că cea mai mare parte a cuvintelor certe, sunt termenii referitori la natură și la activitățile păstorești: animalele, plantele și configurația terenului constituie, în general, mediul înconjurător al gospodăriilor, în special din zonele montane și submontane.

Lingvistul George Pruteanu, a împărțit cuvintele autohtone arhaice, în patru categorii: 1) cuvinte considerate autohtone de Bogdan Petriceicu Hașdeu, în „Etymologicum Magnum Romaniae”, 2) cele care au un corespondent de origine indo-europeană în albaneză, listate de Ioan Iosif Russu, 3) cele fără corespondent în albaneză, listate de I.I. Russu, 4) cuvinte considerate autohtone de Ariton Vraciu.

În această listă, apar următoarele cuvinte care sunt sigur autohtone, de origine dacă.

A: abeș, Abrud, abur, acăța, adămană, ademeni, adia, aghiută, aidoma, ală, alac, aldea, ameți, amurg, anina, aprig, argea, Argeș, arunca, azugă. **B:** baci, baier, baligă, baltă, bară, Barbă-cot, barză, bască, batal, băga, băiat, bălan, balaur, beregată, boare, bordei, bortă, brad, brândușă, brânză, brâu, brusture, bucur, buiestru, bunget, burghiu, burlan, burtă, burtucă, burtuș, butuc, butură, buză. **C:** caier, cață, căciulă, căpușă, căpută, cătun, cioară, cioc, ciocârlie, ciomag, cârlan, cârlig, codru, copac, copil, creț, cruța, cujbă, culbec, curma, curpăn,

cursă, custură. **D:** darari, daș, dărâma, deh, deretica, descăța, descurca, dezbăra, desghina, dezgauc, doină, don, dop, droaie, dulău. **F:** fărâma. **G:** gard, gata, gălbează, genune, ghes, ghiară, ghimpe, ghiob, ghionoaie, ghiont, ghiuj, gâde, gâdel, gordin, gorun, grapă, gresie, groapă, grui, grumaz, grunz, gudura, gușă. **H:** hojma. **I:** iazmă, iele. **Î:** încurca, înghina, îngurzi, înseila, întrema. **J:** jilț. **L:** leagăn, lepăda, lepede, leșina. **M:** mal, maldac, mazăre, măceș, mādări, măgură, mălai, mămăligă, mărcat, mătură, melc, Mehadia, mieru, mire, mistreț, mișca, mânz, morman, mosoc, moș, moț, mugure, munună, murg, mușat. **N:** năpârcă, năsărâmbă, nițel, noian. **O:** ortoman. **P:** păstaie, păstra, pânză, pârâu, prunc, pururea. **R:** rață, ravac, răbda, reazem, ridica, râmă, rânză. **S:** sâmbure, sâmvea, sarbăd, Sarmisegetuza, scăpăra, scrum, scula, scurma, spânz, stână, stăpân, strănut, sterp, stejar, steregie, străghiată, strepede, strugure, strungă, sugruma, sugușă. **Ș:** șale, șiră, șopârlă, șoric, șut. **T:** tare, traistă, tului. **Ț:** Țap, țarc, țarină, țaruș, țină, țurcă. **U:** uita (a se), undrea, urca, urcior, urdă, urdina, urdoare. **V:** vatră, vătăma, vătui, viezure, viscol. **Z:** zară, zăr(zer), zburda, zestre, zgardă, zgâria, zgârma, zgură, zimbru, zârnă - informații preluate din adevarul.ro

Putem constata că avem *denumiri referitoare la natură, cuvinte provenite din activitățile de creștere a animalelor și în special, a termenilor păstorești, locuințele sezoniere ale unor păstori și la păstoritul transhumant, la prelucrarea cânepii, la cultivarea cerealelor, la cositul păioaselor, apicultură, meșteșuguri artisanale(țesutul, olăritul, prelucrarea pieilor și a lemnului), vânătoria, pescuitul, corpul omului sau al animalelor, etc.* Nu înseamnă că nu există în română și alți termeni considerați a fi moșteniți din substratul dac.

În Dicționarul Limbii Române sunt multe cuvinte despre care se menționează că au etimologie necunoscută, deci nu fac parte din fondul de cuvinte al popoarelor vecine. Se presupune că toate acestea au vechi origini dacice. Exemple:

R : ruscă(floare), roabă(vehicul), răfui, răgălie, răgaz, răguși, rapân, răpănos

S : scotoci, scormoni, spaimă, stâncă, a stârni

Ț : Țumburuș, Țugui, Țurcan, Țurțur, Țăcălie, Țănească (dans), Țapină, Țapap,(parăma), Țușcă(ardei mic), Țușcov (pește migrator)

Z : a zăpăci, zăplaz, zbici, a se zbârli, a zborși, a se zbuciuma, a se zbânțui, a zbughi, zdrahon, a

zdreli, a zdrobi, a zdroși (a sfărâma), a zdruncina, zdravăn, zeghe, zgaibă, zgău (scobitură, pânțec), a se zgâi, a zgâlțâi, zgâmboi (copilaș), a zgândări, zgâtie, zgrăbunță (o bubă mică), a zgrebțâna (a agăța cu ghearele, a zgâria pământul), a zgribuli, a zgudui, zmeură

Denumirile antice de râuri și locuri, se presupune că sunt de origine dacă. Există câteva nume de ape importante, care sunt foarte vechi. Dunărea, al cărui fonetism este tipic românesc, în celelalte limbi apare sub forme diferite (lat. Danubius, slav. Dunav, Dunaj, germ. Donau, magh. Duna) și despre a cărui temă (rădăcină) s-au emis câteva ipoteze, fiind considerată iranică, celtică, traco-dacă sau chiar pre-indo-europeană. Este sigur un nume foarte vechi, pe care l-au folosit și dacii, la fel ca numele de Carpați, dat celui mai important lanț muntos din Dacia. De asemenea, sunt foarte vechi și numele de râuri ca: Argeș, Cerna, Criș, Motru, Mureș, Nistru, Olt, Prut, Siret, Someș, Timiș. Nume proprii de localități, ca Abrud sau Turda, sunt probabil de origine traco-dacă.

Conform istoricilor din antichitate, dacii erau buni cunoscători ai plantelor medicinale, iar din vremea lor, s-au păstrat aproape 80 de denumiri de plante. Este interesant să remarcăm că între cuvintele din limba română actuală, a căror origine dacică este recunoscută ca foarte probabilă sau chiar sigură, se găsesc, cu o pondere apreciabilă, nume de plante.

Numeroase denumiri dacice de plante medicinale sunt cuprinse în două lucrări antice de medicină, prima aparținând lui Dioscoride Pedanios, iar a doua, lui Pseudo Apuleius.

O listă de 50 de nume dacice ale unor plante medicinale a fost prezentată în lucrările antice „De materia medica” a lui Dioscoride Pedanios și „Herbarius” a lui Pseudo-Apuleius. Aceste cuvinte sunt o importantă sursă pentru studiul limbii dace. Atestările istoricului Iordanes (sec. VI e.n), confirmă că dacii erau buni cunoscători ai plantelor medicinale, iar această cunoaștere era asociată în mare parte și cultului lor religios. Seneca aflase și el despre „acele ierburi ale căror rădăcini strivite distilează ucigătoare sucuri” și servesc magiei fiorease a Medeei, ierburi care cresc la Dunăre.

Tocmai datorită acestui interes și talent al dacilor cu privire la cunoașterea și folosirea plantelor medicinale, dispunem de unul dintre cele mai importante tezaure de limbă dacă pe care ni l-a lăsat istoria.

Numele de plante pot fi cu ușurință incluse printre capitolele lexicului în care exista o importantă dezvoltare a formelor de civilizație daco-getă, suficientă pentru a oferi o rezistență remarcabilă la influența altor limbi. Alexandru Papadopol-Calimah remarcă unele asemănări ale numelor dace de plante, cu cele folosite astăzi de poporul român. Deși spune că lasă acest studiu în seama erudiților în materie, dă următoarele exemple: tura sau turitia, turice, turitia mare provenind din dacicul tura; iedera provenind din dacicul edera; rostopasca din dacicul rostopaste și crusta din dacicul crustana; tulpiniu, tulpinu, tulikina, pentru dacicul tulpila; știru-mic, știru-roși din corespondentele dacice știrfozila, storsura și torsura; mazăre, mazăro din dacicul mozula; ulmul, ulmarea din dacicul olma; tatârca pentru dacicul tutastra, skiare (din limba dacilor) este corespondentul lui scai. Din totalul numelor de plante din limba română, un procent de 73% îl reprezintă fondul dacic de denumiri, iar cele care ar fi posibil dintr-un fond comun de greco-dacă, ar fi de 12%, ceea ce corespunde cu cele susținute de I.I. Russu în „Istoria României”

Fraze scurte în limba dacă prezentate de istoricii latini, greci și celto-romani

Există cam 1000-1200 de fraze în limba DACĂ, Scito-Dacă, Celto-Dacă păstrate în diferite scrieri antice ale istoricilor greci, latini, celto-latini și sarmați în „CODEX SARMATICUM” scris de Dio Palius Sarmaticus. Din nefericire, nu se știe prea multe despre gramatica limbii dace.

Iohesta = Eu sunt ^{masculin} **wahi** = exist **Iohewahi**
Eu exist ^{masculin} **Niphesta** = Eu sunt ^{feminin} **Nivista**
Niwlahi ^{feminin},

Io = Eu ^{masculin}

Ni = Eu ^{feminin}

Haem (Haemus) = El (asemănător cu britanicul și celticul „Heim,, „Him” și cu germanicul „Haim”)

Phea (Fa) = Ea

Tzsega = Noi

Vasega = Voi

Ha'Tsseg (Hațeg) = Al Nostru

Ha'Vaseg (Havaseg) = Al Vostru

Istoricul Lucius Cassius Dio (n.la Nicaea în 163 e.n.-decedat la 235 e.n.) consul, senator și istoric al Imperiului Roman, în lucrarea sa : „DE VITAE TRAIANI” secțiunea „DE BELLO DACICO!”, ne-a lăsat câteva fraze dacice scurte.

Exemplu: salutul de întâmpinare a delegației nobililor daci la Tibiscum din partea lui Traian. Împăratul Nerva Traian era trac la origine. Din această cauză, e posibil să fi avut cunoștințe de limbă dacă. Delegaților nobililor daci, le-a vorbit în limba dacă, atât din politețe imperială, cât și pentru a-i face pe aceștia să capituleze fără luptă. El voia să se facă perfect înțeles, să fie clar, explicit, să se înțeleagă că a venit să le ocupe teritoriul, și nicidecum să plece. Posibil că acestea au fost motivele pentru care Traian a vorbit în limba dacilor și nu i-a obligat pe daci să vorbească ei în latină, conform protocolului roman.

Astfel, datorită scrierilor lui Dio Cassius, avem o COMOARĂ DE TEZĂUR LINGVISTIC.

În manuscrisul antic original, literele Ă, Î, Ș sunt scrise : AE, AU, SH, iar „Â” se scrie OA , „Ț” se scrie „TSS”.

Fraza rostită de Traian, este:

„Droegane tarabostes racatai helix strae bune hai Dack'ha paera Taranex heena tssarna Dak'hia shezssar ye' shadetta wi'kogasheyanna.”

și se pronunță: „Drăgane tarabostes, racatai helix străbuni ai Daciei, păra Taranex hân țărâna Daciei!”:

„Dragi nobili, aristocrați renumiți și faimoși, Părinți buni ai Daciei pentru Regele vostru în tot pământul Daciei. Așezați-vă și ședeți cu Pace-Sfântă!”

cuvântul de legătură „she” și „yet”, -ambele înseamnă „ȘI”, dar se folosește diferit, în funcție de context.

Limba DACĂ

Droegane
tarabostes
racatai
helix
strae bune
hai
Dack'ha
paera
Taranex

Limba ROMÂNĂ

Dragi
Nobili (lorzi)
renumiți
buni
Părinți
ai
Daciei
pentru
Regele

<i>heena</i>	<i>În tot</i>
<i>tssarna</i>	<i>pământul</i>
<i>Dak'hia</i>	<i>Daciei</i>
<i>shezssar</i>	<i>Așezați-vă</i>
<i>ye'</i>	<i>și</i>
<i>shadetta</i>	<i>ședeți</i>
<i>wi'</i>	<i>cu</i>
<i>koga</i>	<i>sfințenie</i>
<i>she</i>	<i>și</i>
<i>yanna</i>	<i>Pace</i>

O altă frază rostită de Traian la Dunăre, în limba dacă, pentru acei tarabostes care s-au predat pașnic lui Traian, la Drobeta este următoarea:

„RACATA....Vezina, vezina hal Dakhi (Dak'ha)! Davata ala hest saghet !

Eum dixit ! ”

Racatai = Renum, memorabil, renumit, remarcabil, uimitor

Traducere din limba dacă: „Toate cetățile sunt extrem de puternice!”

Eum dixit ! în latină : înseamnă „Am spus !”

Strigătul de luptă al Dacilor !:

„Iaha, iaha, iaha upa Teutata Derzales ! Iaha Bendis iaha șe'pa Gheballaiza! Batăr Zamolxe șe hesta Helix! ”

Dac în luptă, purtând stindardul cap de lup și trup de balaur

Imagine luată de pe <https://sites.google.com/site/daciaromaniaanticamediaonline>

O altă frază în limba dacă:

„Io' Gomerg doan zgrunțur yet vaez! ”

În acest fel a fost scrisă de istoricul antic. Se pronunță: „Io Gomerg dân zgrunțur yet vâz“, adică: „Eu merg până în munte și văd !”

În manuscrisul antic original, literele dace Ǟ, Ǫ, Ǥ sunt scrise respectiv: AE, AU, SH .

Cuvântul „doan” care se pronunță „dân” Ǟ este scris fonetic cu OA Observăm că istoricul ține cont de transcrierea fonetică în scris.

Limba DACĂ	Limba ROMÂNĂ
<i>Io'Gomerg</i>	<i>Eu merg</i>
<i>dân</i>	<i>până în</i>
<i>zgrunțur</i>	<i>munte</i>
<i>yet</i>	<i>și</i>
<i>vâz</i>	<i>văd</i>

„Helix Zia ! “ -Bună Ziua !

„Huda whi Bendis !” - înseamnă „Noapte cu Zeița Bendis(ea era zeița înțelepciunii (echivalentul proverbului românesc: „Noaptea este(să-ți fie) sfetnic bun !”)

„Zgura Helix !” înseamnă „Noapte bună !” Zgura este noapte, iar helix se traduce prin bună.

Și astăzi folosim cuvântul zgură, în sensul de resturi ale arderii unor materiale, minereuri, etc. de culoare neagră.

„Iaha, hesta pela pheina hex hester seghet !”

Traducere: „Iată, această așezare civilă (urbană) prosperă (frumoasă) este puternică.”

Limba DACĂ	Limba ROMÂNĂ
<i>Iaha</i>	<i>Iată</i>
<i>hesta</i>	<i>astă</i>
<i>pela</i>	<i>așezare civilă</i>
<i>pheina</i>	<i>frumoasă</i>
<i>hex</i>	<i>prosper</i>
<i>hester</i>	<i>este</i>
<i>seghetta</i>	<i>puternică</i>

Observăm o mare asemănare între „hester” și „este”.

O altă frază: **„Văzaro văzu al morgatta Hadoș! Batăr Debro-Gaia ai viața ! Rebaon Telmagos grai”**

Traducere: „Privitorul (văzătorul) văzu (avu o viziune): totul va pieri, moarte va fi ! Dar Binecuvântata-Natură (Duhul Țării), spiritul ei va avea viață!, Vorbise(Grăi) înțeleptul.”

Dacii aveau trei cuvinte pentru moarte:

„Yama ”(Molimă-Năvălitoare),

„Morga”(Morganaera spiritul, Mirajul Morții)

„Hâdeș”(Moartea, Zeul Morții, posibil Hades)

Până astăzi se folosește expresia „Dă iama în turmă” iar cuvântul „morgă” îl folosim și astăzi.

În fondul dacic de cuvinte din limba română, acceptat în unanimitate de toți lingviștii, avem unele

cuvinte referitoare la acțiuni, fenomene ale naturii, calificative, părți ale corpului, animale, obiecte sau materiale, unelte, ce se foloseau în gospodăriile țăranului dac. Cu aceste cuvinte putem constitui propoziții inteligibile, clare, concise, care și astăzi, le putem formula și înțelege foarte bine.

Iată, câteva exemple: Moșul îmbină burlanele bordeiului, mișcând cârligele./ Viscolul aprig a dărâmat bordeiul./ Moșul ridică gardul cătunului, dărâmând țarcul moșiei./ Baciul bagă în brâu ciomagul, mătură vatra, aruncând gunoiul./ Băiatul bălan, ademenește ciocârliă, și rața. / Țapul se scoală, zburdă, se gudură, ademenit de stăpân./ Boarea adie, ridicând pânza./ Copilul creț urcă pe morman, ridicând mătura./ Pe grumaz, l-a zgâriat un dulău./ Păstrează mămăliga tare și urda, în traistă. Baciul cu căciulă, a răbdut destul. S-a întremat nițel, păstrând o fărâma de brânză./ Stăpânul deretică la stână. / Băiatul se scoală, agăță gheara cârligului, urcând butucul reazemului./ Copilul înșiră țărșii gardului, o droaie, păstrând buturile./ Moșul cu țăndră, leșină în codru. Se scoală amețit. Aruncă urciorul mare la pârau, lângă măgură./ Cioara cu gheare tari și beregată mare, se urcă pe gorun. / Pruncu din leagăn strănută și se zgârie pe buză.

Unele din aceste fraze au fost prezentate în interviul lui Daniel Roxin, dr. Nicolae Leonăchescu, care se referă la limbajul tehnic al dacilor. Exemple privitoare la construcția din lemn a caselor se găsesc în video: <https://youtu.be/T2HRwlQVBeg>

Morfologia limbii noastre-Moșteniri din limba traco-dacă

În domeniul morfologiei limbii noastre, două constatări au fost explicate ca moșteniri din traco-dacă. Nici una dintre ele nu există în alte limbi romanice și sunt caracteristice doar pentru limba română:

- 1) Articolul hotărât „enclitic”, atașat la sfârșitul substantivului (postpunerea articolului hotărât) și
- 2) formarea numeralelor de la 11 la 19.

1). În română avem forma nearticulată „om”, iar forma articulată este „omul”. În alte limbi romanice articolul este pus înainte: l’homme, il uomo, el hombre. Postpunerea articolului definit din română a fost explicată prin preferința de a așeza adjectivul în urma substantivului determinant (om bun, femeie

înaltă, etc.) și a fost pus în conexiune cu albaneza.

2). Numerele de la 11 la 19 cunosc un model caracteristic de compunere cu ajutorul prepoziției „spre”: unsprezece, doisprezece, etc. în care elementele componente sunt latinești (numerales simple de la 1 la 10 plus „spre”). Nu există însă în latină sau alte limbi romanice o construcție de tipul *unus super decem*, adică unul spre zece. Din cauza faptului că o construcție similară există și în albaneză, apariția a fost pusă în legătură cu influența substratului traco-dac, deși unii cercetători au conectat-o cu vechea slavă.

O ipoteză a folosirii numerelor de la 11 la 19, pleacă de la sistemul creșterii pe răboj, specific populațiilor de păstori: 11 se notează făcând o creștătură deasupra primelor zece.

Referitor la formarea limbii române și influența limbii slave asupra gramaticii limbii noastre, se observă un alt aspect, unic în lume: româna „dirijează” cuvintele latine și după unele reguli balcanice. Vocabularul este latin, dar regulile gramaticale sunt unele și de tip slav, deci apar și mixturi între cele două registre, latin și slav. Exemplu: genul dativ și genitiv au aceeași formă (ca și în latină), timpul viitor și perfect se formează după o regulă hibridă între latină și slavă, iar infinitivul se evită (ca în limbile slave).- prezentare prelucrată din istorie-pe-scurt.ro

Moștenirea de la strămoșii noștri, acest tezaur dacic, atât cel material (brățările dacice, matrița pentru bijuterii, etc) cât și cel imaterial, transmis prin viu grai sau prin cultura populară, se regăsește și azi, în obiceiurile noastre, în multe aspecte ale vieții sociale, spirituale și este o amprentă tipică a poporului nostru. Acest tezaur să-l păstrăm cu mare grijă și cu mândrie. Grijă ce trebuie s-o avem față de identitatea noastră ca români, este esențială, primordială.

Angela FAINA
Canada

Surse: <https://sites.google.com/site/daciaromaniaanticaonline/>
https://istoriepescurt.ro/Informatiile-referitoare-la-denumirile-de-plante-sunt-extrase-din-https://ro.wikipedia.org/wiki/List%C4%83_de_denumiri_dacice_de_plante_medicinale/

Trei cărți de portrete din spațiul spiritual valahofon publicate de Florea Firan între 2017 și 2023

Cu aură neștirbită prin anotimpuri, înrăzărind bine vreo douăzeci de sectoare ale spațiului spiritual valahofon – ca antologator, biobibliograf, cercetător-bine-temperat-de-arhive-și-bibliotecă, critic literar, descoperitor-editor norocos în Biblioteca Vaticanului al manuscrisului semnat de iluministul valah Ioan Inocențiu Micu / Klein, «*Illustrium poetarum flores*», datând din anul 1753, diplomat-strateg-cultural, editor, exeget, expert în „inițiative culturale” (simpozioane, festivaluri, conferințe etc.), filolog, hermeneut, istoric al literaturii și al presei culturale, italianist, fondator al geografiei literare a Olteniei în 1975 (prin lucrarea «*De la Macedonski la Arghezi*»), latinist, monografist, părinte spiritual (și nu numai pentru fostul ministru al afacerilor externe, Adrian Cioroianu), portretist (autor de celebre profiluri / medalioane de personalități ale artelor / științelor), profesor (preuniversitar și universitar), dar și ca publicist –,

Florea Firan

(născut în Zodia Balanței, la 4 octombrie 1933, în localitatea doljeană, Giubega, din Oltenia < Alutuania / Dacia Malvensis, absolvent de școală primară și elementară / gimnazială în comuna natală, cu studii liceal-pedagogice făcute între anii 1945 – 1952 la Școala Normală de Învățători din Deva, mai apoi, cu studii universitare în capitala României, devenind, în anul 1965, licențiat al Facultății de Limba și Literatura Română de la Universitatea din București ; tot în anul 1965, debutează și în presa culturală cu articolul «*Coșbuc și Craiova – documente inedite*», care a văzut lumina tiparului în revista craioveană, «*Ramuri*» [nr. 8 / august] ; însă debutu-i editorial se petrece în anul 1971, când i se publică volumul «*Începuturile presei literare craiovene*» ; în cadrul Institutului de Istorie și Teorie Literară „George Călinescu” din București i se acordă titlul de *doctor în științe filologice* – în anul 1976, în urma susținerii tezei «*Presa literară craioveană : 1838 – 1975*» ; etc.) s-a impus în istoria

culturii noastre național-valahe printr-o operă de soliditate diamantină și de un alpin enciclopedism cantemirian, din aria căreia se relevă și cele trei cărți de profiluri cultural-științifice și de nucleate studii de factură monografică, publicate în anii 2017, 2021 și 2022, sub titlul «*Amprente și voci*» (*infra*).

Distinsul Receptor (siglă, *infra*, DR) : În anul 2017, când Florea Firan redactează și publică primul volum, rod „minunos” al mai multor decenii de trudă „prin biblioteci din Patrie și din Europa” (avându-se în vedere că și aceste trei cărți de „amprente” / „voci” – întrucât și amprențele vocilor de la înșii umani sunt inconfundabile ca și amprențele digitale – se ivesc în complementaritatea lucrării Domniei Sale, «*De la Macedonski la Arghezi*», din anul 1975), obiectivul prim-opului «*Amprente și voci*» era „minunos” focalizat pe „ieșirile” dintre „coordonatele geografic-spiritual-valahe ale Olteniei”, cu angajarea „întrărilor” între „coordonatele naționale / planetare ale Spațiului Spiritual Valahofon”... după cum suntem avertizați de autor chiar din primele rânduri puse sub titlul „**În loc de prefață**” (p. 5 sq.) : «*Volumul „Amprente și voci” oferă un segment polifon al culturii române printr-o selecție de creatori care și-au pus într-un fel sau altul amprenta asupra timpului și spațiului în care s-au manifestat. Prezentările sunt de tip monografic în sinteză [...]. Criteriul includerii autorilor este cel alfabetic. Toate cele 41 de portrete ale unor scriitori diferiți, din epoci și spații diferite, incluse în acest volum, au făcut obiectul editorialelor publicate în ultimii ani în revista „Scrisul Românesc” [...]. Nu lipsesc clasicii, unii discutați din unghiuri noi [...], nu în ultimul rând creatori cu amprentă internațională, în special Brâncuși, urmat de Corneliu Baba și Eugen Drăguțescu, sau Rosa del Conte, autoarea celei mai importante exegeze critice din exterior despre poetul național, „Mihai Eminescu o dell'Assoluto”...*».

Ion Pachia-Tatomirescu (siglă, *infra*, I. P.-T.): Observația – pe care o faci asupra direcției cultural-istorice pe care s-a construit firanian, din anul 1975 încoace, așadar, și în cele trei volume de sub lupa noastră – este „de aleasă finețe a granulației estetice radiografiate“. Iar privitor la cele trei cărți „de nobilireproșabilă ținută tipografică“, în care se oglindesc peste 120 de portrete de talente / genii ale artelor / științelor – portrete, în majoritatea lor, de factură monografică –, noi considerăm drept imperioasă semnalarea „neobositoare“ pentru receptor din fiecare op a câte „unei duzini de nume de puternice personalități“, duzină **marcatoare a anvergurii investigatoare**. Pentru că în **arhitecturarea firaniană** a celor trei volume de „amprente“ / „voci“, **deplinătatea celor esențiale** își face loc prioritar și, mai apoi, **necesitatea celor secundare și complementare**.

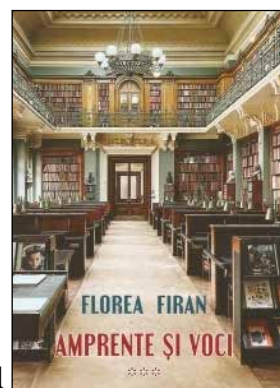
a

b

c

d

Fotografie de surprinde pe Florea Firan (a), răsfoind un exemplar din „opu-i cu miros de tuș proaspăt“, «De la Macedonski la Arghezi», Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1975, și (b, c, d) coperțile de la «Amprente și voci», vol. I, II, III.

Florea Firan, în «**Amprente și voci**», volumul I (cu postfața «Omul enciclopedic», de Constantin Cubleşan, pp. 355 – 358), Craiova, Editura Scrisul Românesc (ISBN 978-606-674-166-8), 2017 (pagini „format A-5“ : 368), „în răzărește amprentele“ – după cum bine se știe – a **patruzeci și una de personalități**

din spațiul spiritual al Pelasgimii > Valahimii, dintre care se impune recenziei noastre, dinspre „densitatea de energie spectrală“, portretistica de la „o duzină de nume“ – cele mai multe, de literați, dar și câteva de pictori, de sculptori ș. a. : Valeriu **Anania** (Glăvile / Vâlcea-Dacia, 18 martie 1921 – 2011, ianuarie, 31, Cluj-Napoca / Dacia), Corneliu **Baba** (Craiova-Dacia, 18 noiembrie 1906 – 1997, decembrie, 28, București-Dacia), Ana Elisabeta **Brâncoveanu** / Anna de **Noailles** (Paris, 15 noiembrie 1876 – 1933, aprilie, 30, Paris / Franța), Constantin **Brâncuși** (Hobița / Gorj-Dacia, 19 februarie 1876 – 1957, martie, 16, Paris / Franța), Augustin **Buzura** (Berința / Maramureș < Maramarissia-Dacia, 22 septembrie 1938 – 2017, iulie, 10, București-Dacia), I. L. **Caragiale** (Haimanale-Boboci / Prahova-Dacia, 30 ianuarie 1852 – 1912, iunie, 22, Berlin / Germania), Mircea **Eliade** (București-Dacia, 9 martie 1907 – 1986, aprilie, 22, Chicago-Illinois / Statele Unite ale Americii), Mihai **Eminescu** (Botoșani-Dacia, 20 decembrie 1849 / 15 ianuarie 1850 – 1889, iunie, 15, București-Dacia), Titu **Maiorescu** (Craiova-Dacia, 15 februarie 1840 – 1917, iunie, 18, București-Dacia), Petre **Pandrea** (Balș-Dacia, 26 iunie 1904 – 1968, iulie, 8, București-Dacia), Constantin M. **Popa** (Brașov-Dacia, 1 septembrie 1943 – 2016, ianuarie, 27, Craiova-Dacia), Constantin **Rădulescu-Motru** (Butoiești / Mehedinți-Dacia, 15 februarie 1868 – 1957, martie, 6, București-Dacia) ș. a.

DR : Maestre, mai înainte de-a intra la „lecția de anatomie“ a firanienelor „portrete în tuș de tipărite cuvinte“, vă întreb de ce faceți la fiecare precizarea că-i născut în Dacia, nu în România...?

I. P.-T. : Fac asta în numele Înaltului Spirit Justițiar al Istoriei Pelasgimii > Valahimii și în ciuda tuturor euro-asiaticelor imperii – antice, evmezice și din coada mileniului al doilea (de se vor „re-înviate cu orice preț“ în secolul al XXI-lea...) – care ne-au interzis prin „istorii“, din anul 106 d. H. și până în aces anotimp al anului 2023, atât numele strămoșesc al țării noastre, **Dacia**, cât și sacrul nostru etnonim, **Pelasg** / **Pelag** > **Belag** / **Belac** (**Balac**) > **Blac** > **Vlah** (**Valah**) ; imediat **după a opta re-Unire-Parțială** (cea a **Statului Evmeziec-Valah al Munteniei cu Statul Evmeziec-Valah al Moldovei** – v. Ion Pachia-Tatomirescu, **Istoria religiilor...**), vol. I, Timișoara, Editura Aethicus, [ISBN 973-97530-5-1], 2001, paginile 115 sq. și p. 122 sq.) între hotarele Daciei Nord-Dunăreano-Pontice, din anul 1859, cele trei imperii / puteri de atunci – Imperiul Otoman / Turc, Imperiul Habsburgic / Austriac și Imperiul Țarist /

Rus – și-au dat avizul nu pentru *Dacia / Principatele Unite ale Valahilor*, ci pentru numele de **România** (a se vedea și capitolul «Pelasgii > Valahii – „marii anonimi” prin imperii / istorii», din cealaltă lucrare veche a noastră, «*La început fost-au sâga, sîgetul, sîginii, apoi Sarmisegetusa...*», Timișoara, Waldpress [ISBN 978-606-614-014-0], 2012, pp. 57 – 108).

Dar să revenim la „cărțile noastre”. Florea **Firan**, și în «*Amprente și voci*», volumul al II-lea (cu prefața «Propunere pentru un Panteon Național», de Constantin Cubleşan, pp. 5 – 8), Craiova, Editura Scrisul Românesc (ISBN 978-606-674-288-7), 2021 (pagini „format A-5” : 416), „în răzărește amprente” a **patruzeci și una de personalități** – inclusiv cea „individualizată” prin interviul din finalul cărții și prin câteva epistole presărat-publicate ici-colo, cu toată discreția – din spațiul spiritual al Pelasgimii > Valahimii, dintre care se impune recenziei noastre, dinspre „densitatea de energie spectrală”, portretistica de la „o duzină de nume” – cele mai multe, tot de literați, dar și câteva de pictori, menestreli ș. a. : Sorin **Alexandrescu** (București-Dacia, 18 august 1937), Lucian **Blaga** (Lancrăm / jud. Alba-Dacia, 9 / 21 mai 1895 – 1961, mai, 6, Cluj-Napoca / Dacia), Nicolae **Breban** (Baia Mare / Dacia, 1 februarie 1934), Mihai **Duțescu** (Sibiu-Dacia, 10 februarie 1941 – 2018, octombrie, 25, Craiova-Dacia), Mircea **Iorgulescu** (Scheau / Prahova-Dacia, 23 august 1943 – 2011, iunie, 7, Paris / Franța), Alexandru **Macedonski** (Craiova-Dacia, 14 martie 1854 – 1920, noiembrie, 24, București-Dacia), Petru **Popescu** (București-Dacia, 1 februarie 1944), Ion D. **Sîrbu** (Petrila-Dacia, 29 iunie 1919 – 1989, septembrie, 17, Craiova-Dacia), Marin **Sorescu** (Bulzești-Dacia, 29 februarie 1936 – 1996, decembrie, 8, București-Dacia), Maria **Tănase** (București-Dacia, 25 septembrie 1913 – 1963, iunie, 22, București), Tudor Gheorghe („la naștere, Gheorghe Tudor” ; Podari / Dolj-Dacia, 1 august 1945), Ilarie **Voronca** (Brăila-Dacia, 31 decembrie 1903 – 1946, aprilie, 8, Paris / Franța) ș. a.

DR : Maestre, îngăduiți-mi să observ că Florea **Firan** continuă – firește, și în «*Amprente și voci*», volumul al III-lea, Craiova, Editura Scrisul Românesc (ISBN 978-606-674-288-7), 2022 – „să în răzărească amprente” câtorva **zeci de personalități** din spațiul spiritual al Pelasgimii > Valahimii, dintre care se impune recenziei noastre, tot dinspre „densitatea de energie spectrală”, portretistica de la „o duzină de nume” – cele mai multe, tot de literați, dar și câteva de specialiști în patristică, în istoria religiilor, în politologie, în artele spectacolului etc. : George

Astaloș (București-Dacia, 4 octombrie 1933 – 2014, aprilie 27, București / Dacia), Anamaria **Beligan** (București-Dacia, 15 noiembrie 1958), Martha **Bibescu** (București-Dacia, 28 ianuarie 1886 – 1973, noiembrie, 28, Paris / Franța), Alexandru **Busuiocanu** (Slatina-Dacia, 10 iunie 1896 – 1961, martie, 13, Madrid / Spania), Ion **Caraion** (Palici / Buzău-Dacia, 24 mai 1923 – 1986, iulie, 21, Lausanne / Elveția), Emil **Cioran** (Rășinari-Dacia, 8 aprilie 1911 – 1995, iunie, 20, Paris / Franța), Aurora **Cornu** (Provița-de-Jos / Prahova-Dacia, 6 decembrie 1931 – 2021, martie, 14, Paris / Franța), Virgil **Ierunca** (Lădești / Vâlcea-Dacia, 16 august 1920 – 2006, septembrie, 28, Paris / Franța), Eugen **Ionescu** (Slatina / Olt-Dacia, 26 noiembrie 1909 – 1994, martie, 28, Paris / Franța), Nicolae **Manolescu** (Râmnicu Vâlcea / Dacia, 27 septembrie 1939), Elena **Văcărescu** (București-Dacia, 21 septembrie 1864 – 1947, februarie, 21, Paris / Franța), Nestor **Vornicescu** (Lozova-Vornicești / Lăpușna-Dacia, 1 octombrie 1927 – 2000, mai, 17, Craiova / Dacia) ș. a.

I. P.-T. : În volumele – tustrele – de «*Amprente și voci*», de Florea **Firan**, de subliniat e și faptul că, în „corola **incipiturilor**”, se evită – cu multă abilitate filologică și în majoritatea cazurilor – șablon(ard)izarea „clasică”, ori „modern-clasicizată”, fie prin **enumerarea atributelor „galaxiei-scriitor”** – «Poet, prozator, dramaturg și eseist, beneficiind de o cultură umanistă întinsă, Valeriu **Anania** a evoluat încet, dar sigur, către împlinirea ca personalitate remarcabilă a literaturii noastre.» (vol. I / p. 7) ; «Poet, eseist, memorialist, jurnalist, traducător și profesor universitar, Ștefan **Baciu...**» (vol. I / p. 27) etc. –, fie prin **asociere în binom / îngemănare (de talent / geniu) și „câteodată chiar cu angajare din titlu”** – «George **Enescu** și Corneliu **Baba** continuă să fascineze ca modele de virtuozitate în arta românească.» (vol. I / p. 15) ; «**M. Eliade** – **C. Brâncuși**. **Afinități electice** // Prozator, eseist și critic literar, filosof și sociolog, gazetar, profesor universitar de vocație, savant în istoria religiilor [...]. Apropierea dintre cei doi mari creatori, **Brâncuși** și **Eliade**, s-a făcut cu oarecare timiditate, fără să se fi materializat vreodată.» (vol. I / p. 136) ; «Poet prin excelență și dramaturg de excepție, prozator și eseist, gazetar redutabil și editor, Marin **Sorescu** face parte dintre spiritele alese, fiind, alături de Nichita **Stănescu**, poetul român cel mai interesant, mai profund din ultimele decenii.» (vol. II / p. 260), sau prin **frază-lift / frază-plonjon** : «Mișcarea literară și artistică de sub numele de **dadaism**, creată în urmă cu un secol

[în România, între anii 1912 – 1915, de Ion **Vinea** și Tristan **Tzara** – cf. I. P.-T., «*Întâiul Dadaism – Le Premier Dadaïsme – The First Dadaism*» Timișoara, Editura Aethicus, ISBN 978-973-85262-8-0, 2009], devine un fenomen literar european cu o evoluție oarecum diferită față de celelalte mișcări avangardiste de la începutul secolului al XX-lea...» (p. 309) ; «Poet, prozator, eseist, Ilarie **Voronca** se afirmă în mișcarea avangardistă dintre cele două războaie mondiale, orientându-se către primele mișcări literare inaugurate de „*Manifestul activist către tinerime*“ al revistei constructiviste „*Contimpuranul*“, dar și „*75 H. P.*“, „*Punct*“, „*Integral*“, al căror întemeietor sau colaborator frecvent devine...» (vol. II / p. 370) ; etc.

Dar nu mai puțin interesantă este și „clasică“ închidere, ori „modern-clasicizată“ încheiere a textului portretistic firanian, „*închidere / încheiere (în răspicare, în coadă de rândunică / pește, cu / fără suspans)* : «Citat în „*Larousse*“, inclus în „*Dicționarul Scriitorilor Români*“ (Ed. Albatros, 2001), cu o prezentare de Irina Petraș, apreciat și comentat pozitiv de Al. Paleologu, Al. Piru, Nicolae Manolescu [...] ș. a., Ion **Omesu** încă nu este așezat în locul cuvenit din istoria literaturii române contemporane.» (vol. I / p. 236) ; «Ce simplu și frumos spunea cândva Tudor **Vianu** : „Fără **Eminescu** am fi mai altfel și mai săraci !“» (vol. II / p. 122) ; «În Grădina Botanică din Craiova s-a dezvelit un bust al lui **Macedonski** executat în bronz [...] ; Televiziunea Română a organizat concursul „*Cine știe câștigă*“, având ca temă viața și activitatea lui Al. **Macedonski** și a pictorului craiovean Ion **Țuculescu**, câștigători fiind doi studenți craioveni.» (vol. II / p. 189) ; «Un fel de copil teribil al anilor '70 în România, rămâne Petru **Popescu** în amintirea multora ca autorul romanului „*Prins*“, chiar dacă după plecarea sa din țară nu i-au mai urmărit evoluția.» (vol. II / p. 223) ; etc.

DR : Între firanienele „deschideri“ și „închideri“ ale textelor din cele trei volume de «Amprente și voci», **portretul** (sau „profilul“, „medalionul“, „biobibliografia“ etc.) are drept „puncte cardinal-compoziționale“, sau „părți de arhitectural plan modern-măiestrit“ : (1) **nota biografică**, (2) **opera**, (3) **premii naționale / internationale**, **ordine, titluri, medalii...** și (4) **referințe critic-valorice de specialitate**.

(1) Nota biografică firaniană privitoare la „secțiunea“ (1-a) **data și locul nașterii / morții** își face apariția, firește, mai totdeauna, după „*incipit*“, știindu-se extrem de folositoare (îndeosebi, pentru alcătuitorul de istorie a artei / științei, urmăritor și

de sinuos fenomen evolutiv-estetic pe un temporal segment, ori într-o epocă, sau generație) : «S-a născut [Valeriu **Anania**] la 18 martie 1921, în comuna Glăvile [...], [a] decedat la 31 ianuarie 2011, în Cluj-Napoca...» (vol. I / p. 7) ; «S-a născut [Augustin **Buzura**] la 22 septembrie 1938, în comuna Berința, județul Maramureș [...]. Încetează din viață la data de 10 iulie 2017.» (vol. I / p. 69) ; «[Petre **Pandrea**] s-a născut la 26 iunie 1904, în orașul Balș – Romanăți, azi județul Olt –, într-o familie de moșneni cu 12 copii (numele la naștere : Petre Ioan **Marcu**) [...]. Până la 8 iulie 1968, când încetează din viață, în București...» (vol. I / p. 237 și, respectiv, p. 240) ; «Al. **Piru** s-a născut la 22 august 1917, în localitatea Mărgineni, județul Bacău [...]. Încetează din viață la 6 noiembrie 1993...» (vol. I / p. 254 și respectiv p. 260) ; «Gabriela [**Melinescu**] s-a născut la 16 august 1943, în București...» (vol. II / p. 190) ; etc.

Deosebit de importantă-i și (1-b) **copilăria cu clasele școlare primare / elementare** petrecută pe „pământul nașterii“, ceea ce rămâne – după cum spuneți și Dvs., pe la Crăciun-1977, în interviul acordat lui Nicolae Pop (și publicat de acesta în cartea-i «*Perimetru sentimental*» Editura Scrisul Românesc, 1980, p. 294 sq.) – «etalon pentru cosmicitate», încă de la această „vârstă de aur“ «nutrindu-se întrupările tuturor zborurilor noastre prin care încercăm survolarea efemerului către veșnicie». În complementaritatea „etalonului pentru cosmicitate“ se relevă „dintotdeauna“ (1-c) **adolescența cu studiile liceale** și (1-d) **maturitatea cu studiile universitare / postuniversitare** : «Școala primară o urmează [Al. **Piru**] în comuna natală, Liceul „Ferdinand I“ din Bacău (1928 – 1936), iar Facultatea de Litere și Filosofie la Universitatea din Iași, unde are profesori [...] pe Eugen Lovinescu, Garabet Ibrăileanu și G. Călinescu.» (vol. I / p. 254) ; [**Urmuz** / Demetru Dem. **Demetrescu-Buzău**] «...s-a născut la 17 martie 1883, în Curtea de Argeș, ca fiu al lui Dimitrie Ionescu-Buzău, medic cu pasiune pentru limbile latină și greacă ; mama sa, Eliza [...], pianist, îi va insufla fiului său pasiunea pentru muzică [...]. În copilărie era atras de anumite **nume** : „[...] numele de personae îi evocau anumite firi, anumite caractere...“ [...] În 1889, după un an de ședere la Paris, **Urmuz** își urmează familia la București, este înscris la școala primară Antim [Ivireanul, de azi] sub numele de Dumitrescu, pe care îl va schimba mai târziu în Demetrescu, urmează cursurile Liceului „Gheorghe Lazăr“, după care tatăl îl înscrie, împotriva voinței fiului, la Facultatea de Medicină, pe care o abandonează după un an și devine student la Facultatea

de Drept, obținând licența în 1907.» (vol. I / p. 317 sq.) ; etc. Din biograful „etalon pentru cosmicitate“ se deschide și evantaiul cu : **(1-e) funcții îndeplinite de-a lungul anilor** : «De-a lungul anilor Valeriu **Anania** a îndeplinit diferite funcții : inspector patriarhal pe probleme de învățământ, asistent la Institutul Teologic Universitar din București, bibliotecar și îndrumător pentru problemele de relații externe la Patriarhia Română. Între 1965 – 1976 funcționează ca director al cancelariei Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române în America, secretar eparhial, consilier cultural, iar în 1967 este hirotonit ieromonah cu rangul de arhimandrit [...], director al Institutului Biblic. În 1982 se retrage la mănăstirea Vărațic pentru a se dedica scrisului. Din ianuarie 1993 este ales arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, iar în 2006 devine mitropolit al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.» (vol. I / p. 7 sq.) ; «Vintilă **Horia** intră în diplomatie ; în iunie 1940, este numit atașat de presă la Ambasada României din Roma, demis după șase luni de către regimul Gărzii de Fier...» (vol. I / p. 173) ; «Din acest an [1907, **Urmuz**, adică **Demetru Dem. Demetrescu-Buzău**] funcționează ca judecător în Argeș, Tulcea, Dâmbovița și Târgoviște, în cele din urmă devine grefier la Înalta Curte de Casație din București. Își face stagiul militar, participă ca sublocotenent la campania din Bulgaria (1913), iar în 1916 este mobilizat în operațiunile militare din Moldova, când se îmbolnăvește grav. După război duce o viață modestă [...]. Bolnav și lipsit de perspective se sinucide prin împușcare la 23 noiembrie 1923, la doar 40 de ani...» (vol. I / p. 319) ; «Prin activitatea sa de scriitor și pictor, **Marin Sorescu** ilustrează sincretismul dintre literatură și artă...» (vol. II / p. 266) ; etc.

În cazul biografiilor de nenumărate personalități valahe ale exilului / autoexilului („diasporei“), „subcapitolele“ **1-f, 1-g, 1-h (infra)** se pot constitui în veritabile „nuclee de roman“ – **(1-f) starea civilă și alte „stări“** : «În 1975, **Petru Popescu** se mută în Statele Unite și frecventează un an, American Film Institute, iar trei ani mai târziu, se stabilește în Beverly Hills / Los Angeles, unde se afirmă ca scenarist și regizor de film (la Hollywood). Se căsătorește cu scenarista **Iris Friedmann**, a cărei familie, originară din Cehoslovacia, a supraviețuit Holocaustului.» (vol. II / p. 219) ; etc. ; **(1-g) condamnări politice, ori de alt soi, emigrări** etc. : «În 1958, **Valeriu Anania** este condamnat politic la douăzeci de ani de muncă silnică pentru „uneltire contra ordinii sociale“, execută șase ani în penitenciarele din Jilava, Pitești, Aiud, iar în 1964 este eliberat prin decret general de grațiere...»

(vol. I / p. 9) ; «Prin activitatea sa culturală și politică din țară și din 1962, când emigrează în Franța, **Sanda Stolojan** devine o figură reprezentativă a exilului românesc de la Paris [...]. Cunoscând bine limbile franceză, engleză și italiană, lucrează ca traducătoare la Editura în Limbi Străine (1948 – 1958), de unde va trebui să plece pentru faptul că soțul său, inginerul **Vlad Stolojan**, este condamnat în 1958 la 8 ani de închisoare pentru „huliganism, agitație politică și cosmopolitism“...» (vol. II / p. 277 sq.) ; etc. ; **(1-h) intrări, întreruperi dramatice și reintrări în viața artistică / științifică** : «Fiind acuzat [**Ion D. Sîrbu**] de „orientări idealiste“ și refuzând să-l denigreze moral pe **L. Blaga**, în decembrie 1949 este dat afară din învățământ, odată cu **L. Blaga**, **L. Rusu** și **D. D. Roșca**.» (vol. II / p. 253) ; «În 1949, [**Sanda Stolojan**] împreună cu soțul său [**Vlad Stolojan**] încearcă să fugă din țară, dar tentativa lor eșuează, sunt arestați și anchetați pentru „acte pregătitoare de trecere frauduloasă a frontierei“. **Sanda [Stolojan]** este deportată, iar soțul deținut o perioadă în lagărul de muncă forțată de la Canalul Dunăre – Marea Neagră, eliberat după patru ani. Timp de trei ani **Sanda [Stolojan]** este obligată să presteze muncă la cooperativa „Dactilografia“ (1958 – 1961). Indezirabili pentru regimul comunist din România, la 30 ianuarie 1962, **Sanda** și **Vlad Stolojan** se hotărăsc să plece din țară, având sprijinul rudelor din Franța care au plătit o „răscumpărare“ de 25 de mii de dolari...» (vol. II / p. 278 sq.) ; etc.

(2) Opera. În ceea ce privește opera fiecărei personalități din «Amprente și voci» (volumele I, II și III), autorul **Florea Firan** nu operează cu liste exhaustiv-științifice, ci numai cu opurile cele mai reprezentative de la fiecare, într-o prezentare de aleasă obiectivitate și ținută intelectuală, „aproape academică“ s-ar spune, făcând, în majoritatea cazurilor să se remarce „tridentul“ pus de noi sub indicativele **2-a–2-b–2-c (infra)**: cu exactitate documentară se evidențiază ca „mai-întâi-alineat indispensabil“, **(2-a) debut artistic / științific în mass-media** : «Scrie versuri [**Valeriu Anania**] la vârsta de 10 ani, debutează publicistic în 1935 cu poezia „Pământ și cer“ în revista „Ortodoxia“ din București...» (vol. I / p. 8) ; «Debutează [**Constantin M. Popa**] publicistic în revista „Tribuna“ (1966)...» (vol. I / p. 261) ; «Debutează [**Dumitru Radu Popescu**] în 1954, în revista „Steaua“ din Cluj cu schița „O partidă de șah“...» (vol. I / p. 272) ; «Debutează publicistic [**Ion D. Sîrbu**] în ziarul „Țara“ din Sibiu, cu articolul „Muncitorimea, copilul vitreg al națiunii“ (1940) [...]. Prima sa creație literară –

o povestire inspirată din viața minerilor, intitulată „*Dumineca*” – apare în revista condusă de Lucian Blaga, „*Curțile dorului*” (nr. 2 / 1940)...» (vol. II / p. 252) ; etc. ;

și apoi se relevă tot cu astfel de precizie ca „un secund-alineat indispensabil”, (2-b) *artistic / științific debut editorial* : «Debutează [...], editorial [Constantin M. Popa] cu volumul de eseuri critice „*Replay*” ([București] Ed. Litera, 1980)» (vol. I / p. 261) ; «... „*Fuga*” (1958) [de Dumitru Radu Popescu e un] volum masiv, ce reprezintă debutul editorial și care cuprinde 21 de schițe și povestiri, cele mai multe cu teme și eroi din realitatea imediată...» (vol. I / p. 272) «[Debutează Ion D. Sîrbu] editorial cu nuvela „*Concert*” ([București] Ed. Tineretului, 1955)...» (vol. II / p. 252) ; etc.

În ceea ce privește (2-c) *fundamental-viabila operă beletristică / științifică (volume / opuri, picturi, sculpturi, compoziții muzicale, descoperiri / brevete științifice / artistice, festivaluri, simpozioane, concerte etc.)*, expunerea critic-estetic-valorică se face, mai totdeauna, punându-se accentul – „neprovincial” / „necosmopolit” – pe „opul (sau pe sculpturi, tablouri, compoziții, inovații etc.) de apogeu” : «**Brâncuși** ajunge la Paris când viața artistică se afla într-o efervescentă căutare de înnoire, în perioada lui Picasso și Matisse [...]. **Brâncuși** redescoperă „suprema libertate” [...]. În această primă perioadă pariziană creează trei dintre capodoperele sale : *Rugăciunea* (1907), *Cumintenia pământului* (1908), *Sărutul* (1907 – 1910), respectiv *Sărutul din Montparnasse* (1910)...» (vol. I / p. 59 sq.) / «Criticul V. G. **Paleolog** numea, încă din 1945, într-unul din studiile sale, opera lui **Brâncuși o sculptură a luminii**. Între operele în care este vizibilă această originală tehnică artistică prin care se relevă lumina din lăuntrul operelor, lumina-spirit, se numără : *Păsărea albă*, *Păsărea galbenă*, *Păsărea de aur*, *Oul*, *Peștele*, *Miracolul*, *Leda*, *Măiastra de aur* (și, în general, toate *Păsările*), *Cocoșul*, *Domnișoara Pogany*, *Prințesa X*, *Negresele...*, *Sculptura pentru orbi*, *Columna...* *Păsările* – „simboluri aerodinamice ale civilizației moderne” – cum le definea Peter Neagoe – [...] reflectă efectul luminos cel mai puternic, prin lumină sculpturile sale devenind „ocaziuni ale meditației” precum templele și bisericile.» (vol. I / p. 65 sq.) ; «Cea mai importantă carte a lui Constantin M. **Popa** rămâne „*Ceremonialul sadovenian*” (Scrisul Românesc, 1997), la origine teză de doctorat ce își propune să identifice punctul central al creației sadoveniene, „realitatea ultimă” a acesteia. Criticul avansează teza potrivit căreia ceremonialul (formă și substanță în același timp) reprezintă marca și dimensiunea esențială

a sadovenității. Propunând un punct de vedere original în abordarea unei opere de dimensiunea și varietatea celei sadoveniene, autorul se arată a fi un exeget fără prejudecăți, un analist deschis la nou al fenomenului literar.» (vol. I / p. 263) ; succint, ca la majoritatea numelor de personalități de mare talent, sau de geniu, și la Constantin M. **Popa**, sunt trecute în revistă alte cărți / lucrări de referință națională și universală : «*Replay*» (1980), «*Clasici și contemporani*» (1987), «*Mișcarea literară paradoxistă*» (1992), «*Hermeneutica lui Adrian Marino*» (1993), «*Noaptea lui Vincent*» (1998), «*Adrian Marino. Monografie*» (2001), «*Brațul de la Lepanto*» (2003), «*Mircea Dinescu. Poezia insurgenței*» (2006), «*Adrian Marino. Ideocriticul impenitent*» (2008) etc.;

ori, în aceeași tonalitate validat-evaluativă : «Un studiu similar îl dedică [Nicolae **Balotă**] poetului național, „*Eminescu – poet al inițierii în poezie*” (2000), altul lui „*Urmuz*” (1970) și „*Introducere în opera lui Al. Philippide*” (1974). Scriitorul e prolific, scrie numeroase volume de critică și istorie literară, teorie literară, memorialistică, eseuri care constituie o operă critică și filosofică de mare valoare : „*Labirintul*” (1970, Premiul Consiliului Culturii), „*Despre pasiuni*” (1971), „*De la Ion la Ioanide. Prozatori ai secolului XX*” (1974), „*Jacob Burkhardt, un umanist modern*” (1974), „*Universul prozei*” (1976), „*Arte poetice ale secolului XX*” (1976), „*Etosul creației și imperativele etice ale criticii*” (1979), „*Scriitori maghiari din România*” (1981), „*Mapamond literar*” (1983)» (vol. II / p. 24 sq.) ; etc.

Se acordă „o grăitoare atenție” și la „departamentul” de (3) *premierii naționale / internationale, ordine, titluri, medalii, diplome și alte onoruri acordate antum, sau postum* : «Volumul „*Greul pământului*”, de Valeriu **Anania**] a fost distins cu *Premiul pentru Dramaturgie al Uniunii Scriitorilor din România* pe anul 1982.» (vol. I / p. 11) ; «În 1992, [Sorin **Alexandrescu**] este distins cu *Premiul Uniunii Scriitorilor din România* și [cu] *Premiul Grupului pentru Dialog Social...*» (vol. II / p. 17) ; «După 1999 [Nicolae **Balotă**] revine periodic în țară, ține cursuri de literatură universală comparată la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca și la Universitatea din București, i se acordă titlul de *Doctor Honoris Causa* al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca și [al Universității] „Lucian Blaga” din Sibiu, este distins cu *Premiul Național pentru Literatură al Uniunii Scriitorilor* (1999).» (vol. II / p. 25) ; etc.

În ultima instanță a „textului”, a „lucrării portretistic-istorice”, Florea Firan nu pregetă să

apeleze și la alte (4) **referințe critic-valorice de specialitate** ; la majoritatea aserțiunilor sale critic-valoric-estetice, adaugă „măiestrit“ cel mai bun „citat-martor“ adus / extras din operele celor mai autorizați specialiști în domeniu, dacă-i vorba despre „scriitori galaxiedrici“, despre „artiști excepționali“, despre savanți / enciclopediști („polidimensional“ / „geniali“) de-au inovat / revoluționat arta / știința : «Henri de Varoquier, după ce l-a vizitat pe artist în atelierul său din Impasse Rossin, avea să scrie [despre Constantin **Brâncuși**] : „Nu vom fi, niciodată, îndeajuns de recunoscători față de pământul care ne-a dat totul“, ceea ce l-a determinat probabil pe Jean **Cassou** să exclame : „**Brâncuși** s-a reîntors la natura de unde a venit el, la natura care i-a încredințat toate tainele ei : *legea, numărul, ritul*“ [...]. *Coloana fără de sfârșit*, sinteză a spațiului și timpului [...] este o monumentalizare a simplității [...]. Werner **Hofmann** a numit *Coloana*... „un inel de conjuncție între pământ și spațiul universal“ (vol. I / p. 63 sq.) ; «Cel care a întâmpinat debutul editorial [al lui Constantin M. **Popa**] a fost Laurențiu **Ulici**, în „*România literară*“ (nr. 9 / 1982), într-o formulare clară, riguroasă și exactă pentru a marca un destin : „Criticul intră fără ocolișuri în materia cercetată, evită descrierea și rezumatul, urmărindu-și cu frumoașă încăpățănare ideea sau codul interpretării, cu grijă de exces și aproape în absența orgoliului originalității, ci ridicând bunul simț la rang de călăuză a investigației critice“» (vol. I / p. 262) ; etc.

I. P.-T. : Te-ai descurcat foarte bine, Distinse Receptor de firaniene «Amprente și voci», în ciuda „cincinalelor cultural-științifice“ așternute între multe...! Și pentru că la „închiderea“ bifurcatei noastre cronici dialogate ai pus accentul pe „**referințele critic-valorice de specialitate**“ despre cei „benefic-istoric-amprentați“ în cele trei volume original-firaniene de sub „lupele noastre radiografiatoare“, dar și pentru că, la 4 Brumărel-2023, Florea **Firan** pășește în cel de-al 90-lea ocol al Soarelui – prilej cu care-i adresăm și noi tradiționala urare cogaionic-valahă, „*LA MULȚIANI SĂNĂTOȘI, LUMINOȘI, NOROCOȘI, FERICIȚI ȘI-N LITERAT / ȘTIINȚIFIC ROD, MINUNOȘI, ÎNTRECÂND VEACUL...!*“ –, îți reamintesc faptul că în fiecare op din „sacra triadă“, mai înainte de cele focalizate pe vreo „postfață“ și „bibliografie“, găsești o interesantă corolă de „referințe critice“, din care nu se poate trece cu vederea că tot ceea ce a realizat Nonagenarul Doctor în Științe Filologice, în aproape o jumătate de secol, din 1975 / 1975, începând cu volumele «De la Macedonski la Arghezi» / «Presa

literară craioveană (1838 – 1975)», și ajungând până la «Amprente și voci», din anul 2022, își circumscrie o aurită serie de calificative : «Florea **Firan** ne dăruiește acum o carte bună și neapărat necesară : „*De la Macedonski la Arghezi*“ [...] / care] interesează întreaga literatură română...» / «„*Presa literară craioveană (1838 – 1975)* de Florea **Firan** constituie o amplă și strălucită demonstrație a rolului imens jucat de periodicele apărute în orașele patriei noastre, în ceea ce privește promovarea și îmbogățirea vieții culturale și literare de pe întreg cuprinsul țării ; spiritul critic al profesorului Florea **Firan** se manifestă evident în analiza programului ideologic al fiecăruia dintre periodicele cu atitudine mai fermă în acest sens, a consecvenței cu care îl realizează în cursul evoluției lui, a disputelor și polemicilor pe care le poartă redacția în apărarea lui.» (Ovidiu **Papadima**, vol. I / p. 345) ; «După ce a dat [...], „*De la Macedonski la Arghezi*“, un conspect asupra literaturii provinciei sale, Florea **Firan**, lărgindu-și cadrele investigației, ne oferă noua sa culegere, «*Profiluri și structuri literare*“, o galerie de portrete, din vechime până-n zilele noastre...» (Șerban **Cioculescu**, vol. I / p. 346) ; «Prin apariția masivului tom dedicat seriei noi a revistei „*Ramuri*“, 1964 – 2005, Florea **Firan** își împlinește proiectul monografic într-o veritabilă „carte de învățătură“ către mai tinerii confrăți, cercetători din ce în ce mai rari de arhive...» / «*Benedictina osârdie* a cercetătorului ce își exprimă tendința speculativă în favoarea unor utile instrumente de lucru, ni-l prezintă pe Florea **Firan** dispus să continue o operă de extremă dificultate.» (Constantin M. **Popa**, vol. I / p. 348) ; ș. a. / etc.

Îngăduie-ni-se și nouă a ne alătura acestor nume de înrăzăriți referenți / critici cu o aserțiune dinspre o incontestabil-cercetată realitate valahă potrivit căreia, în această ultimă instanță a textului „de cronică bifurcată de față“ : prof. univ. dr. Florea **Firan** este – la această oră culturală / științifică a Daciei-de-România – una dintre cele mai puternice personalități („amprente“ / „voci“), atât în sincronicul plan, cât și în planul diacronic, ducând la apogeu și extinzând neasemuit *disciplina de „geografie literară“*, dintr-o arie a provinciei Alutuania > Oltenia, într-o atotcuprinzătoare arie planetar-universală a Spațiului Spiritual Valahofon.

La Piramida Extraplata de Tibissiara > Timișoara, miercuri, 26 Prier 2023.

Ion PACHIA-TATOMIRESCU

Imnul de stat al Macedoniei cântă vitejia unui erou român: Pitu Guli, zis și Pitu Vlahul

Pentru că națiunea română este încă împărțită și divizată, neatrăgându-și lângă vatră frații vlahi și aromâni din peninsula balcanică și împrejurimi, nu cunoaște nici istoria minunată a acestor români înstrăinați. Pe lângă faptul că au scris istorie adevărată, au lăsat în urmă nume de eroi și o cultură cu care ne-am putea mândri. Dintre toate aceste nume aproape necunoscute nouă, românilor, putem aminti pe Pitu Guli, unul dintre marii eroi ai românilor (n. 1865 – d. 1903), zis și Pitu Vlahul, cel ce s-a născut într-o familie de aromani din localitatea Crușova, azi în Republica Macedonia (FYROM - fosta Republica Iugoslavă a Macedoniei). Crușova este orașul situat la cea mai mare altitudine din Macedonia (1350 m.) și este de asemenea, unicul oraș din lume unde limba oficială este limba aromână. Pitu Vlahul și-a legat numele de lupta din Balcani pentru independența de jugul otoman, visând la o viață liberă pentru toate popoarele, indiferent de națiune. Pitu Guli sau Pitu Vlahul a condus armata aromânilor în celebra bătălie de la Piatra Ursului la un sacrificiu eroic asemănător cu cel al spartanilor din bătălia de la Termopile. Una dintre cele mai tragice și mai eroice figuri din istoria aromânilor - una dintre cele patru ramuri ale poporului român - este cea a lui Pitu Guli, supranumit Pitu Vlahul. Măreția eroului este cântată și azi în baladele aromânilor din întreaga lume, iar imnul de stat al Macedoniei îl pomenește printre eroii fondatori ai acestui stat balcanic. Pitu Guli și-a pierdut viața în timpul bătăliei de la Piatra Ursului din anul 1903, din timpul răscoalei antiotomane care i-a unit pe românii balcanici, pe macedonenii slavi și pe albanezi, cunoscută în istoriografia internațională drept Răscoala Ilinden. Bătălia de la Piatra Ursului poate fi comparată, prin tragismul ei, cu bătălia de la Termopile, unde regele

spartan Leonidas și-a sacrificat viața, alături de 300 de războinici, pentru a întârzia invazia persană în Elada și pentru a oferi grecilor posibilitatea să își mobilizeze armatele împotriva cuceritorilor. La fel, Pitu Vlahul, unul dintre părinții fondatori al Republicii de la Crușevo, și-a sacrificat viața, alături de un detașament format din 903 aromâni, pentru a întârzia înaintarea armatei otomane și pentru a da posibilitatea aliaților macedoneni și albanezi să își regrupeze forțele. Pitu Guli sau Pitu Vlahul a devenit un erou legendar pentru românii balcanici și pentru macedonenii. Însă, dincolo de legendă, biografia sa cuprinde elementele care conturează figura unui luptător pentru libertate. Cine a fost

în realitate Pitu Guli? Pitu Guli s-a născut în anul 1865, în orașul Crușevo, de pe teritoriul Imperiului Otoman de atunci, azi parte a Republicii Macedonia, într-o familie săracă de aromâni. La vârsta de 17 ani, el a plecat în Bulgaria, ca să își facă un rost. Ajuns la Sofia, tânărul român a decis să se înroleze într-o organizație clandestină, care urmărea eliberarea Balcanilor de dominația otomană. În anul 1885, Pitu Guli s-a întors în Macedonia, însă, pentru activitatea sa revoluționară, în 1887, a fost arestat de autoritățile otomane. Vreme de opt ani, el a fost trimis în Anatolia, iar șapte ani i-a petrecut după gratii, în închisoarea de Trabzon. Eliberat după ispășirea anilor de închisoare, Pitu Guli s-a întors în Crușevo, unde a devenit membru în conducerea unei organizații care lupta pentru independența Macedoniei față de Imperiul Otoman. Revoluționarii macedoneni l-au însărcinat pe Pitu Guli să facă rost de arme pentru lupta antiotomană. Pentru că avea vechi prieteni la Sofia, Pitu Guli a pus la punct o rețea prin intermediul căreia păstorii vlahi aduceau prin contrabandă arme din Bulgaria. În timp ce păzea un transport de arme, la frontiera dintre Bulgaria și Imperiul Otoman, Pitu Guli a fost rănit într-un schimb de focuri dintre grănicerii turci și rebelii aromâni. Transportat la Crușevo, el s-a refăcut rapid. În anul 1903, Pitu Guli a condus un detașament de revoluționari români, macedoneni și albanezi care au eliberat orașul său natal, Crușevo, iar la 3 august 1903, aceștia au proclamat Republica de la Crușevo, care, în concepția părinților săi fondatori, ar fi trebuit să devină parte a unei viitoare Federații Balcanice. Republica era condusă de un Consiliu format din 60 de membri. 20 dintre ei erau români, 20 erau macedoneni, iar 20 erau creștini albanezi. Consiliul trebuia să îndeplinească rolul unui Parlament al Republicii de la Crușevo. Membrii Consiliului au ales un Guvern Provizoriu, compus din șase membri, câte doi din fiecare comunitate. Pitu Guli îndeplinea rolul unui adevărat șef al armatei revoluționare. Președintele Republicii a fost ales macedoneanul Nikola Karev, iar premier a devenit aromânul Dinu Vangel. Conducătorii Republicii de la Crușevo au făcut un apel și la musulmanii din Balcani să se alăture revoluției, pentru a scăpa de tirania sultanului. Însă, la doar 10 zile de la proclamarea Republicii de la Crușevo, orașul a fost atacat de o puternică armată otomană, pornită în ofensivă din Bitolia, un important oraș locuit de aromânii din sudul Macedoniei de azi. Pitu Guli a decis să formeze un detașament de sacrificiu,

compus din războinicii aromâni din Crușevo, care să întârzie înaintarea armatei otomane, pentru a da timp autorităților revoluționare să se refugieze spre nord și să organizeze rezistența antiotomană. Ceata lui Pitu Guli a ocupat o poziție strategică în zona muntoasă Piatra Ursului. Aromânii au reușit să reziste o zi întreagă în fața unei forțe otomane copleșitoare. Pitu Guli și membrii cetei sale și-au pierdut viața în confruntarea cu otomanii, iar forțele macedonenilor și albanezilor au reușit să se salveze. Însă sacrificiul lui Pitu Guli și al cetei sale a fost în van. Revolta creștinilor, cunoscută și sub numele Ilinden, a fost înăbușită de otomani. Orașul Crușevo a fost cucerit de armata sultanului. Potrivit istoricului Georgi Khazdiev, otomanii au organizat represalii sălbatice. Astfel 201 sate au fost distruse. 12.400 de case au fost arse până la temelii. 4.694 de oameni, suspectați că ar fi luat parte la mișcarea revoluționară, au fost uciși. Represaliile au determinat un adevărat exod. Aproximativ 30.000 de oameni au fost nevoiți să se refugieze în Bulgaria. Aceste represalii au devenit subiectul unor reportaje cutremurătoare publicate în presa europeană a timpului, iar indignarea opiniei publice i-a determinat pe împărații Francis Iosif al Austro-Ungariei și Nicolae al II-lea al Rusiei să adreseze note ultimative Imperiului Otoman, iar aceste acte au determinat autoritățile din Constantinople să ordoneze încetarea masacrelor și să acorde unele compensații financiare victimelor. Însă moștenirea simbolică a Republicii de la Crușevo este una deosebit de importantă. Republica din 1903 este considerată drept precursorul statului macedonean de azi. Pitu Guli este, de asemenea, considerat drept unul dintre cei mai importanți eroi ai românilor balcanici însă este aproape necunoscut în România, în condițiile în care istoriografia oficială este concentrată asupra evenimentelor și personalităților românești de la nord de Dunăre și ignoră în mare măsură istoria celorlalte ramuri ale poporului român, aromânii, meglenoromânii și istroromânii.

Statul macedonean a ridicat în onoarea și pentru amintirea eroului Pitu Guli o măreață statuie ecvestră din bronz. Faptele sale de vitejie au fost evocate în filme istorice și sunt cântate și astăzi în tradiția oral-folclorică a poporului. Dar cum sună Imnul de stat al Macedoniei, cel care spune povestea românului omagiat?

Cruşova – Macedonia. Acesta este oraşul situat la cea mai mare altitudine din Macedonia – 1350 m. Cruşova este unicul oraş din lume unde limba oficială este limba aromână.

Celebrul cântăreţ macedonean Pero Tsatsa, din Skopje şi tinerii din ansamblul folcloric „Armănamea” din oraşul conştănţean Ovidiu la „Seara makidunească” din Dudeştii Noi de lângă Sănandrei, cântând „Părinteasca dimândare” (îmnel aromânilor) şi „Cânticlu al Pitu Guli”

Coat of arms of Kruševo Municipality, Macedonia. Pe stemă apare şi un tun din lemn de cireş sălbatic cu care au luptat revoluţionarii

Statuia ecvestră de bronz a lui Pitu Guli din Macedonia

Astăzi peste Macedonia

Astăzi peste Macedonia se naște
 Un soare nou libertății!
 Macedonenii se luptă
 Pentru justiția sa!
 Macedonenii se luptă
 Pentru justiția sa!
 Acum din nou steagul este dus
 Al Republicii Krușuveane!
 Goțe Delcev, Pitu Guli,
 Dame Gruev, Sandanschi!
 Goțe Delcev, Pitu Guli,
 Dame Gruev, Sandanschi!
 Munții macedoneni cântă tare
 Niște piese noi, niște vești noi!
 Macedonia liberă,
 Trăiește liber!
 Macedonia liberă,
 Trăiește liber!

Nici poporul din care s-a ridicat eroul Pitu Guli
 nu a rămas în urmă și a compus un „*Cântec al lui
 Pitu Guli*”. Versurile cântecului, în dialectul aromân,
 spun așa:

Cânticlu al Pitu Guli

Tu'atsel 900 sh`3
 U'alasâ înveasta cu fumeili
 Di shi`adună mari cetâ
 Fatsi polim ti`ună ietâ..

Prerefren :

Gionji armânji tsi s'alumtarâ
 Brats` di brats` tuts` sprigiurarâ
 Pân` di un gugosh tsi`avemu
 Hrshuva noi nu`u videmu..

Refren :

Libertati i ca moarti
 Pitu Guli, celnic frati,
 Sh`deadi bana tu irnjii
 Ti`msheata Makidonii..

Multi njii di aschirladz`
 Cu gâgoashi ancârcats`
 Cu irushi anchisirâ
 La chiatra di ursâ dânsirâ..

Prerefren:

Gionji armânji tsi s'alumtarâ
 Brats` di brats` tuts` sprigiurarâ
 Pân` di un gugosh tsi`avemu
 Hrshuva noi nu`u videmu..

Refren:

Libertati i ca moarti
 Pitu Guli, celnic frati,
 Sh`deadi bana tu irnjii
 Ti`msheata Makidonii..

Ochi`n tr`ochi cu`atsel iehtru
 Libertati ardi`n chieptu
 Multu sândzâ ei virsarâ
 Vâsâlii mari adrarâ..

Prerefren:

Gionji armânji tsi s'alumtarâ
 Brats` di brats` tuts` sprigiurarâ
 Pân` di un gugosh tsi`avemu
 Hrshuva noi nu`u videmu..

Refren:

Libertati i ca moarti
 Pitu Guli, celnic frati,
 Sh`deadi bana tu irnjii
 Ti`msheata Makidonii..

Urmași ai *Geților de Aur primordialii*, vlahii, aromânii, meglenoromânii, istroromânii, sunt încă „la datorie” pe înălțimile munților din toată Europa. Și dacii erau legați de munți ca și ei, pentru că muntele era al zeilor, dar și al oamenilor care îndrăzneau să aspire la viața zeiască și la nemurire. În caz de potop planetar muntele este cel ce oferă loc de retragere și salvare, iar turmele de animale ofereau sursa de hrană necesară. Ca niște misionari ai unei doctrine secrete, ei duc mai departe tradiția și meșteșugurile, știind că fără de acestea toate neamul omenesc poate dispărea destul de repede. În epoca virtuală a calculatorului electronic, al mașinilor de mare viteză, al alimentației complexe, al stresului și a depresiilor, aromânul oferă la contrapartidă viața montană și traiul simplu și sănătos. Și de aceea, să știți că... *Armânlu nu cheari!* (Aromânul nu piere!) Respect!

Conf. univ. dr. George V GRIGORE

Institutul Român de la Sofia (1895-1948)

Partea I

În 1894 se înființează de către supușii români din Bulgaria, Societatea Română de Binefacere "Unirea". Aceasta avea drept scop ajutorarea românilor fără venituri din Bulgaria, îngrijirea bolnavilor, etc.

În anul 1895, prin nota nr. 214, membrii asociației solicită ministrului român I.N. Papiniu sprijinul pentru trimiterea din țară a unor profesori în vederea deschiderii unei școli primare românești.

„ad. N°.214/95

Copie

Domnule Ministru,

Subsemnații locuitori români din Sofia, dorim a instrui pe copii și fetele noastre în limba maternă, avem mare și vă rugăm a interveni la locurile competente să ni se trimită un profesor și o profesoară, pentru că existența noastră e amenințată prin școala bulgărească. Numărul elevilor și elevelor care sunt gata a frecventa școala e de 93, din care: 52 băieți și 41 de fete. Dupe un an acest număr credem, că se va îndoi poate și întrei, pentru că populațiunea românească e destul de mare în Sofia. În vederea deschiderii unei școli primare am format și un buget de 2000 fr. Pentru instalarea și întreținerea școalei, urmând această sumă, timp de trei ani consecutivi.

Credem că suma de 2000 fr nu va fi suficientă de aceea, vă rugăm Domnule Ministru, a face ca sa se acorde și o mică subvenție ca școala nu lase nimic de dorit. Având ferma speranță că cererea noastră va fi ascultată și că nu veți lăsa să se bulgarizeze familiile noastre, vă rugăm Domnule Ministru a primi asigurarea prea distinselor noastre considerațiuni ce vă păstrăm.

Ai dumneavoastră supuși devotați!

Au semnat: G. Trifon, Frații Guilamila, S.D. Paligaru, Gheorghe D. Papagoga, Fr. Nitta, A.G.Trifon, D. Melle, Colciulu S.Cussca, Mihail N.Ionescu, Rota N. Hrisicu, Gheorghe N. Ghionda,

Frații T. Ion, Jorgu S.Mărculescu, Cota Pandu, G.S.Cosmescu, I. Ghirconi. Fratele G.Mentu, Fratelli, N. Dimeceoff, Gheorghe Banda, Nicola Hrietof, Costa Bostan, Nicola Papagheorghe, D. R. Rosca, Nicola d. Caragea, Gheorghe Nicola Mitu, Ghianeii Luban, N. Trifon, Diminciu Pitea, Costea St. Belu, Nicola Coti Mischia, Zaharia Toscu Belu, Atunasi Ragmu, Gheorghe Steriu, Nicola Casto, Nicola Gheorghe, Dimitrie Mihal, Coțu Muncitan, Stefu Theodor Costea, Steriu Ghiuvacu Mihal Ghiuvacu, Fira Ohiridian, Mihail Gheorgiu, Tașcu Kirațu, Machi M. Riza, Nicola Mikailov.

Excelenței Sale

Domnului I.N.Papiniu, Ministru Plenipotențiar, agent diplomatic și Consul General al României la Sofia”¹.

La 27 februarie același an, ministrul nostru la Sofia înștiințează M.A.S. despre solicitarea comunității românești, propunând înființarea școlii și sprijinul guvernului pentru fondarea și funcționarea acesteia ca “școală particulară a coloniei”.

„Sofia, 23 Februarie

Nr.214

3 Anece

Ministerul Afacerilor Străine,

Secretariatul General

27 Feb. 1895

Nr.3991

Confidențial

Domnule Ministru,

Pe lângă câteva familii de români din România, în (jo...), trăesc peste trei sute familii de români macedoneni. Toți se ocupă cu comerțul și cu

¹ Arhiva M.A.E, fond Problema 15, vol. 42, f 3-4.

deferite meșteșuguri. Mai mulți sunt oameni cu avere și proprietari de case, majoritatea sunt însă mici comercianți, impiegați comerciali și meseriași.

Dintre acești români sunt unii care fac cauză comună cu bulgarii și au dobândit cetățenia bulgară și restul, vreo 50 de familii rămânând supuși români sau otomani; cere a citi-vă alții prin felurite mijloace și din deosebite împrejurări sunt supuși greci.

Acești din urmă au contribuit și au zidit de curând aici, sub îndemnul Agentului Diplomatic al Greciei, o mică biserică care va fi sfințită la Paște și în care serviciul divin se va oficia în limba greacă.

De câțva timp românii care simțesc românește, după (...) meu cugetul la o mai mare solidaritate între dînșii au avut dese confruntări între ei și de aci a rezultat întocmirea după eczeplul coloniilor italo-germană și austro-ungară a unei societăți mutuale de binefacere ale căruia statut (...) fost comunicate guvernului bulgar pentru regulă și (...) care am onoare a alătura un eczepluar. După pele... convingerilor lor, supuși (...) românii macedoneni însuflețiți de spiritul de conservare al neamului s-au gândit să înființeze aici o școală primară românească spre a evita astfel ca copii lor să uite limba lor maternă și (...) precum cu (...), sentimentele lor naționale. În acest scop dînșii au adunat pe subscripțiuni o sumă de 2000 cu care să se plătească chiria școlii, mobilier și întreținerea ei.

Prin petiția alăturată în care dînșii m-au rugat a (...) pe lângă guvernul Regal să li se trimeată un profesor și o profesoară pentru această școală al cărui număr de elevi la început ar putea fi de 93, adică 52 băieți și 41 fete.

Interesul nostru de a se deschide această școală a coloniei române de aici, este destul de însemnat. Mai întâi, după eczeplul italienilor și germanilor mai puțin numeroși aici, școala aceasta va fi un puternic motiv ca tinerimea română să nu fie cu totul absorbită în masa populației bulgare. Al doilea, societatea română de binefacere și școala vor servi de acestea pentru foarte numeroșii români macedoneni ce locuiesc în districtele învecinate cu Sofia și în restul Bulgariei, care deja au primit cu mare însuflețire inițiativa în acest sens ce s-a luat de conaționali lor de aici.

Românii de aici au conservat relațiunile cu locurile lor de origină din Turcia, unde au proprietăți, rude și prieteni și eczeplul lor va servi drept încurajare pentru ca și aceștia să nu se lase a fi desnaționalizați de compatrioții lor de altă origină, care mereu în descurajează prin ardoarea propagandei lor.

În fine, românii de aici, la timp pot servi cauza româno-macedoneană care riscă mult din pricipa propagandei bulgare în Nordul macedoniei, care caută fățiș a-i neglija și chiar a-i trece drept bulgari când e vorba de revendicări de drepturi naționale.

Cu un cuvând, încurajând acese lucrări ale românilor de aici se va contribui la stabilirea unei mai strânse solidarități naționale române între diferiți membri care până astăzi se țin la o parte de orice unire, inițiativele de progresul ce fac compatrioții lor creștini de acest neam și în special bulgarii care în toate lucrările le prezintă patria românilor de sud ca acceptată aproape ecclusiv de Bulgari.

În fine, dacă cu timpul școala aceasta ia o mai mare desvoltare, ea poate servi ca și școalacolonei germane de exemplu, nu numai copiilor români, dar și tinerilor bulgari care ar dori să cunoască limba română în chip metodic. Sunt aici în adevăr, mulți bulgari căsătoriți cu românce din țară, sunt asemenea bulgarii născuți la noi care în urma eliberării Bulgariei s-au stabilit aici ca funcționari sau negustori. Toți aceștia simpatizează cu noi și în un chip sau altul sunt doritori ca copii lor să cunoască limba română. Dacă profesorii și profesoarele ce le-am avea aici ar reuși să inspire stima prin știință, metoda și purtarea lor s-ar atrage în școala română, mulți dintre copii acestor familii. De altminterlea, cred că e necesar pe lângă ajutorul ce trebuie dat românilor de a se instrui în limba lor, să afirmăm în (...) tuturor aici trebuința noastră către progres și să întrebuițăm și printre noile generațiuni bulgare cunoștința românilor și simpatia pentru România, așa de pronunțată la bulgari în vârstă de astăzi.

Este bine înțeles că dacă guvernarea Bulgară consimte a lua parte la formarea acestei școli românești, ea trebuie prezentată ca școală particulară a coloniei supușilor români de ai căreia copii o fi în majoritate frecventată. Acest caracter e necesar să-i fie păstrat spre a evita învinuirile de prozelitism (...) răuvoitorii vor căuta să-i adreseze și în acest scop de a-i păstra avantajele de care se folosesc școlile coloniilor streine de aici.

Primiți vă rog, Domnule Ministru asigurarea profundului meu respect².

Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, prin nota din 29 martie 1895, hotărăște deschiderea școlii:

2 Arhiva M.A.E, ibidem, f. 2-8.

„București,
Ministerul afacerilor Streine
Secretariatul General
29 Mar. 1895
Nr.6215

Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Direcțiunea Învățământului Secundar și Superior
Biroul d
Seria B. No 1892 * 29.Mar.95

Domnule Ministru,

Vedînd raportul Agenției diplomatice de la Sofia sub Nr.214 și petițiunea locuitorilor români din acel oraș, care ni s-au trimis în copie pe lângă adresa D-Vostre No 3991, din 4 Martie a.c., subscrisul are onoare a vi face cunoscut că primim să facem o școală cu institutor și institutoare la Sofia cu începere de la 1 Septembrie 1895.

Ve rog dar, Domnule Ministru, să binevoiți a dispune să fie întrebat Dl I. N. Papiniu, agentul diplomatic din Sofia, dacă ar accepta Dsa ca institutor la acea școală pe Dl Lazarescu-Lecanta, fostul director al gimnaziului românesc din Ianina (Epir), pe care ar fi bine să-l facem să iese din București, precum și dacă trebuie să plătim și chirie pentru casa unde va fi instalată școala, și anume cât trebuie să dăm pe an.

Tot de o dată vi mai rugăm să bine-voiți a dispune să fie întrebat Dl papiniu și asupra quantumului de salariu ce trebuie sa-l acordăm Dlui Lăzărescu-Lecanta și institutoarei ce vom numi, Ministerul fiind încredințat că 200 lei lunar la fie-care ar fi de ajuns.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru cu această ocasiune, expresiunea sentimentelor de deosebită considerațiune.

Ministru (semnatură)

Director (semnatură)³,

aceasta funcționând sub jurisdicția agenției diplomatice la Sofia:

„București
Primit 5 Octombrie 1895

Minsiterul Afacerilor Straine
Secretariatul General
6 Oct. 95
Nr. 18079

Ministerul Cultelor și
Instrucțiunei Publice

Direcțiunea Invețământului Secundar și Superior
Seria B. No 7178 * 4 oct. 95

Domnule Ministru,

Dorind ca școala primară ce deschidem acum în Sofia (Bulgaria) pentru trebuințele culturale ale coloniei române din acel oraș să fie declarată ca școală a statului român, pusă sub jurisdicția agenției diplomatice din sofia, subscrisul are onoare a vă ruga să bine-voiți a interveni Dv pe lângă guvernul bulgar pentru obținerea cuvenitei autorisațiuni.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Ministru (semnătura)

Director (semnătura)

Dsale

Domnului Minsitru al Afacerilor Străine⁴.

Inaugurarea școlii a avut loc în luna noiembrie 1895, în primul an studiind 36 de băieți și 41 de fete:

„Discurs pronunțat la inaugurarea scoalei române din Sofia de Domnul I.N. Pahiniu, Agentul Diplomatic al României

Înalt Prea Sfințite,
Doamnelor și domnilor,

O idee care de mult timp strebătuse mintea românilor așezați aci, departe de locul lor de naștere; - o dorință care neîncetat aprindea inimile celor ce țin la neamul și limba lor s-a întrupat astăzi, Școala coloniei române din Sofia s-a înființat!

Ca buni români care punem mai presus de foloasele trecătoare păstrarea și cultivarea limbei, suntem veseli că dorința noastră a tuturor s-a îndeplinit. Numai prin învățătura în limba noastră

3 Arhiva M.A.E, ibidem, f. 3-8.

4 Arhiva M.A.E, ibidem, f. 25.

putem în timpul în care trăim și în locuri depărtate, să ne menținem neatinsă ființa noastră morală, legătura ce ne unește ca oameni și ca popor. Numai prin învățătura metodică putem arăta copiilor noștri frumusețea limbii ce ne-a lăsat părinții și să-i facem să iubească acest graiu care ne deosebește de alte națiuni, graiul fără de care urmașii noștri vor rămâne străini de sentimentele și de istoria poporului nostru.

Toate popoarele inteligente au înțeles că pentru păstrarea ființei lor morale, pentru întărirea solidarității între membrii lor și pentru dobândirea cunoștințelor omului și vieții, cel mai sigur, cel mai înlesnicios mijloc este învățătura în limba lor.

Cultivîndu ne doar limba ne păstrăm personalitatea, strângem legăturile dintre fii aceluiași popor și tot o dată, pentru această întințăm cel mai bun instrument pentru luminarea minții în toate lucrurile vieții noastre.

Probe despre aceste adevăruri le avem în vechime și astăzi la opțiunea grecească care, cu toate înviingerile ce a suferit de la altele mai puternice, păstrând și cultivând limba, a scăpat de peire. – Alt exemplu avem chiar aci în Bulgaria unde o națiune mai tânără ca grecii, a reușit prin stăruință în limba ei și prin iubirea de neam să învieze după cinci secole de cea mai grea apărare.

La rîndul lor românii, urmașii în Răsăritul Europei ai marelui profesor Coman, s-au păstrat numai prin apărarea cu tărie a limbii și a obiceiurilor lor.

Poporul care nu îngrijește de aceste bunuri prețioase se destramă și peirea lui nu este departe.

Conduc de aceste idei și cunoscund răspunderea lui față de națiune, Guvernul României a luat act de dorința coloniei române din Sofia căreia i-a dat tot sprijinul spre a se înființa școala ce inaugurăm astăzi. El este bucuros că în acest mod se vor menține și se vor întări legăturile dintre fii aceluiași popor și speră că entuziasmul bunilor români și stăruința profesorilor vor desvolta și mai mult această instituțiune. Bunele dispozițiuni ce constatăm și la unii și la alții, ne face să credem că lucrarea noastră nu va fi pierdută.

Mulțumesc dar tuturor membrilor coloniei române care cu zel și cu iubire de neam nu au încetat și nu încetează de a da sprijinul lor școlii românești pe care, în numele Guvernului român o declar deschisă.

Sunt fericit dl-or că am avut onoarea ca reprezentant al României să lucrez împreună cu Dvoastră la întemeierea acestei binefăcătoare instituțiuni.

Trăiască Majestatea Lor Regele și Regina

Trăiască România!

Trăiască Școala românească!⁵.

În perioada 1916-1918 școala a fost închisă, reînființându-se în anul 1922 cu o secție primară; începînd cu anul 1924 se înființează prima clasă de liceu din cadrul Institutului cu

ajutorul Pr. Stelian Iliescu, al învățătorului Petre Iufu și al preotului paroh al Bisericii din Sofia, I. Runcu:

„Biserica statului Roman – Sofia

Nr.60 din 3 Septembrie 1947

către

Presidintia Consiliului de Ministri

Memoriu

pentru dl secretar general Stupineanu

Obiectul memoriului

Se solicită menținerea în bugetul statului a Institutului român din Sofia (liceu complet, lectorat de limba română pe lângă universitatea din Sofia și școală primară).

Scurt istoric

Înființată acu 60 ani cu o secție primară și mai târziu cu o secție de 3 clase comerciale-profesionale, școala română din Sofia dispărea în timpul și după războiul din 1914 – 1918.

Reînființată în 1922 cu o secție primară, pășeste la desvoltare prin fondarea în 1924 de către Pr. Stelian Iliescu, decedatul învățător Petre Iufu și semnatul acestor rînduri a actualului Institut român, înființându-se prima clasă de liceu.

În 1937 Institutul include: un liceu complet, o școală primară, iar ceva mai târziu și un lectorat de limba română pe lângă universitatea din Sofia, deținut de dl prof. dr.Constantin Velichi.

Deservind până în 1932 – aproape exclusiv – numai interesele culturale ale românilor macedoneni, Institutul român atrage după această dată pe lângă aceștia și masa compactă a românilor din regiunea Vidinului, devenind astfel punctul de sprijin cultural românesc al unui număr de peste 200.000 români din Bulgaria.

Numărul elevilor a crescut până la 120, cu toate măsurile drastice luate de fostele guverne bulgare contra părinților acestor și împotriva faptului că aceleași guverne nu acordau dreptul de publicitate (echivalarea cu școlile bulgare) Institutului nostru.

5 Arhiva M.A.E, ibidem, f. 37-38.

În Iulie 1947, în cadrul vizitei în Bulgaria a Domnului Prim Ministru dr. Petru Groza și a domnului Ștefan Voitec, ministrul educației naționale, se perfectează acordul cultural româno-bulgar, Institutul capătă mult dorita recunoaștere și astfel se pune capăt unei anormale stări de lucruri între două popoare vecine menite să fie pe veci prietene.

Recunoașterea Institutului român, echivalează cu o considerabilă sporire a numărului elevilor cursurilor liceale și primare.

Urmările închiderii Institutului

- Se face ceeace n-au putut isbui – în peste 20 ani – toate fostele guverne bulgare: se închid porțile culturei românești pentru peste 200.000 români din Bulgaria.

- Se rupe puntea de legătură ce ar forma-o între noi și Bulgaria seriile de elevi adăpați la cultura românească, dar cari vor continua să trăiască și să activeze în Bulgaria.

- Se pun într-o dificilă situație toți elevii români ai Institutului, până la aflarea unui refugiu în școlile bulgare.

- O târzie redeschidere a Institutului (în momente financiare mai bune) ar echivala cu pierderea a mulți ani și a multor mijloace financiare, până la recăpătarea încrederii românilor din Bulgaria în vizibilitatea Institutului român, mai ales că închiderea acestuia coincide cu febrila activitate a statului bulgar pentru clădirea și deschiderea „cetății culturale bulgare” din București afectată desvoltării culturale a minoritarilor bulgari din România.

- S-ar da un neașteptat argument contra intereselor noastre, resturilor șovine bulgare, cari chiar în anul 1945, încă mai afirmă că în Bulgaria nu există decât 7.000 (șapte mii) români, dar că și aceștia nu sunt decât bulgari refugiați în România de urgia turcească de unde, după ce au învățat limba română, au revenit în Bulgaria, fugind de groaza ciocoilor noștri.

Prezenta afirmație se află în manualul de geografie tipărit și aprobat în 1945, pentru uzul cursului liceal superior (cl. VII).

Propuneri.

Fără a mai insista asupra interesului politic-cultural pe care-l prezintă Institutul nostru și având în vedere extremele eforturi pe cari Țara le face pentru redresarea sa economico-financiară, î-mi permit a propune menținerea în buget a Institutului român din Sofia în următoarele condițiuni acceptate telegrafic de directorul Institutului dl. Prof. Gavril Barbu, dl

Vasile Hristu, secretarul șef al Institutului, dl Vasile Negrea, directorul școlii primare, d-nii profesori ai Institutului, dl. Constantin Velichi, lector de limba română și dl Pericle Foti, președintele coloniei române din Sofia: SĂ SE REDUCĂ SALARIILE LA NIVELUL PROFESORILOR BULGARI DIN SOFIA CU O MAJORARE CE O VA FIXA MINISTERUL, MAI ALES PENTRU CEI CE NU SUNT LOCALNICI.

Ținând cont de faptul că media salariilor acordate până acum personalului didactic și de serviciu (administrativ) era de circa 50-60 mii leva lunar, iar salariul mediu al profesorilor bulgari din Sofia este de circa 20.000 leva lunar, adăugând și majorarea cerută de situația excepțională mai ales a personalului provenit din Țară, s-ar ajunge totuși la o economie de peste 50% la capitolul „personal”.

Acceptarea propunerii membrilor Institutului român din Sofia unită efortului pecuniar al Țării, ar salva viața culturală a celor peste 200.000 români din Bulgaria.

N O T A.

1. Cifrele mi-au fost transmise telefonic de dl director al Institutului

2. Deși nu sunt membru al acestui Institut, ci numai unul dintre fondatori, vorbesc în numele său:

- în baza autorizației telefonice și telegrafice a dlui director și a corpului profesoral;

- în virtutea celor aproape 25 ani de conducere a Bisericii române din Sofia, timp în care am avut posibilitatea să cunosc nevoile și aspirațiile culturale ale românilor din Bulgaria.

3. Pentru fixarea amănuntelor în legătură cu menținerea în buget a Institutului, rog a ordona prezentarea la București a dlui director Gavril Barbu.

Vă rog să primiți, Domnule Secretar general, asigurarea distinsei mele stime.

Superior al Bisericii Române din Sofia

Preot-parhoh

I. Runcu (semnătura)

(Biserica Statului Român Sfânta Treime – Sofia – (Stampila))⁶.

După aproximativ un deceniu de activitate diplomatică în țară și după cei doi ani în care a activat la Tirana, Vasile Stoica a acumulat foarte multă experiență cu privire la desfășurarea eficientă a acțiunilor diplomatice în spațiul balcanic. Vasile

6 Arhiva M.A.E, Bulgaria 3, Dosar 217/1948, nepaginat.

Stoica se dovedise, în egală măsură, nu numai un bun cunoscător al situației românilor de la sud de Dunăre și un remarcabil și eficient luptător pentru drepturile lor, dar extrem de competent, pe baza propriei experiențe, dar a numeroase lecturi, un adevărat expert în ceea ce privește relațiile internaționale ale României, respectiv acelea ale acestei părți sud-estice a continentului european. El a dovedit o implicare amplă și chiar și o ambiție deosebită în atingerea obiectivelor de politică externă ale României, încadrându-se în fapt în școala diplomatică creată de Nicolae Titulescu, între reprezentanții acesteia situându-se, de altfel, atunci, ca și mai târziu, pe un loc de frunte.

Odată cu instaurarea regimului lui Carol al II-lea, în timpul guvernării țărăniste, când Alexandru Vaida-Voevod era ad-interim titular la Ministerul Afacerilor Străine, înainte de a-i preda portofoliul lui Nicolae Titulescu, foarte probabil cu implicarea directă, nemijlocită, a lui Iuliu Maniu, atunci președinte al Consiliului de Miniștri și care-l cunoștea pe Vasile Stoica încă din perioada studiilor sale universitare de la Budapesta, s-a luat hotărârea ca acesta să fie trimis în fruntea misiunii diplomatice a României la Sofia, acolo unde avea să rămână aproximativ 4 ani, în calitate de trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al regatului României. Oficial, misiunea sa a debutat în data de 9 iulie 1932, când a prezentat scrisorile sale de acreditare în cursul unei audiențe speciale la regele Boris al III-lea. În ziua următoare oferea superiorului său direct, ministrul ad-interim al afacerilor externe Alexandru Vaida-Voevod, detalii despre modul în care a fost primit de monarhul bulgar la reședința acestuia și despre discuțiile avute cu acel prilej cu diverse personalități politice din capitala bulgară⁷.

Ministrul român a fost condus de un escadron de cavalerie, de la sediul legației până la palat, în trăsură *à la Daumont* Vasile Stoica avându-l alături pe consilierul de cabinet al regelui, Pavel Gruev. Într-o altă trăsură a Curții Regale au fost conduși spre palat, de aghiotantul regal maiorul Dimitrov, Nicolae Solacolu, prim-secretar al Legației României din capitala bulgară, și Ion Popescu, atașat militar al țării noastre la Sofia⁸.

După ce, la ora 17.00, așa cum era planificat, i-a prezentat monarhului scrisorile de acreditare, Vasile

Stoica a ținut o alocuțiune și apoi s-a întreținut cu regele Boris al III-lea. Amândoi și-au exprimat dorința de menținere a păcii și colaborării în această zonă, iar regele i-a spus ministrului român că putea să i se adreseze ori de câte ori întâmpina greutăți în desfășurarea activității sale diplomatice din Bulgaria.

Regele Boris al III-lea a avut și cuvinte de apreciere atât față de fostul ministru al României la Sofia, de până în anul 1931, Grigore Bilciurescu, cât și față de prim-secretarul de legație Nicolae Solacolu, care condusese reprezentanța diplomatică a României timp de 14 luni, de la sfârșitul misiunii lui Bilciurescu și până la sosirea lui Vasile Stoica la post. Cuvinte de apreciere a mai exprimat Boris al III-lea și față de atașatul militar maiorul Ion Popescu. Monarhul bulgar s-a întreținut cu Solacolu și Popescu timp de 10 minute. Delegația condusă de Vasile Stoica s-a întors, cu același ceremonial, la sediul Legației Regale a României, la ora 18.00⁹.

În anul 1933 demarează lucrările la noua construcție a Institutului Român, acestea terminându-se la 2 octombrie același an urmând să cuprindă: școală primară și gimnaziu; cursuri de limba română pentru bulgari; conferințe științifice:

*„Ministerul Regal al Afacerilor Străine
Direcțiunea
Cabinetului și a Cifrului*

*Înregistrată la No.66413
Din 18 Decembrie 1935*

Telegramă descifrată

*De la Legațiunea din Sofia Telefonat, Nr.4038, data
18 Dec. 1933, ora 19*

*Externe
București*

Precum excelența Voastră știe, cu sfortări de zi și de noapte, am izbutit, fără a greva bugetul Statului să ridic în Sofia actualul Institut român, care prin construcțiunile sale cu patru etaje și prin sălile sale este o mândrie a României în capitala bulgară. Institutul urmează să cuprindă:

- 1) școala noastră primară și gimnaziul nostru;*
- 2) Cursuri de limba română pentru Bulgari;*
- 3) Conferințe științifice în special privitoare la civilizațiunea noastră făcute de pforesori universitari Români pentru publicul bulgar.*

9 Ibidem, f. 22-26.

⁷ Raportul 1.815 din 10 iulie 1932, Arhiva M.A.E., *Problema 71/Bulgaria*, vol. 14, p. 36-38. Parțial relatarea evenimentelor este păstrată și în A.N.I.C., *fond Vasile Stoica*.

⁸ A.N.I.C., *fond Vasile Stoica*, dosar nr. I/50, f. 22.

În acelaș timp urma ca în două săli să întemeiez o bibliotecă istorică și filologică română și ca un profesor al nostru să fie instalat lector de limba română la universitatea bulgară din Sofia.

Școlile funcționează și sunt dela 1 octombrie instalate în construcțiunile noi moderne, deși instalațiunile acestora nu sunt încă terminate.

Am adus la gimnaziu cu jertfe materiale chiar la copii din jurul Vidinului prin ceea ce se va începe (...) nouă în viața aceluia ținut.

Suntem pe cale acum a începe cursurile de limba română pentru Bulgari, iar după sărbători conferințele științifice la cari, în urma rugăminții mele, sunt gata a-și da concursul mai mulți profesori ai universităților noastre.

Pentru activitatea aceasta largă am cerut Ministerului Instrucțiunei numirea unor profesori culti, harnici și entuziaști. Am cerut deasemenea ca unii profesori mediocri și necorespunzători, cari funcționează aci, să nu mai fie numiți în școalele acestea.

Cererea mi-a fost ascultată numai parțial. Acum însă mă găsesc în fața unei deciziuni a Ministerului Instrucțiunei Publice păgubitoare pentru Instituțiunea și pentru prestigiul nostru aci și jignitoare pentru mine.

Ministerul, la propunerea mea, făcută în urma recomandățiunilor cercurilor universitare de aci, a numit în 2 noembrie, la catedra de limba bulgară pe Domnișoara Stelian Hagi Petoof, licențiată distinsă a Universității din Sofia, de origină bulgară dar vorbind perfect limba română, din care traduce opere literare.

În 18 decembrie însă, Ministerul Instrucțiunei Publice numește în locul Domnișoarei Petrof pe Vangel Ionescu, absolvent al Academiei Comerciale, element submediocru și îndoelnic pe care rugasem să nu-l mai numească aci, destituind astfel într-un mod neuzitat și jignitor o profesoară eminentă, cunoscută ca atare în cercurile intelectuale din Sofia și iubită de elevi și colegi deopotrivă. Cum pe Domnișoara Petrof am propus-o eu pentru catedra de limba bulgară, iar pe de altă parte dânsa își susține cu munca sa părinții în special pe tatăl paralizat, am obligațiunea orală de a nu o lăsa pe drumuri acum iarna mijlocul anului școlar și de aceea, dacă măsura nedreaptă și balcanică a Ministerului Instrucțiunei Publice nu se revocă, îi voi achita eu din propriile mele mijloace salariul până la 7 Iulie pe de o parte pentru că așa este uman, pe de altă parte pentru că nu admit ca obrazul țării mele să aibă să se înroșească. Constat

însă cu adâncă mâhnire că sforțările mele mentru ridicarea instituțiunilor noastre bisericești și școlare și pentru crearea unui centru de cultură românească în Sofia nu sunt nici susținute nici apreciate, ci sunt socotite de prisos și că Institutul român de aci în care am pus și inițiativă și suflet este condamnat să devină ca toate școalele noastre din Balcani, un azil de invalizi și de șmecheri macedoneni. Cum construirea și activitatea Institutului român din Sofia sunt datorite exclusiv inișiative și muncii mele, iar pe de altă parte această acțiune este în afara de îndatoririle mele diplomatice, mă văd nevoit, în urma felului cum Ministerul Instrucțiunei Publice privește rostul meu în această chestiune, a-mi restrânge în viitor activitatea la obligațiunile mele de caracter strict politic și diplomatic și a urma și eu calea predecesorilor mei dezinteresându-mă de biserică, școală și orice altă acțiune culturală. Mă văd deși nevoit a nu mă mai ocupa de completarea instalațiunilor, întemeierea bibliotecii, ținerea cursurilor de limba română și conferințelor proiectate, nici chiar de lectoratul român la Universitatea din Sofia, deși sunt convins că prin retragerea mea aceste proiecte nu se vor mai realiza. Regret mult că unei inișiative mari și de mare importanță pentru viitor i se taie dela început aripele. Am cerut Excelenței Sale domnului Doctor Anghelescu telegrafic revenirea asupra numirii lui Ionescu și destituirei neuzitată a domnișoarei Hagi Petrof. Neavând însă nicio speranță că intervențiunea va fi ascultată și că în general sforțările mele vor fi înțelese, rog pe Excelența Voastră să binevoiască a informa Ministerul Instrucțiunei Publice că neavând încrederea aceluia Minister nu mă mai pot îngriji de bunul mers al instituțiunilor sale din această țară și că va fi nevoie ca Ministerul să ia direct dispozițiuni pentru conducerea și întreținerea lor.

Excelența Voastră care a văzut cum am construit din toate punctele de vedere în această capitală va înțelege... (lipsă în text) și-mi va da dreptate.

STOICA
4030.^{”10}

de Dr. Robert STĂNCIUGEL

Lecție de istorie predată cancelarului austriac Karl Nehammer

Printr-o scrisoare deschisă, fostul senator Sorin Ilieșiu îi predă o lecție de istorie cancelarului austriac, amintindu-i lui Nehammer că Austria a exploatat unsprezece generații de români.

Textul integral al scrisorii:
"Scrisoare deschisă

Domnului Cancelar al Austriei KARL NEHAMMER

Prin intermediul Ambasadorului Extraordinar și Plenipotențiar al Austriei în România, E.S. Dna. Adelheid Folie

Spre știință:

Doamnei Președinte al Comisiei Europene URSULA VON DER LEYEN

Doamnei Președinte al Parlamentului European ROBERTA METSOLA

Domnului Președinte al Consiliului European CHARLES MICHEL

Domnule Cancelar,

Credeți că România ar putea cere vreodată Austriei daune pentru stăpânirea nelegitimă a două teritorii românești: Transilvania (între anii 1691-1918) și Bucovina (între anii 1774-1918)? Ar putea oare acorda Austria daune României pentru exploatarea a unsprezece generații de români (reprezentând în total câteva zeci de milioane de oameni) precum și a uriașelor

bogății naturale din aceste teritorii? (va da Austriei înapoi românilor inclusiv aurul din Carpați ajuns nelegitim la Viena?)

Credeți că România ar fi îndreptățită să ceară Austriei daune pentru „uciderea în efigie” a poporului român prin tragerea pe roată sau în țeapă a zeci de lideri ai revoluției conduse de Horea, Cloșca și Crișan (1784-1785), revoluție care, prin câteva dintre idealurile ei, a inspirat revoluția franceză demarată patru ani mai târziu, în 1789? Remarcăm faptul că nicăieri în Europa în acea epocă nu se mai practicau execuții atât de bestiale precum cele prin care au fost martirizați Horea și Cloșca, conform ordinului dat de împăratul Austriei: «Să li se frângă cu roata toate membrele corpului, începând de jos în sus, anume mai întâi lui Cloșca și apoi lui Horia /.../ iar corpurile lor să se despice și să se taie în patru, capul și părțile corpului să se pună pe roate pe lângă diferite drumuri.» În acel timp, Casa imperială de la Viena îl numise ca guvernator al Marelui Principat al Transilvaniei pe baronul Samuel von Brukenthal.

În timpul revoluției din anii 1848-1849, 40.000 de români și-au dat viața pentru anularea unirii ilegale a Transilvaniei cu Ungaria, dar și pentru „triumful Austriei”. Ca „recunoștință”, după 18 ani, în anul 1867, împăratul Austriei a impus anexarea Transilvaniei la Ungaria, știind că un asemenea act putea duce,

dipă circa 100 de ani, la dispariția prin maghiarizare a poporului român din Transilvania, respectiv prin interzicerea limbii române, prin înlocuirea numelor românești cu nume ungurești și prin trecerea de la „religia românească” la cea „ungurească” sau „austriacă”. Din fericire, după 50 de ani, în anul 1918, Anexarea a fost abolită prin Unirea Transilvaniei cu țara-mamă, România.

Credeți că România ar fi îndreptățită să ceară daune pentru tot ce-au îndurat românii în acei 50 de ani de teroare (1867-1918), ca urmare a deciziei Austriei de a anexa Transilvania Ungariei?

Menționăm cu regret și atitudinea incredibilă a împăratului Austriei din anul 1892 când a refuzat să primească – darmite să citească – Memorandumul pentru respectarea drepturilor românilor din Transilvania. Ulterior, împăratul a consimțit la întemnițarea liderilor românilor, chiar dacă cei mai loiali supuși ai Imperiului, timp de peste 200 de ani, au fost românii.

Să nu uităm nici faptul că în aceste două secole, milioane de români din Transilvania și din Bucovina, supuși ai Împăratului Austriei, au fost obligați să lupte în războaiele imperiului austriac și ale celui austro-ungar. Românii erau trimiși în prima linie a frontului, fiind apreciați ca „soldații ideali”. În toate aceste războaie, cei mai decorați eroi și cei mai mulți decedați au fost românii.

În primul război mondial, soldații români din armata austro-ungară au fost obligați în mod incalificabil să lupte chiar împotriva fraților lor din regatul României, cu toate că puteau fi trimiși pe alte fronturi.

Credeți așadar că pentru toate acestea, și pentru multe altele, Austria ar putea decide vreodată să acorde României daune morale și materiale?

În cele din urmă, dar nu în ultimul rând, Austria nu are voie să uite că în anul 1918 românii au salvat-o de regimul comunist. La sfârșitul primului război mondial, capitala Austriei, Viena, se afla în pragul revoluției bolșevice, armata austriacă fiind în descompunere după ce pierduse războiul. Pentru a împiedica instaurarea comunismului, Iuliu Maniu, liderul românilor din Transilvania și Ioan Boeriu, general (feldmareșal) român în armata imperială (ridicat la rangul de baron ca recunoaștere pentru mari victorii repurtate în război), au cerut Ministerului de Război de la Viena ca unitățile militare din Austria, formate aproape exclusiv din români transilvăneni, să li se subordoneze. Cererea a fost imediat aprobată, iar armata condusă de Boeriu și Maniu, având 160.000 de ostași, aproape toți români, au restabilit ordinea la Viena (apoi, la scurt timp, și la Praga), făcând imposibilă instaurarea regimului sovietic în anul 1918, chiar în inima Europei (menționăm că în august 1918 armata română, la cererea Aliaților îngroziți de pericolul comunizării Europei, a ocupat Budapesta și a nimicit și regimul sovietic instaurat în Ungaria de agentul lui Lenin, Bela Kun, în martie 1918).

București, 10 decembrie 2022

**Prof. Univ. Dr. Sorin Ilieșiu,
senator al României (2012-2016)**

POST SCRIPTUM. Subliniez faptul că răul făcut românilor de Austria Imperială timp de peste două secole nu ar putea „echivala” în niciun caz cu corectarea votului dvs pentru intrarea României în Spațiul Schengen.”

*Transmisă de Angela FAINA
Canada*

Jurnal de scriitor

Când ești strigat de casa părintească

Întoarcerea la casa părintească este întotdeauna felul lacrimii de a-și stăpâni cu greu pașii spre o lume îmbrăcată de plecări, spre un continent al dezbrăcatelor orizonturi ce ți-au bătut la porțile inimii să le reprimești bucuriile și tristețile, umbrele, încăpățănarea, visele într-un freamăt al puținței, neputințelor în care trupul și-a declinat ostenele pe cărările mai mult sau mai puțin aflate sub zodia luminii.

Întoarcerea înseamnă, de fapt, acest cumul de întrebări, răspunsuri și nerăspunsuri, trecute prin semnul obârșiei, al semnelor crucii, și al freamătului unei familii, bătut în poarta de lemn ca un ecou nestăvilit în propria ta naștere, ce stă mereu lângă drum ca o rădăcină celestă a unei iubiri: deopotrivă flacăra sacră, cenușa mereu fierbinte a amintirilor, statură a părinților, fraților, surorilor, vecinilor, adunate într-un singur buchet al nopților albe, a puterii de a îndura minunata moarte, dispariție a unui glas ca temelie la casa părintească, acolo unde oricât ar săpa vânturile, ploile, iernile, nu pot să astupe plămânii izvorului curat ce ți-a înzestrat limpezirea inimii mereu, puterea de-a te ști frate al curcubeului, mentor al întunericii, segment dintr-un vocabular fără prenumele tău de fiu rătăcitor.

Intram în satul meu Lopadea Veche Românească atât de copleșit de fulgerarea vinovăției plecării mele spre trotuarele și funinginea cimentului, a dezlănțuirii înstrăinării din care paginile cărților și-au făcut cuiburi ancestrale, încât nu mai știam răspunde, ca literă mare, văii cuminiți ce aduna oglinzi hrănitoare din cele patru puncte cardinale, dinspre Râpa Albă, Fântâna Smeului, Pârâul lui Ona Trăușel, să ți le pună în palme hartă nesfârșită a hărniciei țaranului, a sărbătorilor, bătailor cu ouă roșii, freamăt de cântece, colinzi, pomi de Crăciun, a războaielor de țesut, toate luate ca seminții ale eternității. Pășeam cu privirea întortocheată, cu ochii inundând, astupând spărturile din cuiburi, toamnele prelungite din fructe, neastâmpărul crucii de lângă drum și dintr-o dată mi-a apărut o frază tulburătoare a unui părinte, tată a doi feciori, căsătoriți, cu prunci înflăcărați de câteva primăveri: „Uite, se adresa el fiilor într-o zi ploioasă, sub freamătul tunetelor și fulgerelor, în localitatea aceea parcă uitată de lume din Germania, vă propun să vindem tot ce avem la Lopadea, cele două case, viile, pământul, grădinile și să ne mutăm aici unde avem de lucru, suntem liniștiți, ni se plătește cum trebuie și vom fi împreună pentru totdeauna. Gândiți-vă, nu-i o joacă, nu-s vorbe fără leac!”. Tăcerea se așternu ca

erupția unui vulcan, gata, gata să înghită vise, speranțe, ambiții, până când fiica lor cea mare strigă: „Cum ți-a venit asemenea idee trăsniță, cum să-ți tai propriile rădăcini, cum să nu mai auzi cum te strigă nașterea moșilor, strămoșilor, părinților, fraților, surorilor, vecinilor, cum să dăm vina pe iarbă că nu te mai strigă, că nu-ți mai aduce în palme anotimpurile, respirația casei părintești, a dimineților crude, a cântatului cocoșilor, a semnelor crucii? Cum ai putea, tată, să te simți bine, să ne simțim bine când nimeni nu ne mai pronunță numele neamurilor, obiceiurilor? Cum poți vorbi așa ceva? Dacă asta ți-e gândul, cu adevărat, atunci mă voi îmbrăca de plecare și-am să alerg, să ajung în sat, să strig ierbii: Ridică-te sora mea cea dragă! Am venit să dormim împreună lângă pridvorul măreției tale. Așteaptă-mă! O, tată! Tată! Ți-a luat mintea ochiul unei hărți! Gata cu asemenea propuneri! Am stat aici cinci luni! Mai stăm cinci, dar tot ne vom întoarce să bem apă din respirația pământului Lopezii! Casa părintească e singură acum, dar nu a nimănui! Să se ști! Ea-i casa noastră în veci de veci!”. Tatăl se rușină parcă, vru să strige, să urle, să de-a cu piciorul în mușenia curții, dar îl învinse parcă rușinea propunerii sale, când fiul cel mic, inginer, rosti liniștit: „Eu v-am adus aici să câștigați, să câștigăm un ban, să ne întoarcem la nașterea noastră, casa părintească fără sfârșit! Gata! Măine-i sfânta sărbătoare! Să ne odihnim cu capul bine așternut pe limba românească! Dacă acum ai învățat în atâtea luni doar o sută de cuvinte nemțești, continuă să mai înveți și acasă la noi. E bine să cunoști mai multe limbi, dar una e limba părinților tăi ce te știe chema, aștepta, muri într-o nestăvilită frumusețe maternă! Când ești strigat de casa părintească, fii sigur că ești veșnic! Să rămânem îmbrăcați în dorul ei de mamă! Ce zici, tată? Să închidem ochii! Auziți un izvor ce ne cheamă! E nașterea noastră sfântă!”.

Pășeam spre această naștere sfântă, ca fir al ierbii, al izvorului din fântână, ca vecin al curcubeului ce adapă mereu limba română.

Pășeam și strigam fără cuvinte: „Casa părintească nu se vinde”, haina satului meu este și rămâne oglinda grânelor, atât de deteriorată acum! Pășeam, hrănind lacrima întoarcerii. Credeți-mă!

Ion MĂRGINEANU LOPĂDEANU

De la blestemul lui Decebal, la cel al lui Mihai Babițchi

Ies puțin din actualitate și fac un arc peste timp pentru a ne aminti de marii noștri conducători dar mai ales de Decebal, regele dacilor, care a murit pentru țară și popor. Iată că plecăm cu mașina imaginativă a timpului în anii 101-102 și în anii 105-106 în Dacia străbună când împăratul Domițian în marea lui îngâmfare vrea să cuerească regatul Daciei și trimite câteva legiuni la nord de Dunăre conduse de un general renumit pe nume Fuscus. La Tapae însă aceste legiuni romane sunt atacate năprasnic de armata dacă condusă de un tânăr militar numit Durpaneus, adică pe limba dacă, Cel orfan, care era un tarabostes din sudul Daciei. În urma victoriei dacilor bătrânul rege dac de atunci numit Duras i-a cedat tronul viteazului conducător renunțând la orgolii deșarte pentru binele țării iar noul rege și-a luat numele de Decebal, neam de inorog. Apoi între anii 105-106 schimbându-se împăratul la Roma și ajungând Traian, acesta, cu ajutorul unui pod renumit peste Dunăre construit de Apolodor din Damasc luptă cu Decebal iar acesta pierde Argedava și se retrage spre Sarmisegetusa unde este din nou asediat de marele împărat și trădat de unii dintre ai săi și astupând conductele de apă îi lasă pe cei din cetate să moară de sete. Dar într-o noapte, Decebal cu câțiva oameni credincioși iese din cetate și se pierde în munți unde, din păcate, este urmărit de Tiberius Claudius Maximus cu o trupă de centurioni ce-l înconjoară. Decebal se sinucide iar blestematul de Tiberius îi taie capul și mâna dreaptă și o duce nemernicului de Traian. Înainte de moarte el blestemă legiunile romane și pe însuși împăratul Traian. Traian pleacă din Dacia cu 160 de tone de aur și 300 de tone de argint ajungând la Roma cu dacii în lanțuri, care așa de bine au fost apoi sculptați pe Columna lui Traian și își pregătește imediat o mare campanie să cucerească India vrând să-l imite pe Alexandru Macedon dar nu ajunge până în India ci moare în Asia Mică exact la 11 ani după moartea lui Decebal. Iată că blestemul lui Decebal în fața lui Zamolxis, zeul dac, se împlinește. Renumitul profesor Iosif Constantin Drăgan finanțează lucrările basoreliefului regelui Decebal pe un braț al Dunării, la Cazane, care spune cam așa dușmanilor: întoarceți-vă acasă sau veți pieri! Un alt blestem renumit a fost și blestemul sângelui lui Horea tras pe roată și trădat de moți de-ai lui. Legenda spune că în momentul când trădătorii își puneau o farfurie cu mâncare imediat aceasta se umplea cu sânge sau imaginarul lor vedea sânge nevinovat. Chiar ei declarau familiilor că în momentul în care voiau să mănânce vedeau sângele nevinovat al lui Horea.

Aș trece însă în actualitate la un blestem mai recent, blestemul liderului revoluționarilor din Alba Iulia din 1989, domnul Mihai Babițchi, care la sfârșitul unui discurs rostit în 21

decembrie 2018 sărbătorind eroii Revoluției din 1989 spunea cam așa: să dea Dumnezeu, și se adresa poporului român, să rămâneți cu aceiași politicieni lacomi, lipsiți de scrupule, venali, mincinoși, corupți, incompetenți care dau legi pentru protecția infractorilor, distrug democrația și statul de drept, dacă nu veți învăța odată pentru totdeauna să nu-i mai votați, sau dacă îi votați, să vă văicăriți: iată unde a ajuns România! Se pare că blestemul se adevărește, chiar el, Mihai Babițchi fiind îndepărtat din noua conducere FSN care a fost dispusă să vândă, până în zilele noastre, România pe bucăți. Din 1989 încoace, din păcate, am devenit "prada" occidentalilor. S-a vândut pe bucăți industria, fabricile și uzinele multe din ele fiind vândute ca fiare vechi. Așa a dispărut Tractorul Brașov, faimoasa fabrică Republica din București, faimoasa platformă Timpuri Noi, Fabrica de cântare și balanțe Sibiu, Fabrica Armătura din Zalău, Întreprinderea de prelucrare a lemnului Stejarul din Zalău, Hidromecanica Brașov, Mecanica Vaslui, Movas, Fabrica de confecții Râmnicu Vâlcea, CUG-urile din Cluj și Iași, Fabrica de rulmenți de la Slatina și multe altele. Agricultură este la pământ. Dacă în anii 1980 județul Teleorman era considerat grânarul României, astăzi Teleormanul din grânarul României a ajuns săracul României. S-a privatizat toată industria energetică și după cum bine știți Petromul s-a transformat în OMV și dat austrieților, electricitatea a fost dată francezilor și italienilor, gazele la nemți iar milioane de metri steri de lemn neînnobilat de muncă românească zi și noapte plecau spre Austria. Tot domnul Babițchi ne vorbește de nostalgia "epocii de aur" în care rafturile magazinelor erau goale, în care era frig în case și apartamente, în care penele de curent se țineau lanț, în care era raționalizată benzina și mergeam cu Dacia în funcție de numerele cu soț sau fără soț și ne uitam la o singură televiziune muncind pentru a împlini cincinalul în patru ani și jumătate. Aveți perfectă dreptate domnule Babițchi dar nostalgicii sunt cei care văd magazinele pline iar prin buzunare le flutură vântul, cei cărora copilul sau nepotul le cere o ciocolată și nu pot să și-o cumpere, pensionarii care nu mai pot să și plătească utilitățile, mâncarea și medicamentele, șomerii care nu pot să și găsească un loc de muncă.

Iată că blestemul lui Mihai Babițchi se adevărește și vorba doctorului Călin Georgescu, ar trebui să ieșim din "Matrix" și noi, românii de rând, să nu ne mai vindem sufletul fiindcă, din păcate, blestemele conducătorilor noștri, chiar și blestemul cuplului Ceaușescu împușcat în noaptea de Crăciun ajunge și la oamenii de rând. Doamne, ocrotește-i pe români!

Dr. Mircea FRENȚIU

De la trădarea lui Iuda, la trădarea CTP-ului

Nu credeam că mai apare un nou Iuda, un Iuda Iscarioteanul al zilelor noastre care se numește Cristian Tudor Popescu, un ziarist de anvergură care însă se declară ateu și atacă pe Mântuitorul nostru Isus Cristos. Eu, personal, nu cred că de tânăr CTP-ul a fost ateu. Pe parcursul vieții sale care s-a desfășurat și înainte de 1989, sunt convins că s-a pus în genunchi, cel puțin o dată, să se roage Celui Prea Înalt, cel puțin pentru morții tineri de la Revoluția din 1989, pentru părinții dumnealui sau pentru cei dragi. Imediat după Revoluția din 1989, evoluția în ziaristică a CTP-ului a fost formidabilă și eu am fost unul dintre admiratorii lui și ca și mulți alții îl supranumeam Inchizitorul. Și eu ca și alți români îmi puneam toate speranțele în el fiindcă vedeam cum mass-media, cea de a patra putere în stat, funcționează. Dar iată că încet, încet s-a îmbolnăvit și el de Complexul lui Dumnezeu și ca orice om care are această boală este din ce în ce mai posesiv, mai neînduplecat și are impresia că numai el are dreptate și acceptă cu greutate părerile altora. CTP-ul nu numai că îl trădează pe Isus dar se crede și Caiafa și analizează fiecare gest al Mântuitorului cu privire la preacurvie salvând femeia adulteră de-a nu fi omorâtă cu pietre, cu toate că El, Isus, zice jurnalistul, nu a avut vreodată o relație trupească cu o femeie și nu a fost niciodată tatăl unui copil. Și continuă cu acest gen de onanism jurnalistic criticând și judecând divinitatea. Este altceva să-l critici pe Înalt Preasfinția Sa Teodosie și altceva să-ți critici creatorul. Din păcate, domnul Cristian Tudor Popescu a încălcat primele două porunci ale Decalogului care spun cam așa: Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, să nu ai alți dumnezei în afara de mine. Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert. Așa că, o să-i recomand marelui jurnalist nu decalogul adus de Moise de pe Muntele Sinaiului, ci decalogul tăcerii care spune cam așa: „Taci, dacă n-ai de spus ceva valoros, taci dacă nu ai de spus ceva în folosul poporului și al țării.” Aș dori ca mărețul har pe care l-a adus Isus Cristos în lume, iubirea, să-i pătrundă în toată ființa lui.

Dr. Mircea Frențiu

De ce „Opinie” - și nu „Cutia Pandorei”?

Este vorba de o opțiune pentru un titlu generic („capitol”, „umbrelă”, „despărțământ”, etc.) și, cu riscul de a plictisi, despre prostul meu obicei de a porni de la etimologie și de la semantică.

Ce spune DEX? „**Opinie** = părere, judecată, idee”; „Opinia publică = părerea publicului într-o anumită chestiune”; „A face opinie separată = a susține în mod ferm o părere deosebită de cea a majorității, a nu se alătura părerii majorității” (din latinescul opinio – opinionis).

În aceeași ordine de idei ar mai intra în discuție dacă „părerea” (care poate fi „aparență”, „percepție” etc.), dacă opinia este pură (spontană, nudă etc.) sau argumentată (și aici existând o „ierarhie”, o „greutate”, un temei verificabil etc.). După cum nu putem ignora nici semnificația completă a termenului „majoritate”. Care „majoritate” poate fi de moment (emoțională!) – sau a trecut (cât de cât) proba timpului!? (și care a fost estimată doar – sau exprimată prin alegeri, referendum, ori sondaje pe eșantioane reprezentative?!). Să trecem iarăși la DEX.

„Majoritate:

- „partea sau numărul cel mai mare dintr-o colectivitate;
- „superioritate numerică;
- „majoritate absolută: minimum jumătate + unu;
- „majoritate relativă: număr de voturi care întrece pe cel al oricărui dintre candidați.”

Desigur, cele de mai sus se raportează (referă) la un moment dat sau la o anumită durată (perioadă), la corectitudinea numărării și publicării rezultatelor subsecvente etc. și, bineînțeles (în cazul unor alegeri), la gradul de informare al alegătorilor, la calitatea actului (vot liber, egal, direct și secret) și la lipsa oricăror malversații.

Bilanțul și sancționarea rezultatelor unei alegeri se produce, în mod normal, la sfârșitul respectivei legislaturi și la viitoarele alegeri.

Aparent în disonanță cu subiectul, mă simt obligat să reamintesc că într-un stat ce se pretinde democratic și de drept nu acuzatul trebuie să-și dovedească nevinovăția, ci acuzatorul trebuie să dovedească vinovăția acuzatului. Fără prezumpția de nevinovăție nu există nici democrație și nici stat de drept!!! Există doar dictatură, samavolnicie și impunerea bunului plac!!!

În situații de nemulțumire majoră și majoritară, soluția finală (și legală) o reprezintă alegerile anticipate – și nu loviturile de stat sau dărâmarea guvernului prin forța străzii!

Scuze pentru faptul că („numa’ o țără”!) am ridicat capacul „cutiei” de care ne vom ocupa în continuare, dar cele (re)amintite sunt pe cale de uitare, dacă nu

de dispariție. Să ne întoarcem la motivarea preferinței exprimate deja în titlu, respectând același „ritual”. Iată ce găsim în DEX:

„**Pandora**: instrument muzical cu coarde, asemănător cu lăuta, folosit în secolele XVI-XVII (din francezul pandore)”; deci posesor și al unei cutii de rezonanță din lemn (existentă și la vioară, violoncel, contrabas, chitară, mandolină etc), pe care (cutie) o regăsim la toate instrumentele cu corzi din Europa.

Derutați, apelăm la „Enciclopedia Minerva”, unde aflăm, la Pandora, următoarele: personaj feminin din mitologia greacă, căreia Zeus i-a dat, într-o cutie, toate relele. Drept care, Enciclopedia Minerva vorbește despre „sensul figurat al acestei cutii”, ca fiind vorba (în caz că este deschisă) de „izvorul tuturor necazurilor”.

N-am pretenția (și nici chemarea) de a scrie despre izvorul tuturor necazurilor. În consecință rămân la cutia de rezonanță a instrumentului muzical și încerc să-mi pot face auzite părerile – opiniile – în legătură cu cele trăite într-o viață de om, fie ele bune sau rele (sau, mă rog, rele și mai puțin rele). Evident, părerile cu pricina au fost, sunt și vor fi susținute de argumente, pe bază de date și fapte legate, în majoritatea lor, de experiența personală, de momente din viața mea, în care am fost protagonist sau doar martor.

Iată de ce optez pentru „opinii”!

Și o fac în calitate de mărturisitor (încă) viu al unei istorii din care nu văd (încă) cine și cum ar reuși să ne scoată!!!

P.S. De altfel, conform altor surse, Pandora, mânăta de curiozitate, ar fi deschis cutia cu pricina, gest soldat cu răspândirea tuturor relelor în lume (pe fundul cutiei rămânând doar „speranța” – rătăcită acolo dintr-o eroare). Oricum, accept și varianta asta, fiindcă speranța ține tot de opinie și nu de „izvorul tuturor necazurilor”. Iar singura legătură incriminabilă este așa numitul haz de necaz (unde suntem campioni mondiali!) Respectivul haz și speranța au fost elementele care ne-au asigurat miraculoasa supraviețuire pe parcursul a două milenii! (Ceea ce nu înseamnă că românii n-au știut să și lupte atunci când aveau, cât de cât, o șansă de câștig; deocamdată ne luptăm cu minciuna și ipocrizia, mai încolo vom vedea!)

Dr. Zeno MILLEA

Comemorarea poetului Mihai Eminescu la 134 de ani de la moarte

Pe Aleea Scriitorilor din Alba Iulia au avut loc manifestări de comemorare a poetului fără pereche Mihai Eminescu marcând trecerea celor 134 de ani de la trecerea sa în veșnicie.

Joi 15 iunie 2023, când nemiloasa clepsidră a timpului, semna trecerea celor 134 de ani de la despărțirea poetului Mihai Eminescu din lumea aceasta, trecând în veșnicie printre luceferii, atât de dragi lui, o parte dintre albaiulieni, ce poartă în suflet chipul poetului, opera sa, dragostea de limbă și țară, la invitația Fundației „Alba Iulia 1918 pentru Unitatea și Integritatea României” și a revistei „Dacoromania”, a celorlalte ONG-uri cultural-patriotice, de a ne întâlni în jurul bustului poetului Mihai Eminescu, ce străjuiește parcul ce-i poartă numele din Alba Iulia, la care au răspuns un număr prea mic de participanți la manifestările dedicate evenimentului, doar oameni cu suflet mare de român, au fost prezenți. Au fost cam aceiași participanți care vin la evenimentele organizate de ONG-uri, pe Aleea Scriitorilor, lipsind sau participând sporadic reprezentanții instituțiilor publice locale și județene ale statului.

Fideli ai acestor acțiuni sunt membrii unor ONG-uri cultural-patriotice mai active și membrii „Clubului de lectură” de la Centru de Zi pentru Persoane Vârstnice Alba Iulia, cărora le aducem mulțumirile bine meritate. S-a simțit lipsa elevilor de la Școala „Mihai Eminescu” Alba Iulia, prezenți de fiecare dată la Eminescu cu flori și program artistic. Ceva neplăcut s-a întâmplat.

Activitatea a început prin flancarea bustului cu drapele tricolore, cu depuneri de buchete de flori și coroane din partea, Consiliului Județean, prin reprezentanții Bibliotecii Județene „Lucian Blaga” Alba, a Primăriei și Consiliului Local Alba Iulia și a Fundației „Alba Iulia 1918 pentru Unitatea și Integritatea României” și a revistei „Dacoromania”.

Evenimentul a fost deschis și condus de teologul Rimo Vlonga, care a prezentat pe scurt date din viața și activitatea poetului, reproducând afirmațiile următoare: „despre Eminescu N. Iorga spunea: „că-i expresia integrală a națiunii române”, iar Blaga că reprezintă ideea platonice de român, e românul absolut, iar Petre Țuțea spunea că-i sumă lirică de voievozi”. În continuare au recitat versuri și au evocat din viața și activitatea poetului Mihai Eminescu următorii participanți: 1. Poetul Ion Mărgineanu care afirma că Mihai Eminescu (n. 15 ianuarie 1850 Botoșani- d. 15 iunie 1889, București), este cel mai mare poet român, autorul poemelor Călin, file din poveste, Scrisorilor, Luceafărului etc., talentat jurnalist și prozator, este simbolul național al limbii române și a românismului și îl simțim în tot ce avem mai bun în sensibilitatea noastră; 2. Prof. Viorica Medrea, a recitat și a adăugat că fără Eminescu limba vorbită de români n-ar fi atât de dulce și muzicală; 3. Aviatorul pensionar Moise Cotuna a recitat cu mare talent patru dintre poeziile lui Eminescu, mărturisind că opera acestuia i-a făcut viața mai frumoasă; 4. Mariana Ciurea, Aneta Giurgiu, av. Marius Hațegan, au recitat mai multe versuri, iar ec. Ioan Străjan, a vorbit despre trecerea în timpul copilăriei a lui Eminescu prin Blaj și Alba Iulia, despre „Codul Invers” în care sunt mărturii adevărate despre Eminescu. Mai preciza că la întrebarea: Cine este Mihai Eminescu? Orice român din actualele generații va răspunde deocamdată fără a sta pe gânduri: poetul nostru național, dar generațiile viitoare nu se știe ce răspuns vor da, dacă nu ne ocupăm de tânăra generație și dacă scade interesul față de cel mai mare român a tuturor timpurilor.

Dragomir VLONGA

Românul care i-a ridicat statuie lui Mihai Eminescu la Sorbona. Cum a ajuns celebru peste hotare sculptorul Ion Vlad

Artist de talie universală, sculptorul **Ion Vlad**, născut în Bărăgan, este românul care i-a ridicat o statuie marelui poet Mihai Eminescu în inima Parisului. Considerat unul dintre artiștii consacrați ai României, la fel de talentat ca și marele Brâncuși, Ion Vlad a cunoscut faima peste hotare.

A fost profesor la Institutul de arhitectură Ion Mincu din București, profesor la Academia americană din Paris și profesor de desen și sculptură la Sorbona. „Talentul și profesionalismul au reprezentat cartea sa de vizită în străinătate. Capodopera sa este sculptura lui Eminescu de la Paris, turnată în bronz, la dimensiunea de 250 centimetri înălțime, amplasată în Orașul Luminii în iunie 1989”, spune Emil Druncea, biograful artistului.

Statuia îl reprezintă, în picioare pe Mihai Eminescu, având o carte în mână, pe care se poate citi un fragment, în limba franceză din poezia «Odă (În metru antic)» – “Je ne pensais pas apprendre a mourir/ Jeune a tout jamais, drape dans ma cape” («Nu credeam să învăț a muri vreodată/ Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi»). În partea de jos a monumentului se pot citi alte versuri, din poezia «Decebal către popor», de George Coșbuc: «La vie est un bien perdu si tu ne le vis pas comme tu l'aurais voulu» («Viata e un bun pierdut/ De n-o trăiești cum ai vrut»), iar pe o placă, fixată tot pe postament, se poate citi : «Le plus grande poete roumain. Le dernier grand romantique europeenne.

Propagateur de la culture francaise dont l'oeuvre est connue dans 64 langues et cultures du monde”. («Cel mai mare poet român. Ultimul mare romantic european. Propagator al culturii franceze a cărui

opera este răspândită în 64 de limbi și culturi ale lumii.”

Sculptura se află în inima Parisului, în preajma Bisericii ortodoxe române „Arhanghelii Mihail și Gavril”, la capătul străzii Jean de Bouvais, aproape de Universitatea Sorbona.

Ion Vlad a fost interzis înainte de Revoluție

Acum, autoritățile din Călărași încearcă să-i reabiliteze imaginea, deoarece înainte de Revoluție era interzis să-i pomeniști numele. “Din cauza plecării sale a fost văzut ca un transfug. Și nu numai el, ci și alții. Vorbim aici și despre scriitori care au ales străinătatea, înainte de 1990. Erau scoși definitiv din memoria comunității. Ion Vlad este una dintre cele mai reprezentative figuri ale Călărașului. Un veritabil Brâncuși din Bărăgan. Mulți ani, Călărașul și Feteștiul, locul

unde s-a născut sculptorul, au dus o adevărată bătălie pentru a-l asimila”, povestește prof. Sorin Danciu, directorul Direcției de Cultură și Patrimoniu Călărași.

La Sorbona se află originalul

Autoritățile locale încearcă acum să facă o reparație morală și vor să aducă o parte din operele sale în Bărăgan. “Întreaga sa creație s-ar fi putut pierde după decesul său. O nepoată care a moștenit

apartamentul din Franța a scos în curtea imobilului toate lucrările. Cineva le-a luat imediat și le-a dus la în târg de artă. Abia acolo s-a aflat ale cui sunt și cât valorează. Acum sunt în posesia unor colecționari. O parte din acestea intenționăm, cu sprijinul Consiliului Județean, să le aducem la Călărași”, spune Danciu.

În Călărași, în curtea liceului Mihai Eminescu există o singură replică după o lucrare de-a sa care este expusă în fața Universității din Sorbona. Este vorba despre capodopera sa, statuia lui Mihai Eminescu, turnată în bronz, de 2,5 metri înălțime, în orașul luminii chiar la centenarul nașterii poetului, în iunie 1989.

Pierre Cardin a făcut prima comandă

Deși s-a născut la Fetești, în județul Ialomița, Călărașiul l-a adoptat pe Ion Vlad (1920-1992) încă din primii ani de viață. Nu a cunoscut însă consacrarea în țară, ci la Paris. Cariera sa fulminantă a început

exact în momentul în care a decis să părăsească România. În 1965, la vârsta de 45 de ani începe o nouă viață. În anul 1972 i-a fost acordată cetățenia franceză, iar din 1975 a fost profesor suplinitor de sculptură și desen la Universitatea Sorbona.

“Existența lui Ion Vlad într-o lume diferită, dar nu

total necunoscută din perspectiva artistică și culturală, l-a propulsat de la începutul vieții franceze pe traiectoria unor lucrări importante cum a fost compoziția realizată pentru Musique, Diffusion Francaise, o decorație murală de 100 de m la Bois-Colombe, dar și monolitul Mon cher Paris-Homage a Denys Chevalier, lucrare înaltă de 1,50 m și realizată în 1979. Amplasată în Jardins des Champs-Élysées, Espace Pierre Cardin, această lucrare originală are o variantă care a fost repatriată. Pierre Cardin este cel de la care sculptorul român primește prima comandă, acesta fiind deschizător de drum pentru prezența astăzi, a numeroase sculpturi semnate de Vlad, în mai multe colecții franceze, în 1967 comandându-i cinci sculpturi pentru firmele sale din Paris”, spune criticul de artă Amelia Dincă.

„Ion Vlad spunea despre sine că este un feteștean care locuiește la Paris, iar despre sculptura care îl înfățișează pe marele poet Mihai Eminescu obișnuia să afirme: „Eminescu ar fi sculptat-o la fel”. Iată dovezile curate ale patriotismului său!”, arată Emil Druncea, biograful artistului.

Membru de onoare al Academiei Române

„Sculptorul are lucrări în aer liber sau încorporate în arhitectura unor clădiri simbol pe toate continentele. A primit de tânăr distincții binemeritate, a fost Laureat al Premiului de stat și, în finalul vieții, a fost primit ca Membru de onoare al Academiei Române. În orașul german Salszgitter există un singur muzeu care aparține românilor exilați, Eliza și Vladimir Cantaragiu. Prieteni cu sculptorul și cumpărători ai operelor marelui artist, acești români adevărați se luptă din anul 1990 cu nimicnicia guvernanților care refuză repatrierea fără pretenții financiare a 36 sculpturi, 104 picturi, alte desene și colaje, precum și corespondența lor cu artistul, dar și corespondența artistului cu pictorul Corneliu Baba. Din spusele lui Ion Vlad, în România sunt peste 120 sculpturi ale sale, dar publicul a văzut doar câteva”, a explicat Emil Druncea.

Trei neveste de o frumusețe răpitoare

Cei care l-au cunoscut spun despre Ion Vlad că era vesel, plin de vervă, mare recitator și iubea femeile. „Dovadă sunt cele trei căsnicii ale sale. Toate soțiile au fost de o frumusețe răpitoare. Prima a fost actriță și poetă, cea de-a doua topmodel, iar ultima, se pare că ar fi fost stewardesă în tinerețe. Nika Gatoski, așa se numea, era nepoata secretarului general al regelui Carol al-II-lea”, povestește scriitorul Emil Druncea, autorul lucrării despre marele sculptor. Și Ion Vlad provenea dintr-o familie înstărită din Bărăgan. Bunicii săi fuseseră boieri, iar domeniul lor de la Fetești se întindea până la malurile Borcei.

Locul nesfârșitului dor

Chiar dacă a trăit departe de țară și s-a întors în România în 1990, artistul povestea mereu cu nostalgie despre Bărăgan. Se declara îndrăgostit iremediabil de locurile natale. „Creștin, plin de legende și mituri păgâne...născut pe malul Borcei, vedeam valurile dispărând și noi valuri ridicându-se la orizont. Priveam curenții trecând și vântul care lua cu el tot ce era ”în aer”. Nu inventezi roata în fiecare zi. ...Feteștii este leagănul meu, șerpilor de apă suiți pe maluri mi se păreau colonade spre cer, iar scoicile casa misterelor. Este acolo locul nesfârșitului meu dor....Și azi ”îmi șoptește bunica” despre fetele din sat care se aruncau în fântâna cu cumpănă pentru a nu fi luate de turci, și azi ”mă uit” în fântâna aceea și parcă le aud plânsul. Fântâna Fecioarelor!”, spunea artistul.

Înmormântat în cimitirul Montparnasse

Pe 28 ianuarie 1992, artistul a încetat din viață, în urma unei intervenții chirurgicale, iar două zile mai târziu a fost înmormântat în picioare, la fel ca vechii daci, în cimitirul Montparnasse, în apropiere de Brâncuși.

Ionela STĂNILĂ

În căutarea lui Eminescu la Paris

La 15 iunie 1889, se stingea din viață cel mai mare poet român al tuturor timpurilor, Luceafărul literaturii române Mihai Eminescu. Astăzi, 15 iunie 2012, se împlinesc 123 de ani de la moartea marelui poet. Aflându-mă în Paris și știind că în Paris există bustul lui Eminescu, am pornit în căutarea lui. De la Gare de l'Est, am luat metroul Nr.5, cu direcția spre Place d'Italie, până la Gare d'Austerlitz. De acolo, am luat metroul Nr.10, cu direcția spre Boulogne, până la stația Maubert Mutualité. Mergînd puțin pe jos, de la stația dată, am găsit cu ușurință destinația căutată:

Aici, la sfârșitul străzii Jean de Bouvais, pe Rue des Ecoles 44, în imediata apropiere de Sorbona, în inima Parisului, se află bustul marelui poet.

Statuia este o colaborare dintre arhitectorul Ileana Sași și sculptorul Ion Vlad, fiind instalată aici la 15 iunie 2009, exact în ziua când se împliniseră 120 de ani de la moarte lui Eminescu. Realizarea acestei statui s-a putut realiza datorită Bisericii Ortodoxe Române din Paris, Ligii Culturale Române, dar și a suportului financiar a doi români, ce trăiesc în Spania.

Postamentul relevă importanța majoră eminesciană în propagarea culturii române în toată lumea și a culturii franceze, text scris în română și franceză:

FR: „*Le plus grande poète roumain. Le dernier grand romantique européenne. Propagateur de la culture française dont l'oeuvre est connue dans 64 langues et cultures du monde.*”

RO: „*Cel mai mare poet român. Ultimul mare romantic european. Propagator a culturii franceze a cărei operă este răspândită în 64 de limbi și culturi ale lumii.*”

Statuia lui Eminescu ține în mâini o carte, pe care sunt scrise două versuri din poezia *Odă (în Metrul Antic)*, atât în română, cât și în franceză:

”*Nu credeam să-nvăț a muri vrodată;
Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi, „*

”*Ochii mei nălțam visători la steaua
Singurătății. „*

”*Și te-ai dus, dulce minune,
Ș-a murit iubirea noastră
Floare-albastră, floare-albastră!...
Totuși este trist în lume! „*

*De la Paris,
Cristi CATAN*

MIHAI EMINESCU

- Contemporanul nostru -

- * Naționalitatea trebuie să fie simțită cu inima și nu vorbită numai cu gura.
Ceea ce se simte și se respectă adânc se pronunță arareori.
- * Calitățile morale ale unui popor atârnă abstrăgând de clasă și de rasă, de starea sa economică.
- * Deci condiția civilizației statului este civilizația economică.
- * Iubește acest popor blând, omenesc pe spatele căruia diplomații croiesc hărți și războaie, zugrăvesc împărății despre care lui nici prin gând nu-i trece.
- * Dacii sau romanii, romanii sau dacii, e indiferent, suntem români și punctum. Nimeni n-are să ne învețe ce am fost sau ce-am trebui să fim, voim ceea ce suntem "ROMĂNI".
- * Țăranul este într-o țară clasa cea mai pozitivă din toate cea mai conservatoare în limbă, port, obicei, purtător al istorei unui popor, nația în înțelesul cel mai adevărat al cuvântului.
- * Stejarul nu crește pretutindeni, buruienile în tot locul.
- * E pietroasă și încovoiată calea dreptății dar e sigură.
- * Munca este legea lumii modeme, care nu are loc pentu leneși.
- * Fiecine și mare și mic datorește un echivalent de muncă societății în care trăiește.
- * Românii au nenorocirea de a nu avea încredere în puterile lor proprii, noi nu ne-am convins încă că puterea și mântuirea noastră în noi este.
- * Trebuie să simțim și să ne înțelegem cu acuratețe, unul pe altul, pentru ca să facem de rușine viclenia inamicilor noștri comuni, a căror țință rămâne totdeauna aceeași și care nu vor nimic mai puțin decât de a ne dezmina totdeauna.
- * Oare să fim un popor atât de bătrân încât să fi pierdut memoria trecutului, să nu știm că numai în trecut și în păstrarea elementelor educative ale istoriei române e rădăcina spornică a viitorului *
- * Ideea statului e ideea armonizării intereselor.
- * Politica lingăilor trebuie lăsată pe seama lingăilor pe flamura românilor trebuie scrise pur și simplu vinetele noastre.
- * Oare un popor care vede guvernul reprezentat de indivizi atât de venali și atât de mojici poate să mai aibă conștiință de stat și respect de lege, în existența cărora nici nu crede.
- * Patria un otel, poporul o amestecătură, biserica un teatru pentru politicieni, țara teren de exploatare pentru străini, viața noastră publică o ocazie pentru ilustrarea și ridicarea în sus a "imigrașinii din câteși patru unghiurile lumii"
- * Izvorul întărior al istoriei naționale, iubirea de limbă, de datini și de popor sunt înlocuite la tinerime și ceilalți prin romane frantuzești și cântărețe pribege ale cafenelelor străinătății. Un aer bolnăvicios de corupție, de frivolitate, de câștig fără muncă a cuprins plebea noastră roșie și infectează chiar sfera ce rămăsese neatinsă de acest spirit. A crede că o reacție puternică, în sensul național și istoric al cuvântului, ar mai cu puțință la noi în țară, ar însemna a se face jertfa unei deșarte iluzii.

Patriotismul, cu toate acestea, nu este iubirea țărânei, ci cu iubirea trecutului, fără cultul trecutului nu există iubire de țară.

- * Cu cât țara se saturează cu elemente străine cu atât ea decade economic, intelectual și moral.
- * Pretutindeni demagogia avidă după putere și după voturile alegătorilor, exagerează foarte chestiunile în paguba țării și a populației respective și c-o superficialitate vrednică de inferioritate intelectuală a acestui soi de oameni crede a putea seca, mări și pustii țări printr-o trăsătură de condei.
- * Mizeria materială și morală a populațiilor, destrăbălarea administrației, risipa banului public, cumulul păsurilor, corupția, toate acestea n-au a face, la dreptul vorbind, cu cutari sau cutari principii de guvernământ.
- * E condamnat acest popor ca paginile istoriei lui să fie mânjite de indivizi străini, fără ca aceștia să justifice prin muncă sau inteligență o asemenea suplaritare.
- * Statul demagogic devine o unealtă în mână politicianilor.
Statul demagogic nu are respect pentru popor, pentru sănătatea lui, pentru tradițiile lui, e statul egoismului. Statul demagogic e un mecanism fără imoralitate, fără suflet, fără ideal.
- * În statul nostru demagogic, o oligarhie istorică nu se mai poate stabili la noi: țara a ajuns pe mâna unor decలాsați din pricina cărora rasa degenerază, parazitismul e în floare, intriga și minciuna sunt mijloacele de ajungere oricât de sus.
- * O națiune din sânul căreia nu se ridică oameni de muncă ci paraziți ce debitează fraze, e o națiune pe care o așteaptă ruina și demoralizarea.
- * E curios într-adevăr de-a vedea cum un popor ca al nostru căruia Dumnezeu i-a dat oase destul de proporționate și o istociune îndestul de vie, și-a prefăcut tocmai, adunarea în care ar fi trebuit să trimită tot ce are mai bun, într-un fel de menajerie de curiozități etnologice și zoologice, a cărei exemplare gândesc și vorbesc tot atât de ciudat pe cât de ciudat arată.
- * Conducerea țării e pe mâna stâlpilor de cafenele, partidele au ajuns stat în stat, oamenii lipsiți de merit trăiesc din politică și prin politică, o clasă dominantă

sa format din oameni neproductivi, clasele pozitive sunt doar o masă impozabilă și exploatabilă.

- * Acești oameni decలాsați sunt totodată instrumentele cele mai bune, pentru că sunt cele mai coruptibile cu care se servesc străinii pentru a exploata țara, populațiile ei autohtone.
- * Înaintea negrei străinătăți, care împânzește țara, cad codrii noștri seculari și, împreună cu ei, toată istoria, tot caracterul nostru. Moartea, descreșterea populației îndeplinește apoi restul: stărpirea fizică a neamului românesc.
E deci... iubirea de adevăr din partea feluriților monștri adversari politici de-a nu mai vedea altă cauză de rele în țară, decât reacțiunea.
Și cu toate acestea ar trebui să știe toți că dac-am fi închipuiți și dacă n-am ști bine că nu există nici puțința unei adevărate reacțiuni în țară am trebui să fim măguliți de acest epitet.
- * Popoarele condamnate la nefericire precum pare a fi cel al nostru ajung a renunța la individualitatea lor, ajung la dorința de a scăpa de ele însele.
Scrieri cosmopolite și nihiliste din pene române încearcă a dovedi deja că sentimentele de patrie și naționalitate sunt mofturi.
- * O țară care ar apuca căile americanismului deplin, devine indiferentă pentru român și devine cel mult o expresie geografică, o firmă, un hotel, nu o patrie, nu un stat național.
- * Fără a vărsa o picătură de sânge, fără muncă, fără inteligență, fără inimă, străinii pun mâna pe un pământ sfânt a cărui apărare ne-a costat pe noi râuri de sânge, veacuri de muncă, toată inteligența noastră trecută, toate mișcărilor cele mai sfinte ale inimii noastre.
- * Românii nu mai sunt o națiune, ci o adunătură de naționalități, negoț, funcții publice, proprietate funciară toate foiesc de numiri străine, cărora li-i de România cum ni-i nouă de China.
- * Să nu ne mirăm dacă organele noastre de publicitate au devenit în timpul din urmă și mai împăcioase, căci cum zice mai sus campionul presei boeme, contrarii vor ști să ametească capetele oamenilor până și a conducătorilor noștri cu promisiuni lucii dar etern M-I-N-C-I-N-O-A-S-E.

Culese de ec. Ioan STRĂJAN

Sâmbătă 1 aprilie 2023 la Alba Iulia

În ziua de sâmbătă 01 aprilie 2023, au avut loc manifestări prilejuite de trei evenimente importante pentru români: 142 de ani de la nașterea poetului, omului politic Octavian Goga, 165 de ani de la nașterea omului politic Ștefan Cicio Pop și 82 de ani de la Masacrul de la Fântâna Albă

În ziua de sâmbătă 1 aprilie 2023, când unii pe drept se desfătau în weekend, un număr însemnat de albaiulieni au răspuns la apelul Fundației „Alba Iulia 1918 pentru Unitatea și Integritatea României” și a Revistei „Dacoromania”, rupându-și din timpul lor liber au fost prezenți și au participat la momentele cultural-patriotice și istorice, ce au avut menirea de a omagia și comemora, personalități române și evenimente istorice petrecute în data de 1 aprilie de-a lungul timpului, astfel:

1) Evenimentele au debutat cu manifestările din jurul bustului străjuit de drapele tricolore, ce-l întruchiează pe omul politic, poetul, dramaturgul, jurnalistul, traducătorul, scriitorul Octavian Goga, născut la 1. 04. 1881 la Rășinari-Sibiu - d. la 7. 5. 1938 la Ciucea-Cluj. A fost scriitor, iar ca politician a avut mai multe portofolii de ministru în mai multe guverne și chiar prim-ministru.

La bustul de pe Aleea Scriitorilor din parcul M. Eminescu Alba Iulia, s-au depus coroane de flori din partea Consiliului Județean și a Bibliotecii Județene „Lucian Blaga” Alba, a Primăriei și Consiliului Local a Municipiului Alba Iulia, a Fundației „Alba Iulia 1918 ...” și a Revistei „Dacoromania”, a Partidului „Phralipe” a Romilor Alba Iulia și flori din partea participanților.

Majoritatea participanților erau membrii ONG-urilor cultural-patriotice și membrii clubului de lectură de la Centrul de Zi pentru Persoane Vârstnice Alba Iulia. Dintre aceștia în cuvântul lor au evidențiat principalele aspecte din viața politică, activitatea și opera sa literară, discursuri presărate cu recitarea unor versuri din opera poetului. Dintre vorbitori s-au remarcat: poetul Ion Mărgineanu, ing. Vasile Todor, ec. Ioan Străjan, aviator Moise Cotuna, prof. Maria Cioica, ec. Ioan Bălgrădean, ec. Eva Făgețean, av. Marius Hațegan, teolog Rimo Vlonga, col. (retr.) Dorin Oaidă, jr. Claudiu Dărămuș, ing. Claudiu Nemeș, col. (r.) Nicolae Lupu, col. (r.) Ștefan Lazăr etc.

Momentul înălțător s-a încheiat cu cântece interpretate la taragot de instrumentistul Ioan Florea, repertoriul cuprinzând cântece patriotice și cântece pe versurile poetului Octavian Goga, la interpretarea cărora s-au antrenat vocal mare parte din participanți la eveniment.

Manifestarea a fost un act de patriotism dar și de relaxare.

2) La adăpostul busturilor marilor corifei ai culturii române, aflate pe Aleea Scriitorilor, participanții prezenți la bustul lui O.Goga, au comemorat cei aproximativ 3000 de români bucovineni, victime mitraliate la ordinul lui Stalin, fiind cel mai criminal eveniment istoric „Masacru de la Fântâna Albă”.

Teologul Rimo Vlonga, a prezentat în detaliu acest episod criminal, iar scriitorul Ion Mărgineanu, a relatat momente și trăirile triste din perioada unor vizite oficiale la locul măcelului „Fântâna Albă” loc aflat astăzi pe teritoriul Ucrainei. Toți participanții au ținut momente de reculegere.

3). Cel de al treilea eveniment a avut loc la bustul patriotului român, omul politic av. Ștefan Cicio-Pop, bust ce se află în apropierea intrării în Sala Unirii din Cetate.

La bustul flancat de drapele tricolore, Fundația Alba Iulia 1918 pentru Unitatea și Integritatea României” și Revista „Dacoromania” au depus o coroană de flori, iar subsemnatul a prezentat succint date și evenimente din viața politicianului av. Ștefan Cicio-Pop, născut în data de 01. 04. 1867 la Șigău-Cluj - d. 16. 02. 1938 la Conop-Arad. A avut o activitate politică vastă în slujba apărării drepturilor românilor din Transilvania, deputat în Dieta de la Budapesta, fruntaș în realizarea actului istoric Unirea de la 1 Decembrie 1918, ministru și chiar prim-ministru interimar în Guvernul Alexandru Vaida Voievod.

Cele trei evenimente, au constituit pe lângă un gest de normalitate privind cinstirea personalităților și istoriei reale a României, și momente de bucurie pentru participanți.

Dragomir VLONGA

Despre Octavian Goga

Octavian Goga s-a născut în ziua de 1 aprilie 1881, la Rășinari, județul Sibiu. În ascendența poetului se înscrie un lung șir de preoți ortodocși, cărturari vrednici, pasionați în a demonstra latinitatea limbii și a poporului nostru. Astfel îl știm pe protopopul Coman Bârsan Popovici (1768-1808), care a avut doi copii, ambii preoți, Sava și Dan Popovici, Dan Bratu, preotul Ion Bratu (1819-1878), bunicul dinspre mamă al lui O. Goga. Acesta l-a găzduit în casa lui din Rășinari pe pribeagul Eminescu „zdrențuit de la mâneci până la coate și cu niște simpli pantaloni în sus și în jos”. Mama poetului, Aurelia Bratu, născută la 2 octombrie 1856, învățătoare și scriitoare, s-a căsătorit cu preotul Iosif Goga la 27 ianuarie 1880. Iosif Goga, născut în 1851, fiul lui Natanail Goga din Crăciunelul de Sus, fostul județ Târnava Mică, unde bunicul poetului după tată „a fost, în 1848, revoluționar în tabăra lui Axente Sever”. Aurelia, mama poetului, a publicat versuri în Familia și cunoaștea bine, pe lângă limba română, maghiara și germana.

O. Goga își trăiește anii copilăriei în Rășinari, pe Ulița Popilor, crescând efectiv în umbra Mausoleului lui Șaguna, înconjurat de mormintele strămoșilor. Cu ajutorul mamei, Goga învață primele slove încă înainte de a merge la școală. Octavian Ioan Goga a mai avut patru frați: Victor Iosif (1882-1883), Victoria (1883-1904), Claudia (1886-1961) și Eugen (1888-1935). O. Goga va cunoaște de timpuriu viața și munca oamenilor, le va ști universul lor spiritual, așa cum se afirmă el în folclor și în toiul șezătorilor, în cadrul cărora a trăit aievea, căci ecouri din duhul și atmosfera lor vor răzbate puternic în poeziile sale, în care se încheagă toată lumea basmelor de la noi. Din copilărie, Goga se identifică cu universul rural, îmbrățișându-i aspirațiile: „De la început m-am pomenit într-un mediu pe care am căutat să-l pătrund dus de mână de părinții mei cărturari. Eu n-am fost țaran, dar am priceput păsurile satului și m-am contopit cu toate durerile lui”, avea să scrie mai târziu în „Mărturisiri”.

După ce urmează primele clase la Rășinari, trece la gimnaziul și liceul unguresc din Sibiu în anii 1890-1899. Referitor la anii petrecuți la Sibiu, la liceul unguresc, mai târziu, O. Goga este obligat să se apere în fața curții cu jurați din Cluj pentru articolul „Generația nouă”, în

care descrie spiritul detestabil al sistemului de educație pe care l-a trăit când era elev. Goga arăta că un bun și cinstit profesor maghiar l-a lămurit că „noi trebuie să vă învățăm carte și să vă facem unguri: pe tine trebuie să te învăț matematicile și tot prin rostul meu să te maghiarizez”, arătând care era esența nenorocitului dualism.

În clasa a VIII-a e silit să părăsească Sibiul, în urma unui conflict cu profesorul de istorie Tompa Arpad, care îi umilea pe elevii majoritari români și istoria românilor și ținea cu tot dinadinsul să-i deznaționalizeze pe elevii români. Nemaiputând răbda această situație umilitoare, împreună cu Ion Lupaș, O. Goga, cu sufletul răscolit, se mută la liceul românesc de la Brașov.

În cadrul societății de lectură se aud cu ecouri prelungi versurile sale îndrăznețe în care pătrunde spiritul protestatar al lui George Barițiu, Andrei Mureșanu, Vasile Goldiș, Gavril Munteanu, figuri strălucite ce au ilustrat de-a lungul vremii viața culturală a Brașovului. În 1899, Goga înfruntă energic în coloanele ziarului Tribuna pe calomniatorii marelui revoluționar de la 1848, Avram Iancu.

După terminarea liceului se înscrie ca student la Universitatea din Budapesta, în urma examenelor pe care le-a trecut cu succes. Aici intră în contact cu „Luceafărul” lui A. P. Bănuțiu. La Budapesta, Goga devine un om politic pe deplin format. Talentul său

se afirmă vertiginos, gloria lui crește în luptele dure cu viața și strâmbele rânduieli. Va publica versuri și articole care-i vor aduce de două ori închisoarea.

O. Goga a fost activ, participa la toate activitățile, avea o voce frumoasă de tenor și deseori cânta între prieteni cântări de tot felul și mai ales cântece românești. Fire romantică, sensibilă, ca și Eminescu, a iubit poezia, frumusețea vieții. Multe poezii de iubire sunt generate de sentimentele tânărului O. Goga (Tavi) față de fetele care i-au plăcut. Sunt cunoscute prietenii, iubirile, fulgerătoarele sale îndrăgostiri față de Veturia Mureșan, Hortensia Cosma, Adelina Olteanu, Lenița Cernea, Aurelia Rusu, Cella Delavrancea și multe altele. Unele dintre acestea au jucat un rol foarte important în viața și cariera poetului. Cu Veturia s-a întâlnit încă din anii de liceu și a fost ființa care îi va marca, mai târziu, în mod definitiv viața. Ea este cea care, mulți ani mai târziu, va povesti cu duioșie și tristețe clipele petrecute împreună în anii tinereții. Veturia era fiica lui Zevedei Mureșan, din Sebeș Alba, preot ortodox, prieten cu preotul ortodox Iosif Goga.

Prietenul și tovarășul de-o viață al lui O. Goga, academicianul Ion Lupaș, de-abia ieșit din închisorile comuniste, în toamna anului 1958, vizitează castelul de la Ciucea unde lasă posterității o mărturie scrisă de o deosebită importanță pentru cunoașterea anilor de liceu și de studenție ai celui ce va fi numit de Vasile Voiculescu „prințul de coroană al poeziei românești”. Însemnările lui I. Lupaș se referă aproape exclusiv la perioada studiilor pe care le-au făcut împreună la Sibiu, Brașov, Budapesta și Berlin, în care scrie: „În aceeași bancă am continuat să stăm unul lângă altul «cot la cot» și la Sibiu și la Brașov și în cursul anilor de studii superioare din Budapesta și Berlin, împreună am călătorit pe la Viena, Praga, Breslau, ca și prin nordul Italiei, în primăvara anului 1905 trecând de la Jena pe la Torino, Pisa, Padova, Ravena, Florența, Veneția, poposind apoi câteva săptămâni pe țărmul lacului Garda”. Ion Lupaș avea să-l urmeze mai târziu pe O. Goga și în viața politică, devenind prieteni nedespărțiți.

Anii de studenție ai lui O. Goga sunt, poate, cei mai prolifici, mai plini de încărcătură pură, spirituală, definitorii pentru structurarea personalității artistice, conjugate cu procesul de întrupare a individualității luptătorului în arena politică românească la începutul veacului XX. În perioada studenției, la Budapesta, O. Goga a locuit împreună cu Octavian Tăslăuanu, un alt prieten și colaborator al poetului. În acea perioadă, O. Goga s-a întâlnit cu Nicolae Iorga și cu I. L. Caragiale, cu care va rămâne prieten toată viața. Personalitatea lui O. Goga începe să se impună de pe acum și dincolo de hotarele ardeleni, în cercurile literare din București, Iași dar și în cele din Budapesta, Viena, Berlin.

În anul 1904, Goga pleacă la Berlin pentru a urma cursurile Universității. Atmosfera de la Berlin, depărtarea de casă, de cei dragi și apropiați, lipsa muncii de redactor la „Luceafărul”, toate acestea nu-i priesc lui O. Goga. În istoria noastră literară, O. Goga inițiază publicarea unor mărturii inedite despre legăturile lui Mihai Eminescu cu Transilvania.

În 1905 îi apare volumul „Poezii”, care îl impune ca un poet național, având un puternic ecou în critica vremii. T. Maiorescu, E. Lovinescu, N. Iorga au numai cuvinte de laudă la adresa tânărului Goga. Anul de studii la Berlin se încheie, iar O. Goga a plecat la Sibiu pentru a participa în august 1905, la Adunarea Generală a Asociațiunii (ASTRA) și inaugurarea Muzeului Național de Istorie și Etnografie, activități la care au participat și Onisifor Ghibu și O. Tăslăuanu. De la Sibiu, O. Goga pleacă la București unde se întâlnește cu Șt. O. Iosif, Ion Gorun, Ilarie Chendi, Al. Vlahuță, I. L. Caragiale, T. Maiorescu, George Coșbuc, N. Iorga, I. Slavici, Sextil Pușcariu, Nerva Hodoș, toți aceștia considerându-l o mare speranță a poeziei românești, iubitul oaspete ardelen bucărându-se de cele mai înalte onoruri.

La 24 decembrie 1905, preotul Iosif Goga, tatăl poetului, în vârstă de numai 54 de ani a încetat din viață. Această tragedie a marcat puternic personalitatea, psihicul, viitorul și viața tânărului O. Goga, după ce în urmă cu un an, la 3 martie 1904 o pierdea pe sora sa, Victoria Goga, dascălița de numai 20 de ani.

În anul 1906 i se acordă premiul Academiei Române, poeziile sale fiind tot mai mult apreciate. Aflându-se la Sibiu, O. Goga a fost vizitat și felicitat de Ion Lupaș, Miron Cristea, Tiberiu Brediceanu, Gh. Tulbure, N. Ivan. O. Goga era conștient că în viața lui începea o nouă etapă, cu noi încărcături psiho-sociale, spirituale, materiale.

În primăvara anului 1906 idila dintre O. Goga (Tavi) și Hortensia Cosma (1881-1965), se împletește tot mai mult, iar la 14 octombrie 1906 se căsătoresc la Sibiu, având nași pe Al. Vlahuță și Alexandra Ruxanda Gâlcă (cea de-a treia soție a scriitorului). Luna de miere tinerii și-o petrec la Veneția, Palermo, Capri, Neapole, Roma, Firenze, Marsilia, Paris. Reîntors la Sibiu, O. Goga, împreună cu O. Tăslăuanu, vor încerca să dea un nou impuls activității Astei și va propune Comitetului acesteia înființarea unei noi publicații Țara noastră, ce va apărea începând cu anul 1907. În această perioadă O. Goga are o importantă activitate politică împreună cu V. Goldiș, I. Rusu-Șirianu, Ilarie Chendi, arătând că adevărata lor orientare a fost stabilită la Blaj, în 3/15 mai 1848.

Activitatea literară este prolifică, poetul publică multe poezii, articole în Viața românească, Luceafărul,

Țara noastră, Telegraful român, Tribuna. Îi vor apărea volumele „Ne cheamă pământul”, „Din umbra zidurilor”, „Cântece fără țară”, piesele „Domnul notar”, „Meșterul Manole”, „Strigăte în pustiu”, „Precursori”, „Mustul care fierbe”, „Discursuri”, „O. Goga în corespondență” și altele. O. Goga a crezut întodeauna că „scriitorul trebuie să fie un luptător, un deschizător de drumuri, un mare pedagog al neamului din care face parte, un om care filtrează durerile poporului prin sufletul lui și se transformă într-o trâmbiță de alarmă”.

Militantul politic, național se afirmă tot mai mult, în sufletul poetului însă se fac simțite aceste frământări determinate de stările de lucruri din Transilvania. Are dese întâlniri cu Iuliu Maniu, A. Vaida Voevod, A. C. Popovici, V. Goldiș, Vasile Lucaciu, Șt. Cicio Pop, spunându-le care sunt prioritățile sale, dar în primul rând unitatea națională a românilor.

În toamna anului 1908, atacurile împotriva lui O. Goga se înmulțesc culminând cu încercarea de atentat în pădurea din Rășinari. În pofida atacurilor și a proceselor de presă, O. Goga se dovedește ferm, hotărât să-și urmeze drumul de luptă pentru drepturile politice, naționale ale tuturor românilor, numele lui impunându-se tot mai mult. Soarta a vrut ca în toamna anului 1909 să se reîntâlnească și să se cimenteze o legendară prietenie între două dintre spiritele cele mai elevate ale geniului românesc, „poetul pătimirii noastre” O. Goga și „zburătorul” Aurel Vlaicu. Drumul spre glorie al lui Aurel Vlaicu a fost deschis și cu ajutorul hotărât al lui O. Goga.

În ianuarie 1910, O. Goga este arestat de autoritățile ungare, care îl căutau, fiind pus sub urmărirea poliției maghiare în legătură cu procesele de presă ce fuseseră intentate revistei Țara noastră, fiind trimis la închisoarea de la Budapesta. Arestarea poetului O. Goga a indignat opinia publică și cercurile politice din România, încât chiar regele Carol I a găsit nimerit să solicite concursul diplomației germane pentru anularea sentinței ofensatoare.

În aprilie 1910, O. Goga a fost ales membru în Comitetul Partidului Național Român, și astfel cu „jurământul lui Horea în sufletul lui” s-a avântat în politică pentru a-și sluji țara și neamul.

În vara anului 1911, toată suflarea românească din Transilvania, dar și cea de dincolo de Carpați se pregătea pentru serbările culturale de la Blaj ale semicentenarului Astrei, programate la sfârșitul lunii august 1911. Aici, O. Goga participă alături de Nicolae Iorga, I. L. Caragiale, Șt. O. Iosif, Aurel Vlaicu, V. Eftimiu, G. Coșbuc, Zaharia Bârsan, I. Slavici, Aristița Romanescu și mulți alții, care au trăit adevărate clipe de sărbătoare.

Atacurile în presă împotriva lui O. Goga declanșate de A. Vaida Voievod și ceilalți au culminat în ziua Crăciunului 1911. În urma acestui regretabil conflict,

O. Goga a fost întemnițat la Szeged, în Ungaria, fiind acuzat pe nedrept de o întâlnire cu Krisstoffy, la care Goga nu a participat, aceasta fiind o manevră a poliției maghiare pentru întemnițarea poetului datorită convingerilor sale naționale. Conflictul Goga – Vaida care a generat întemnițarea poetului a produs multă vâlvă în România, însăși Regele Carol I, B. Șt. Delavrancea, C. Stere, A. C. Popovici, N. Filipescu, Vlădescu, I. Grădișteanu și mulți alții au discutat cu A. Vaida Voievod. În perioada cât a stat întemnițat, 30 de zile, Goga a primit zeci de scrisori de la I. Lupaș, O. Ghibu, O. Tăslăuanu, Lazăr Triteanu (soțul Veturiei, cântăreața, privighetoarea Ardealului), Aurel Vlaicu ș.a. A fost vizitat de C. Stere, I. L. Caragiale, care l-a impresionat profund pe O. Goga. Amintirea acestei vizite l-a urmărit toată viața pe Goga, iar desfășurarea ei a fost evocată la numai câteva luni de la întâlnire, din păcate, cu ocazia atât de dureroasă a trecerii în neființă (22 iunie 1912) a genialului scriitor român.

În primăvara anului 1913, O. Goga, împreună cu Hortensia și o vreme cu fratele său Eugen, călătorește din nou în Franța, Italia, Elveția, Spania, Algeria, Maroc, Egipt. Vara anului 1913 a fost tragică pentru sufletul atât de sensibil al lui O. Goga, întrucât poetul și-a pierdut doi dintre cei mai intimi prieteni, pe Ilarie Chendi și Șt. O. Iosif, iar pe 13 septembrie 1913 a murit geniul național al întregului popor românesc, Aurel Vlaicu.

Stabilit în 1914 la București, O. Goga se alătură grupării filo-antantiste, care cerea imperios intrarea României imediat în conflagrație alături de Antanta, dând dreptate marelui bărbat de stat Ion I. C. Brătianu care menținea țara în neutralitate până se va obține, din partea Antantei, tratate politice și militare favorabile nouă.

În 1916, O. Goga s-a înrolat ca voluntar în armata română împreună cu fratele său Eugen, în Regimentul 80 infanterie și a fost trimis la Turtucaia. Aici apare Gazeta ostașilor, la care a lucrat O. Goga. În aprilie 1917, Goga este trimis în Rusia, cu o delegație românească, pentru a obține repatrierea prizonierilor ardeleni și pentru introducerea drepturilor politice românilor din Basarabia. În octombrie 1918, la Paris a fost ales Consiliul Național al Unității Române, președinte fiind Take Ionescu, iar printre vicepreședinți se afla și O. Goga.

Marea Unire de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918 a însemnat împlinirea visului de viață al tribunului transilvănean, O. Goga, pentru care a militat, a luptat și s-a sacrificat. Anul 1919 debutează pentru O. Goga cu o încărcătură deosebită, activitate intensă la Paris în cadrul Comitetului Național pentru menținerea relațiilor importante cu Franța, Italia, Anglia. Aici a

intervenit pentru Aron Cotruș, care a fost scos din lagărul de prizonieri și transferat să lucreze la Legația României din Roma. Sentimental cum era, rămâne profund impresionat de dispariția lui Gh. Pop de Băsești în 1919, care la 1 Decembrie 1918 a rostit: „Acum, slobozește Doamne pe robul tău, căci ochii lui văzutu-au mântuirea. De acum pot muri fericit, căci am văzut marele ideal împlinit”. Corifeul Marii Uniri își exprima fericirea folosind vorbele biblice ale credinciosului Simeon.

După Marea Unire, O. Goga, ca șef al al resortului de propagandă al Consiliului Dirigent, pe lângă angajarea în lupta politică, se străduia să facă față și îndatoririlor resortului de propagandă al Consiliului Dirigent. O. Goga făcea eforturi susținute pentru a repatria de la Budapesta arhive, documente, bunuri de artă, valori culturale și spirituale aparținând Transilvaniei românești care, de-a lungul secolelor fuseseră înstrăinate din patrimoniul autohton, luând calea străinătății. Cu toate eforturile și cu toate intervențiile făcute de O. Goga, autoritățile maghiare au refuzat să predea românilor patrimoniul ce i se cuvenea de drept. Toate acestea se întâmplau când încă armata română era în Budapesta, iar după plecarea ei nimic nu s-a mai rezolvat.

În aceste luni de intensă frământare și autoritate politică, pe plan familial, afectiv, O. Goga are de înfruntat unele probleme de maximă importanță pentru viitorul său, întemeierea unui nou cămin. Pentru aceasta a trebuit să rezolve problema divorțului dintre el și Hortensia, dar și cea a divorțului dintre Veturia și Lazăr Triteanu. La 15 ianuarie 1921, O. Goga s-a căsătorit cu Veturia și s-au stabilit la castelul Ciucea, lângă Cluj, ce a aparținut poetului Ady Endre, bun prieten cu poetul, aici trăind adevărate clipe de fericire.

O. Goga „figură reprezentativă a generației sale”, având în mâinile sale tot ce își dorea pentru a putea rămâne mare poet, dramaturg, publicist și orator nepereche, toate acestea a început să le preschimbe într-un loc de deputat, fotoliu ministerial, apoi prezidențial de partid și de guvern, ajungând în vârful piramidei, dar să vedem cu ce preț. A dorit foarte mult ca un ardelean să se impună și să ajungă un politician respectat pe meleagurile dâmbovițene. În calitate de membru al Academiei Române participă, în perioada 15-17 octombrie 1922, la Alba Iulia, la încoronarea Regelui Ferdinand și a Reginei Maria, eveniment care trebuia „să consfințească pentru vecie unirea tuturor românilor sub sceptrul Regelui Ferdinand”.

În ultimele zile ale lunii noiembrie 1922, la Satu-Mare, se stingea din viață părintele Vasile Lucaciu. La înmormântarea sa, O. Goga a rostit o tulburătoare cuvântare.

Tot în această perioadă, când era în guvern, se confruntă cu unele critici. Liviu Rebreanu declara: „E absurd și nemaipomenit ca abia după trei ani după Unire, un guvern român să se îngrijească mai mult de propășirea culturală și națională a minorităților decât a românilor”.

În august 1924, O. Goga participă alături de personalitățile vremii la centenarul nașterii lui Avram Iancu pregătind un număr special al revistei Țara noastră. A avut o bogată corespondență cu Petru Groza, Mihail Sadoveanu, Silviu Dragomir, Onisifor Ghibu, Iuliu Maniu și avocatul Zaharia Munteanu din Alba Iulia. Referitor la colaborarea cu Iuliu Maniu, O. Goga a declarat: „Ne desparte o prăpastie și ca suflet și ca judecată politică. Iuliu Maniu nu se poate încadra în resurecția morală a tranșelor românești, iar politicește d-sa rămâne încercuit în găoacea unui regionalism îngust cu toate consecințele”.

În mai 1931, Universitatea din Cluj, la propunerea prof. Sextil Pușcariu, îi acordă titlul de „Doctor honoris causa”, iar în 1932 devine, Cetățean de onoare al Clujului, primind felicitări de la Rege, toți colegii și colaboratorii săi, inclusiv de la rășinăreanul Emil Cioran. La începutul lunii februarie 1934, la Arad, se sfârșea din viață unul dintre fruntașii luptei naționale a românilor din Transilvania, făuritor al Marii Uniri, Vasile Goldiș. Fost profesor al lui O. Goga, mai târziu prieten și coleg de luptă politică națională, poetul a fost prezent la funeraliile de la Arad. Vasile Goldiș fusese acela care-l numise pe O. Goga „poetul pătimirii noastre”.

La începutul lunii iunie 1935, o nenorocire s-a abătut asupra familiei Goga, moartea lui Eugen Goga, fratele poetului. Eugen Goga, prozator, ziarist și politician, a scris lucrarea „Două Siberii” în 1916 și romanul „Cartea facerii” în anii 1928-1931, inspirat din luptele duse de ardeleni pentru realizarea unității naționale.

Activitatea politică din Partidul Poporului al mareșalului Averescu a continuat-o la Partidul Național Agrar, iar la 14 iulie 1935 la Partidul Național Creștin al căror președinte a fost, dar îi apar și unele semne neplăcute de sănătate. În această perioadă colaborează intens cu A. C. Cuza și face mai multe vizite în Austria, Italia și Germania, având întâlniri cu Ducele Mussolini și cu Adolf Hitler.

În ziua de 29 decembrie 1937 începe guvernarea Goga-Cuza, în care O. Goga a fost prim-ministru, iar după 43 de zile, la 10 februarie 1938, guvernarea s-a prăbușit, începea dictatura regală, apoi cea militară și comunistă, care timp de 51 de ani a sugrumat țara. Guvernarea Goga-Cuza n-a funcționat de la început, datorită frecușurilor și neînțelegerilor, componența fiind neomogenă, având pe Armand Călinescu la Interne,

I. Micescu la Externe, I. Lupaș la Culte și Arte, I. Antonescu la Apărare, mai erau Silviu Dragomir, Lucian Blaga, Al. Hodoș, E. Savu și alții. Petru Groza i-a scris lui O. Goga „vremurile sunt atât de tulburi și mari, încât prevăd răsturnarea tuturor itinerariilor”. La orizont au apărut zorii celui De-al Doilea Război Mondial.

La 1 aprilie 1938, O. Goga își rostește ultimul discurs la Academie sub titlul „Prăbușirea Austriei”, atunci împlinea 57 de ani. Starea sănătății sale se înrăutățește, iar la 7 mai 1938, ora 14.20 a încetat din viață la Clinica Medicală din Cluj. Știrea morții lui Goga a lovit ca un trăznet opinia publică din țară și toți cei care l-au cunoscut au rămas consternați. A fost decretat doliu național, corpul neînsuflit a fost transportat cu un tren mortuar la București, i s-au organizat funeralii naționale, iar în ziua de 14 mai 1938 este înmormântat în cripta umedă din Cimitirul Bellu din capitală. Genialul poet a adăstat la Bellu, la ceas de taină și de sfat cu prietenii de o viață ce-și dormeau somnul de veci aici Caragiale, Coșbuc, Vlahuță, I. Chendi, Șt. O. Iosif, Aurel Vlaicu, precum și înaintașul său pe care mult l-a apreciat și iubit, Eminescu. La 26 august 1938 corpul regretatului Goga a fost transportat și depus în cimitirul de la Ciucea, lăsând în urmă amintirea celui mai torturat, a celui mai clocotitor și pătimaș ardelean.

Misterul în care a fost învăluită moartea „poetului cu ochii de azur” s-a dovedit a fi extrem de prielnic suspiciunilor de „asasinat politic”. Așa s-a mai stins o stea, a lui Goga, „după o viață plină de goană și de chinuri în slujba altora”, după cum însuși poetul afirma.

Această ultimă perioadă a vieții lui Goga, pe plan politic, a fost marcată de jocul diabolic de culise al Regelui Carol al II-lea, care l-a sacrificat pe poet, în folosul propriilor interese meschine, sacrificând în același timp și țara, care a avut cel mai mult de suferit. O influență nefastă asupra poetului și țării a avut-o și Elena Lupescu.

Temperament vulcanic și pasionat, de o uimitoare disponibilitate, Goga nu s-a închis niciodată în perimetrul culturii naționale, a cunoscut de mic literaturile maghiară, germană, apoi pe cea latină, franceză, engleză, spaniolă, rusă, a făcut numeroase călătorii în țările respective. Și ca politician Goga a fost echilibrat și apreciat de toți liderii politici ai vremii din țară și de afară.

Sute, mii de pagini scrise, n-ar putea să strângă și să exprime la un loc toată risipirea de geniu și de patriotism fierbinte a aceluia care este O. Goga, un adevărat simbol național. Nicolae Iorga spunea despre O. Goga „s-a ars pe sine prin flacăra nestinsă care ardea în el”. Mama poetului, Aurelia, a suferit foarte mult, iar după trei săptămâni, la 28 mai 1938, a încetat din viață. Se spune că în momentul congestiei cerebrale a lui Goga, la 4

mai 1938, ora 19.00 a leșinat. Într-o discuție între N. Iorga și Mircea Goga, N. Iorga a întrebat „Al cui rând va fi acum?”. Destinul marelui istoric avea să fie crud, căci cel dintâi dispărut, după Octavian Goga, a fost, din nefericire, chiar el, N. Iorga în 27 noiembrie 1940. Așa s-a dorit, eliminarea lui Octavian Goga, Nicolae Iorga și Nicolae Titulescu, genii care puteau schimba soarta și destinul României în anii tulburi ce au urmat.

Speculații privind moartea lui O. Goga au apărut imediat. O mărturie interesantă o aflăm de la Corneliu Blaga (nepot al lui Lucian Blaga), fost șef de cabinet în timpul guvernului Goga-Cuza. Acesta, discutând cu dr. Iuliu Hațieganu, a spus „Tavi a fost otrăvit”, mai multe detalii a aflat de la Veturia Goga privind otrăvirea.

Dan Brudașcu în articolul „Otrăvit din ordinul lui Carol al II-lea”, scrie că misiunea a fost încredințată lui M. Moruzov, șeful serviciilor secrete. Multe detalii nu se cunosc întrucât M. Moruzov va muri ulterior în condiții suspecte. De curând s-a descoperit în arhivele germane privind cel de-al treilea Reich un memoriu depus personal, în anul 1938, la Berteschgaden de către Veturia Goga. Textul redactat în limba germană cuprinde dovezile privind otrăvirea lui O. Goga (între altele și constatările renumitului dr. Iuliu Hațieganu, medicul sosit prea târziu și inutil la căpătâiul victimei, declarațiile făcute de Simion Socaciu ca și „aranjarea” ca Veturia să sosească la Ciucea abia după ce poetul decedase).

Memoriul a fost citit de Hitler și l-a însărcinat pe dr. Goebels să verifice pe teren faptele reclamate. Așadar, memoriul Veturiei, ca și concluziile cercetărilor, confirmă faptul că O. Goga a fost otrăvit la cererea și din dispoziția Regelui Carol al II-lea.

Studiind arhiva personală a lui Carol al II-lea, s-a constatat că tocmai însemnările și notele suveranului privind moartea lui O. Goga lipsesc. Doar prin găsirea acestor însemnări pot apărea multe clarificări privind moartea poetului. Iată că la întrebarea „A murit otrăvit O. Goga?” nu s-a găsit răspunsul cert până azi, cu toate că s-au emis diferite teorii, ipoteze, legende.

Moștenirea ce ne-a rămas de la O. Goga este de o valoare culturală, materială, spirituală inestimabilă. Despre O. Goga s-au scris atâtea lucrări, poezii, articole, și acum după 85 de ani de la moartea poetului, această activitate continuă cu același interes. În acest context se înscrie și lucrarea distinsului istoric clujean, dr. Gheorghe I. Bodea, care ne-a dăruit după vaste investigații documentare o monumentală apariție „Octavian Goga – o viață, un destin”.

Ioan GALDEA

Omagierea lui NICOLAE IORGA la 152 de ani de la naștere

MOTTO: „Înțelepciunea e o marfă pe care cine o vinde a cumpărat-o.”; „Din când în când treci pe la vecin să-ți afli defectele.”; „Sunt succese care te înjosesc și înfrângeri care te înalță.” (Nicolae Iorga)

Luni 05 iunie 2023, cu un spirit de mobilizare rar întâlnit, membrii fundației „Alba Iulia 1918 pentru Unitatea și Integritatea României” și a revistei „Dacoromania”, principalii organizatori a evenimentelor cultural-patriotice desfășurate în municipiul Alba Iulia, marcând evenimentele istorice și culturale mai importante din acest municipiu, a reușit să mobilizeze un număr mare de simpatizanți, pentru a participa în jurul bustului ridicat pe Alea Scriitorilor din parcul Mihai Eminescu, a celui mai mare și complet om de cultură, savant, al românilor Nicolae Iorga, pentru a fi omagiat la plinirea celor 152 de ani de la naștere.

Evenimentul a avut loc în prezența unui număr record de participanți, grosul celor prezenți fiind și de această dată format din membrii fundației organizatoare, a membrilor Clubului de lectură de la Centrului de Zi pentru Persoane Vârstnice Alba Iulia, a altor categorii de cetățeni și mai puțini sau chiar de loc a celorlalte ONG-uri cultural-patriotice din Alba Iulia, sau a reprezentanților instituțiilor publice ale statului, cu excepția Primăriei Alba Iulia care a fost reprezentată de ing. Claudiu Nemeș, consilierul

personal al Primarului Gabriel Pleșa. Numărul participanților putând fi mult mai mare, pe măsura valori personalității omagiate Nicolae Iorga.

Cine a fost Nicolae Iorga? A fost politician, lingvist, geopolitolog, poet, scriitor, istoric al Europei de Est, al Imperiului Otoman, istoric total, istoric literar, dramaturg, critic literar, jurnalist, orientalist, biograf, scriitor de literatură pentru copii, filolog, clasicist, traducător, profesor universitar, academician, parlamentar, ministru și prim-ministru, o celebritate de român, născut la 5 iunie 1871 la Botoșani, din părinții: avocat Nicu Iorga și Zulnia Arghiropol a mai avut un frate Gheorghe, la vârsta de 5 ani Nicolae rămâne orfan de tată.

Studiază la școlile din Botoșani, Iași, unde urmează și Universitatea de litere, luându-și licența cu cele mai bune rezultate.

Urmează studii în străinătate, Franța, Germania, Anglia, Italia. Doctoratul la Berlin și Leipzig, care l-a obținut la vârsta de 23 de ani. A fost un fenomen cultural, un poliglot, vorbind mai multe limbi, unele surse menționează că vorbea 17 limbi.

A avut două căsătorii cu: Maria Tasu, timp de 10 ani, care i-a dăruit 5 copii, din care două fetițe s-au stins la mai puțin de 2 ani; a doua căsătorie cu Ecaterina (Catinca) Bogdan, care i-a dăruit 7 copii, fiindu-i cea mai bună confidentă.

A muncit mult, a scris mult, din toate domeniile, publicând 1003 volume, 12 755 articole și studii și un impresionant număr de recenzii. A fost cel mai prolific scriitor, lăsând în tezaurul cultural românesc cea mai bogată zestre științifică publicată. A conferențiat la cele mai prestigioase universități din lume.

Ca politician a fost cofondator al Partidului Naționalist Democrat, care promova educația și moralitatea. L-a afectat pierderea Basarabiei și Bucovinei și apoi efectele odiosul Dictat de la Viena din 1940, cu pierderea unei bune părți din Transilvania de Nord, A fost consilier regal. Nu era agreat de legionari, care i-au pus la cale sfârșitul tragic prin împușcare, în ziua de 27 noiembrie 1940, la vârsta de 69 ani, în localitatea Strejnicu - Prahova în apropiere de Sinaia. Mormântul lui N. Iorga se află în cimitirul Bellu din București.

Evenimentul de omagiere a început cu flancarea bustului cu drapele tricolore, cu depuneri de coroane de flori din partea Consiliului Județean Alba și a Bibliotecii Județene „Lucian Blaga” Alba, Primăria și Consiliul Local Alba Iulia și a Fundației „Alba Iulia 1918 pentru Unitatea și Integritatea României” și a revistei „Dacoromania” și multe, multe buchete de flori din partea participanților la eveniment.

A urmat evocarea vieții și activității complexe a personalității lui Nicolae Iorga.

Teologul Rimo Vlonga, a prezentat bogata și complexa biografie a lui Nicolae Iorga, la care și-au mai adus contribuția vorbitorii: col. (rtg.) Țuie Ioan, profesorii Aurel - Constantin Opincariu, Ana Vlonga, Aurora Marcu, col. (rtg.) Dorin Oaidă - scriitor, ec. Ioan Bălgrădean, avocat Marius Hațegan și ec. Ioan Străjan, care a scos în evidență legăturile lui Iorga cu personalitățile din județul Alba a acelor vremuri, ca Ștefan Manciulea etc., Onisifor Ghibu din Sibiu, transilvăneni de frunte, menționând de asemenea că la propunerea lui Iorga s-a construit Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia.

Amploarea acestui eveniment, a mai spălat din rușinea suportată în 27 mai 2023 de eșecul înregistrat prin numărul mic de participanți la celebrarea celor 423 de ani de la prima Unire a Țărilor Române sub Voievodul Mihai Viteazul, care a aprins scânteia idealului de unire, realizat la 1 Decembrie 1918 tot la Alba Iulia.

Suntem mult datori lui Mihai Viteazul și întregii istorii românești, pentru care urgent toți trebuie să ne întoarcem cu fața spre a o promova așa cum fac alte popoare, altfel vom deveni fără identitate și poate fără țară.

Dragomir VLONGA

La Alba Iulia, Barbu Ștefănescu Delavrancea, a fost omagiat la 165 de ani de la naștere

MOTTO: „*Patria este pământul plămădit cu sângele și întărit cu oasele înaintașilor.*”

(*Barbu Ștefănescu Delavrancea*)

Marți 11 aprilie 2023, mai mulți iubitori de cultură, literatură, istorie și limbă românească, printre care membrii Fundației „Alba Iulia 1918 pentru Unitatea și Integritatea României” și a Revistei „Dacoromania”, reprezentanții Primăriei Alba Iulia și ai Bibliotecii Județene „Lucian Blaga” Alba Iulia, membrii Clubului de lectură de la Centrul de Zi pentru Persoane Vârstnice Alba Iulia și alți cetățeni ai municipiului Alba Iulia, s-au adunat în jurul bustului flancat de drapele tricolore a scriitorului, avocatului, oratorului, publicistului, dramaturgului, politicianului, academicianului român Barbu Ștefănescu Delavrancea, pentru a-l omagia la 165 de ani de la naștere (n. 11. 04. 1858 București - d. 29. 04. 1918 Iași). Bustul se află pe Aleea Scriitorilor din parcul Mihai Eminescu din Alba Iulia, este realizat

din bronz de către sculptorul Ovidiu Protopopescu și a fost dezvelit în 11 aprilie 2022.

Evenimentul a cuprins depuneri de coroane de flori din partea Primăriei și a Consiliului Local, a Consiliului Județean prin Biblioteca Județeană Alba, a fundației „Alba Iulia 1918 pentru Unitatea și Integritatea României” și a revistei „Dacoromania”. Momentul a continuat cu evocarea vieții și activității scriitorului. În acest sens prin discursurile participanților, ing. Vasile Todor, ec. Ioan Străjan, ing. Claudiu Nemeș - consilierul personal al primarului Gabriel Pleșa, teolog Rimo Vlonga, prof. Daniela Floroian, prof. Viorica Medrea, col (retr.) Nicolae Paraschivescu, col. (r.) Nicolae Lazăr, Eva Făgețean și Moise Cotuna, au prezentat un real și complet tablou al activității pe toate planurile a lui Delavrancea, accentul a fost pus pe activitatea scriitoricească, opere de căpătâi în dramaturgia istorică românească, reprezentând și un îndemn pentru a-i reciti opera.

Dragomir VLONGA

La bustul poetului Lucian Blaga din parcul Mihai Eminescu din Alba Iulia, prezență record al simpatizanților, omagiu adus poetului la 128 de ani de la naștere

Marți 09 mai 2023, în semn de omagiu la 128 de ani de la nașterea poetului Lucian Blaga, au fost prezenți o mulțime de simpatizanți membrii ONG-urilor cultural-patriotice, reprezentanți ai instituțiilor publice locale ale statul, membrii cercul de literatură de la Centrul de Zi pentru Persoane Vârstnice Alba Iulia și alți mulți cetățeni ai urbei Alba Iulia, uniți prin dragostea de cultură, literatură și personalități române.

Evenimentul a început prin depuneri de coroane la bustul poetului, flancat de drapele tricolore, coroane de flori din partea Primăriei și a Consiliului Municipiului Alba Iulia, a Consiliului Județean și a Bibliotecii Județene „Lucian Blaga” Alba, din partea fundației „Alba Iulia 1918 pentru Unitatea și Integritatea României” - președinte ing. Vasile Todor și a revistei „Dacoromania” - director ec. Ioan Străjan, principalii organizatorii a evenimentului.

Manifestările au fost deschise de ing. Vasile Todor, urmând să evoce crâmpie din viața, activitatea și opera, poetului, scriitorului, romancierului, traducătorului, dramaturgului, filozofului, publicistului, bibliotecarului, profesorului universitar,

diplomatului și academicianului Lucian Blaga, o parte din vorbitorii celor prezenți la eveniment printre care amintim: Poetul-scriitorul Ion Mărgineanu, coloneii în retragere Nicolae Panduru, Nicolae Lupu, Ștefan Lazăr, Dorin Oaidă- scriitor, prof. Maria Cioica și Daniela Floroian-bibliotecar, dr. ing. Gabriel-Codru Pleșa- primar, teolog Rimo Vlonga, ec. Ioan Bălgrădean și jurist Claudiu Dărămuș. Toți aceștia au scos la lumină valoarea operelor literare care contribuie la îmbogățirea tezaurului cultural român.

Evenimentul s-a încheiat printr-un recital de poezie pe versurile poetului Lucian Blaga, răspândind duhul acestuia prin glasul recitatorilor ing. Emil Suflețel, Mariana Ciurea, Vctoria Barna, Dorina Ungurean, Valeria-Lucii Mocanu, Maria Atanasiu, Aneta Giurgiu, Maria Haneș, Mariana Chirilă, Liviu Turic, Maria Dicu, Mihaela-Victoria Mocan și bibliotecara Mariana Bolca.

A fost un eveniment de toată frumusețea, care prin numărul mare de participanți și a vorbitorilor s-a ridicat la valoarea poetului omagiat.

Dragomir VLONGA

Generalul de brigadă român Sava Caracaș

Istoria mai puțin cunoscută a generalului de brigadă român Sava Caracaș, căzut eroic în bătălia de la Turda din 5 septembrie - 8 octombrie 1944, înmormântat în Cimitirul Eroilor de la Alba Iulia.

Generalul Sava Caracaș s-a născut la 31 octombrie 1890 în localitatea Lețcani, jud. Iași. A absolvit în anul 1912 cu gradul de sublocotenent, școala superioară de ofițeri specialitatea infanterie. Promovând în cariera militară, a fost înaintat la gradul de locotenent colonel pe data de 10 mai 1930, iar colonel la 10 mai 1936 (de Ziua Regalității).

În anul 1938 a îndeplinit demnitatea de prefect al județului Iași.

Prin ordin al ministrului de interne Armand Călinescu (7 martie - 21 septembrie 1939) a primit misiunea de a depista și aresta simpatizanții „Gărzii de Fier” bănuți a fi deținători de armament și muniție, precum și materiale de propagandă. În anul 1938, purtarea „mărțișorului” ca simbol a primăverii a fost interzisă, fiind privit de către regimul legionar ca un simbol politic.

În perioada 10 mai 1941 - 10 ianuarie 1942, a îndeplinit funcția de șef al Statului Major, zona Corpului 4 Armată, care a luptat în Rusia în apropiere de Kremlin etc.

În această perioadă, armata României, pe data de 22 iunie 1941, s-a alăturat operațiunii „Barbarossa”, pentru revendicarea teritoriilor pierdute ale Basarabiei și Bucovinei care fusese anexate în luna iunie 1940 de către Uniunea Sovietică.

Pe data de 25 august 1941, Sava Caracaș, a primit ordin de la comandantul zonei Corpului 4 - general de brigadă Constantin Cernătescu (9 aprilie 1887-1951), să ia măsuri ca toți locuitorii cu origini etnice evreiești, să intre pe teritoriul apărut și aflat sub autoritatea Corpului 4, zona care cuprindea jud. Iași, Baia, Botoșani, Roman etc.), iar ca semn distinctiv să poarte Steaua lui David de culoare galbenă.

Pe data de 10 ianuarie 1942 Sava Caracaș, a fost promovat în funcția de ofițer comandant infanterie la Divizia 10 Infanterie, funcție pe care a îndeplinit-o până pe data de 27 ianuarie 1943.

Pentru meritele sale militare, pe 24 ianuarie 1942 (de Ziua Unirii Moldovei cu Țara Românească sub Alexandru Ioan Cuza), a fost înaintat la gradul de General de Brigadă, prin Decretul nr. 505/19 februarie 1942, semnat de conducătorul Statului Român- Ion Antonescu, decret (privind înaintările în grad a militarilor trupelor de uscat).

În calitate de ofițer comandant a Diviziei 10 Infanterie, a condus trupele în Bătălia din Caucaz (25 iulie 1942-12 mai 1944).

În perioada 13 mai 1942 - 26 iulie 1942, a îndeplinit funcția de ofițer general interimar al Diviziei 10 Infanterie.

Din 27 ianuarie 1943 la 5 octombrie 1943, a fost numit și îndeplinit funcția de comandant al Diviziei 10 Infanterie.

Pe data de 5 octombrie 1943 - 12 iunie 1944, prin ordin al ministrului de război, este pus la dispoziție pentru o nouă încadrare, astfel că pe data de 13 iunie 1944 este numit în funcția de Ofițer General, comandant al Diviziei 7 Instruire, funcție pe care a deținut-o până pe 14 octombrie 1944, când a fost numit ofițer general, comandant al Diviziei 20 Instruire, funcție deținută până la 1 decembrie 1944 când a fost din nou numit ofițer general comandant Zona 1 Spate, funcție deținută până la 12 martie 1945.

După arestarea Guvernului Antonescu, pe 23 august 1944 și întoarcerea armelor împotriva Germaniei Naziste, generalul de brigadă Sava Caracaș a participat alături de trupele române conduse de generalul locotenent Gheorghe Avramescu (1884-1945)(61ani) în bătălia de la Turda (5 septembrie - 8 octombrie 1944) contra trupelor germano-horthiste ungare.

Pe timpul luptelor este grav rănit și transportat la Spitalul Militar „Carol Davila” din Alba Iulia, unde datorită rănilor, după câteva luni de suferință moare pe data de 15 martie 1945, la vârsta de 54 de ani.

Trupul său neînsuflețit a fost înmormântat în Cimitirul Eroilor din Alba Iulia.

Pe lista eroilor căzuți la datorie în războaiele purtate de armata României, în Cimitirul „Eroilor” de la Alba Iulia, apare la numărul curent 86/ general Sava Caracaș.

Pentru meritele sale în cariera militară, a fost decorat cu medalii și ordine astfel:

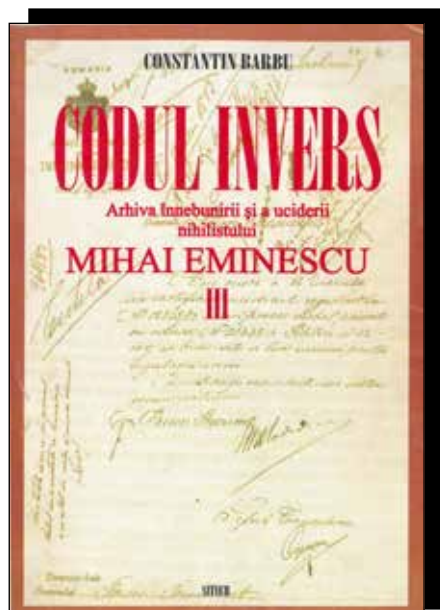
- Ordinul „Steaua României” în grad de ofițer (8 iunie 1940);
- Ordinul „Coroana României” cu spade în grad de comandor cu panglică de „Virtutea Militară” (23 decembrie 1943);
- Ordinul Național „1 Steaua României” în grad de comandor (12 mai 1945 (post - mortem).

Col. (rtg.) Nicolae PARASCHIVESCU
Jurist-Teolog Dragomir VLONGA

BIBLIOGRAFIE:

- Articol - „General de brigadă Caracaș Sava- Generali ai României”
- Articol - „Organizarea Diviziei 10 Infanterie”
- „Lista eroilor căzuți la datorie în războaiele purtate de armata română”
- Bătălia de la Turda - Wikipedia;
- Sava Caracaș - traducere Wikipedia din engleză;
- Evacuări, depozitări, masacre în Basarabia și Bucovina sept.-dec. 1941;
- Ordonanța nr. 5 / 4 sept. 1941: Ordonanța Comandamentului 4 Teritorial care prevede măsuri severe de limitare a evreilor internați în lagăre și persoane din exterior.
- Semnează comandantul Comandamentului 4 Teritorial Gl. Lt. Cernătescu Constantin.
- Prim procuror instructor militar, Mr. magistrat Twers Otto.
- Șef de Stat Major , Col. Caracaș Sava.
- Fond. Trib. Militar UP 6/1941.

COLABORĂRI PUBLICISTICE

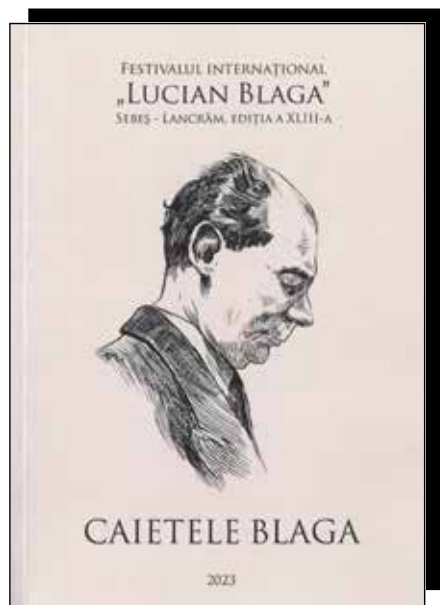
CODUL INVERS. ARHIVA ÎNNEBUNIRII ȘI A UCIDERII NIHILISTULUI MIHAI EMINESCU,
Constantin Barbu,
Editura Sitech, Craiova

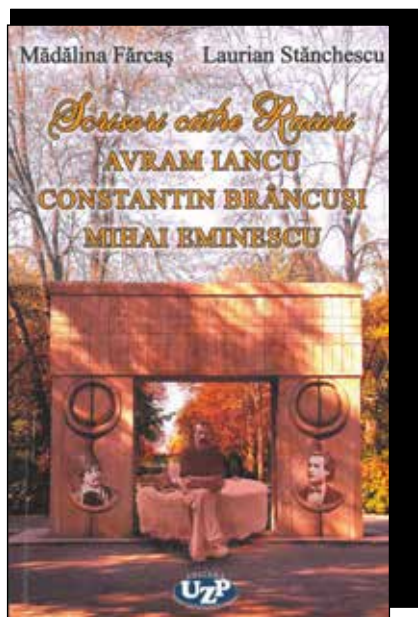
UMBRA LUI MIHAI VITEAZUL DE LA MĂNĂSTIREA PLĂCIVENI,
Protos Teoctist Moldovanu,
Editura UZP, București

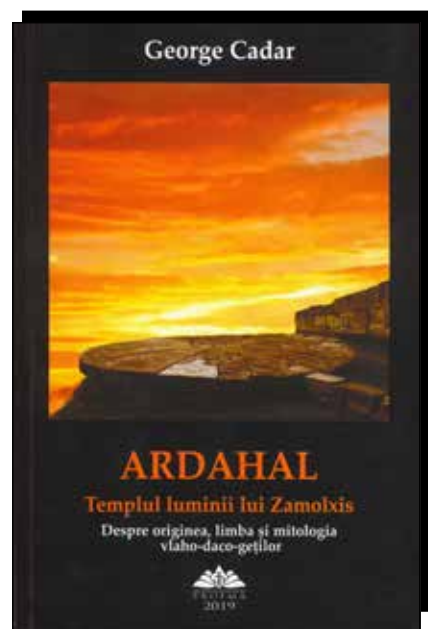
SCRISORI CĂTRE RAIURI. MIHAI VITEAZUL,
Mădălina Fărcaș, Laurian Stănescu,
Editura UZP, București

CAIETELE BLAGA,
Festivalul Internațional „Lucian Blaga”, Ediția a XLIII-a,
11-14 mai 2023,
Editura Ardealul, Târgu Mureș

SCRISORI CĂTRE RAIURI. AVRAM IANCU, CONSTANTIN BRÂNCUȘI, MIHAI EMINESCU,
Mădălina Fărcaș, Laurian Stănescu,
Editura UZP, București

ARDAHAL. TEMPLUL. TEMPLUL LUMINII LUI ZAMOLXIS,
George Cadar,
Editura Proema, Baia Mare

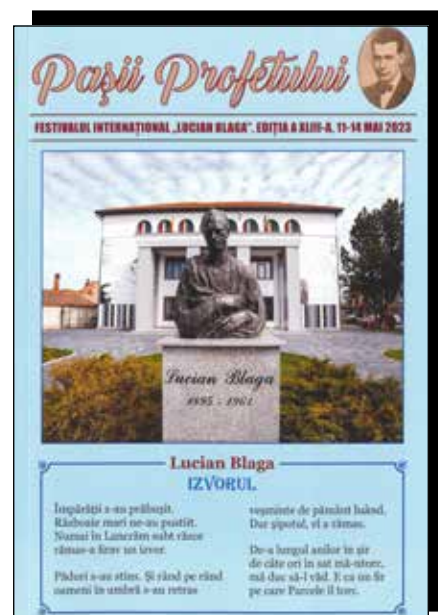
COLABORĂRI PUBLICISTICE

FOAIE DE CUCIULATA,
Gazetă de informare, cultură, și opinie
etică a fiilor satului Cuciulata,
Dir. onorific Acad. Ghe. Buzdugan,
Redactor col.(r) ing. Vasile Strâmbu

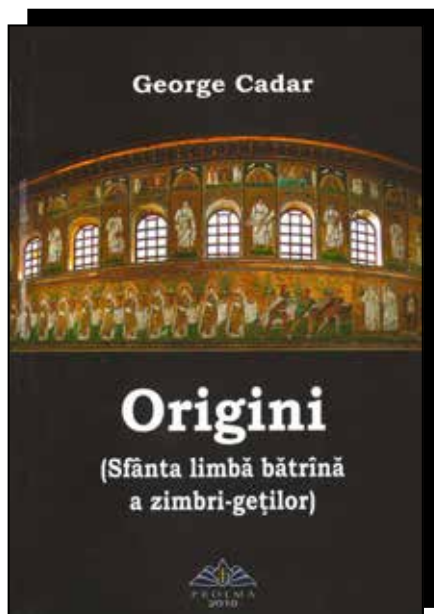
EROII NEAMULUI,
Periodic de educație patriotică
și cinstitoare a eroilor neamului,
Asociația Națională Cultul Eroilor
„Regina Maria”

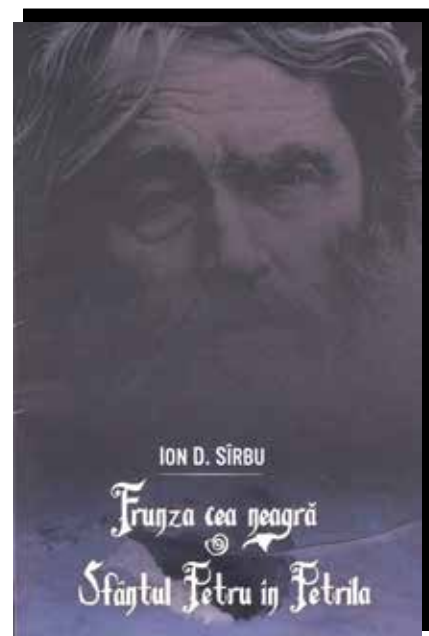
PAȘII PROFETULUI,
Proiect editorial susținut de Primăria și
Consiliul Local al Municipiului Sebeș
prin Centrul Cultural „Lucian Blaga”
Sebeș

CREDINȚA STRĂBUNĂ, Revizită editată
de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a
Alba Iuliei

ORIGINI,
George Cadar,
Editura Proema, Baia Mare

**FRUNZA CEA NEAGRĂ. SFÂNTUL
PETRU ÎN PETRILA,**
Ion D. Sîrbu,
Editura Scrisul Românesc, Craiova

Cuprins

Nicolae PARASCHIVESCU, Dragomir VLONGA - Mihai Viteazul - simbol pentru românii din Transilvania.....	1
Laurian STĂNCHESCU - Mihai Viteazul se întoarce în Cetatea Alba Iulia. Caravana patriotismului european tolerant - în inima Transilvaniei	3
Ioan TODEA - Demersuri întreprinse pentru canonizarea lui Horea, conducătorul Răscoalei și Revoluției din 1784 din Transilvania.....	6
Ioan STRĂJAN - MONUMENTUL martirilor români din cartierul Lipovenii Bălgradului, uciși în timpul Revoluției Române din Transilvania – 1848/1849	10
Dragomir VLONGA - 105 ani de la Unirea Basarabiei cu România (27.03/9.04.1918)	21
Marina NEGRILA - PARASTAS pentru Eroii Basarabeni ai Neamului, 1 aprilie 2023, care a avut loc la Catedrala Română Ortodoxă Sf. Maria Cleveland - Ohio - USA.....	22
Fruntașii Uniuniști Basarabeni, eroi și martiri ai neamului românesc	24
Ion STRĂJAN - Ambasadorul Vasile (Basil) STOICA ilustru diplomat, scriitor și publicist de înaltă cultură - cronologie -	27
Daniela CIUTĂ - Dedicatie pentru Guvernul UDMR-PSD-PNL și parlamentari. Mărturii despre masacrele de la Ip și Trăznea	29
Angela FAINA - Limba dacilor. Fondul de cuvinte dacice din limba română	32
Ion PACHIA-TATOMIRESCU - Trei cărți de portrete din spațiul spiritual valahofon publicate de Florea Firan între 2017 și 2023.....	37
George V GRIGORE - Imnul de stat al Macedoniei cântă vitejia unui erou român: Pitu Guli, zis și Pitu Vlahul	44
Robert STĂNCIUGEL - Institutul Român de la Sofia (1895-1948).....	48
Sorin ILIEȘIU - Lecție de istorie predată cancelarului austriac Karl Nehammer.....	55
Ion MĂRGINEANU LOPĂDEANU - Jurnal de scriitor. Când ești strigat de casa părintească.....	57
Mircea FRENȚIU - De la blestemul lui Decebal, la cel al lui Mihai Babițchi	58
De la trădarea lui Iuda, la trădarea CTP-ului.....	59
Zeno MILLEA - De ce „Opinie” - și nu „Cutia Pandorei”?.....	60
Dragomir VLONGA - Comemorarea poetului Mihai Eminescu la 134 de ani de la moarte	61
Ionela STĂNILĂ - Românul care i-a ridicat statuie lui Mihai Eminescu la Sorbona. Cum a ajuns celebru peste hotare sculptorul Ion Vlad	62
Cristi CATAN - În căutarea lui Eminescu la Paris	64
Ioan STRĂJAN - MIHAI EMINESCU - Contemporanul nostru -	65
Dragomir VLONGA - Sâmbătă 1 aprilie 2023 la Alba Iulia	67
Ioan GALDEA - Despre Octavian Goga	68
Dragomir VLONGA - Omagiarea lui NICOLAE IORGA la 152 de ani de la naștere	73
La Alba Iulia, Barbu Ștefănescu Delavrancea, a fost omagiat la 165 de ani de la naștere.....	75
La bustul poetului Lucian Blaga din parcul Mihai Eminescu din Alba Iulia, prezență record al simpatizanților, omagiu adus poetului la 128 de ani de la naștere	76
Nicolae PARASCHIVESCU, Dragomir VLONGA - Generalul de brigadă român Sava Caracaș	77
Colaborări publicistice	78